ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
FEBRUÁR 2000
ROČNÍK 8

BANKING JOURNAL
FEBRUARY 2000
VOLUME VIII

BIATEC

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA

NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

2

JACQUES DE LAROSIERE NA SLOVENSKU

Guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko prijal dňa 25. januára t. r. vzácneho hosťa – významnú osobnosť bankových a finančných kruhov Francúzska, ako aj v európskom a svetovom meradle – Jacquesa de Larosiera. Na stretnutí J. Larosiere informoval o pôsobení banky Paribas, ktorá je na Slovensku aktívna od roku 1992 otvorením svojej reprezentácie.

Paribas sa v SR angažuje v oblasti poradenstva, rozvinula i financovanie a pôsobí na kapitálovom trhu so zameraním na projekty v kľúčových sektoroch slovenskej ekonomiky.

Guvernér NBS M. Jusko oboznámil hosťa s menovou politikou a organizačnou štruktúrou Národnej banky Slovenska.

Banka Paribas usporiadala pod záštitou Národnej banky Slovenska medzinárodné stretnutie odborníkov z oblasti bankovníctva a finančníctva, na ktorom pán Larosiere (na obr. prvý sprava) vystúpil s prednáškou k vývoju medzinárodného finančného systému s prihliadnutím na podmienky strednej Európy.

Guvernér NBS M. Jusko (na obr. prvý vľavo) v príhovore priblížil vývoj v menovej politike na Slovensku a naznačil jeho smerovanie v roku 2000.

– sb –

Foto: C. Kerekes

1. strana obálky / Front Cover:

Liata bronzová medaila zo zbierkového fondu Národnej banky Slovenska – Múzea mincí a medailí v Kremnici je dielom mladého slovenského medailéra, akad. sochára Víta Bojňanského, (1962 absolventa Strednej školy umeleckého priemyslu a Vysokej školy výtvarných umení. Svoje osobné vnímanie a umelecké pocity vyjadruje najmä formou voľnej liatej medaily. Svoju tvorbu prezentoval na Medzinárodnom kvadriénále medailí v Kremnici v rokoch 1989, 1993, na výstave Slovenská medaila v Bratislave v rokoch 1990, 1995 a na výstave Súčasná slovenská medaila v Budapešti a Kremnici v roku 1994.

Jednostrannú bronzovú medailu s názvom „Jazdec" s rozmermi 210 x 210 mm vyrazila Štátna mincovňa v Kremnici v roku 1990.

A medal cast in bronze from collections of the NBS Museum of Coins and Medals in Kremnica; it was designed by the young Slovak medallist Vít Bojňovský (1962), a graduate of the School of Arts and Crafts and the School of Fine Arts in Bratislava. He used to express his perception and artistic feelings in the form of medals free-cast in bronze. He has exhibited at the International „Quadrienale" of Medals in Kremnica in 1989 and 1993, the „Slovak Medal" exhibition in Bratislava in 1990, 1995, and the „The Contemporary Slovak Medal" in Budapest and Kremnica in 1994.

One-sided bronze medal titled „the Rider" (210x210mm) was struck at the State Mint in Kremnica in 1990.

PhDr. Elena Minarovičová

NA AKTUÁLNU TÉMU

Jacques de Larosiere
Vývoj medzinárodného finančného systému 2
Remarks on the Evolution of the Internacional Financial System

Príhovor guvernéra NBS Mariána Juska na stretnutí s bankou Paribas 4
Speech Given at the Meeting with Bank Paribas

Ing. Peter Dovčiak
Deficit všeobecnej vlády a bežného účtu platobnej bilancie 5
Deficit in General Government and the Current Account of the Balance of Payments 30

Ing. Adela Hošková, PhD.
Priame zahraničné investície na Slovensku 10
Foreign Direct Investment in Slovakia 35

MARKETINGOVÁ KOMUNIKÁCIA

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc.
Marketingová komunikácia banky – I. časť 13
Marketing Communication of Banks – Part I 38

PREDSTAVUJEME

Doc. Ing. Anežka Jankovská, CSc.
Medzinárodný menový fond – II. časť 16
International Monetary Fund – Part II

LEGISLATÍVA

JUDr. Renáta Kuklišová
Legislatívna činnosť Národnej banky Slovenska 20
NBS Banking Legislation

PROFIL

Marián Tkáč
Život trvalejší ako kov 22
A Bank Employee of Outstanding Merit

GALÉRIA OSOBNOSTÍ

Mgr. Miloš Mazúr
Vladimír Jesenský 23

PLATIDLÁ

Ing. Štefan Fröhlich
Tisíckorunová bankovka vzoru 1999 24
1000-Sk Banknote, Issue 1999

REKLAMNÝ ČLÁNOK

Oracle – analytické riešenia pre finančný sektor 26
Oracle: Applications for the Financial Sector

Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR 29
Selected Indicators on Economic and Monetary Developments of the SR

BIATEC
Odborný bankový časopis
február 2000

Vydavateľ / Published by:
Národná banka Slovenska
National Bank of Slovakia

Redakčná rada / Editorial Council:
Ing. Marián Jusko, CSc. (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barlíková, Ing. Adam Celušák, CSc.,
Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.,
Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz,
Doc. Ing. Jozef Makúch, PhD.,
Ing. Gabriela Miklošová, Ing. Miroslav Marenčík, Ing. Pavol Ochotnický, CSc.,
Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
Ing. Monika Siegelová,
Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia / Editorial Staff:
šéfredaktorka / Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 5953 3542
zástupkyňa šéfredaktorky / Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 5953 3544
výtvarná redaktorka / Graphics Editor
Anna Chovanová ☎ 5953 3543

Adresa redakcie / Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 813 25 Bratislava
tel.: 5953 3542, 5953 3543, 5953 3544,
tel./fax: 529 68 524

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia / Advertising Office: ☎ 5953 3543

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku:
19,10 Sk vrátane DPH + poštovné

Ročné predplatné:
229 Sk vrátane DPH + poštovné

Tlač / Printed by:
i + i print, spol. s r.o.
Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Predplatné, distribúcia a reklamácie / Subscription:
PNS, a. s., Košická 1,
813 80 Bratislava, tel.: 506 343 68

Termín odovzdania rukopisov:
7. 2. 2000

Dátum vydania: 21. 2. 2000

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

Foto na obálke: Mikuláš Červeňanský

Internet: http://www.nbs.sk

VÝVOJ MEDZINÁRODNÉHO FINANČNÉHO SYSTÉMU

Jacques de Larosiere

Dňa 25. januára 2000 sa konalo v bratislavskom hoteli Forum odborné stretnutie zástupcov banky Paribas a Národnej banky Slovenska, na ktorom vystúpil s prednáškou Jacques de Larosiere, renomovaná autorita medzinárodného bankovníctva. Zastával veľa významných funkcií, napr. v rokoch 1978 – 1987 funkciu prezidenta Medzinárodného menového fondu, v rokoch 1987 – 1993 bol guvernérom centrálnej banky Banque de France, 1993 – 1998 zastával funkciu prezidenta Európskej banky pre obnovu a rozvoj. V súčasnosti pôsobí ako poradca prezidenta Paribas v rámci finančnej skupiny BNP Paribas. Na úvod svojho vystúpenia pán J. Larosiere načrtol hlavné témy výročných zasadnutí Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky, ktorých sa počas ostatných tridsať rokov zúčastňoval, a uviedol, ako sa tieto vyvíjali v uplynulých desaťročiach. Uverejňujeme prednášku pána J. Larosiera, ktorú poskytol redakcii nášho časopisu.

V šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch sa zvykli zdôrazňovať nebezpečenstvá inflácie a potreba znižovať fiškálne deficity.

Neskôr, v osemdesiatych rokoch, keďže odporúčaniam týkajúcim sa rozpočtovej disciplíny sa nevenoval dostatok pozornosti, dôraz sa presunul na nebezpečenstvo neprimerane vysokého verejného dlhu (domáceho a zahraničného).

V súčasnosti dominujú dve témy: nadmerná zadlženosť súkromného sektora a potreba ozdravenia a posilnenia bankového systému, najmä v nových rozvojových ekonomikách.

Nastal teda posun, prešlo sa od kombinácie obáv „verejné rozpočty/inflácia" k systémovejšej otázke: „ako zabrániť nadmernému zadlženiu súkromného sektora a zlepšiť fungovanie finančných inštitúcií". Istým spôsobom sa témy týchto výročných zasadnutí preorientovali na privatizáciu a globalizáciu. Príčinou je, že svet sa v uvedenom období naozaj hlboko zmenil.

Stručne by som preto načrtol hlavné rysy tohto vývoja.

1. Spôsob fungovania medzinárodného finančného systému je výrazne ovplyvnený pozitívnymi výsledkami antiinflačných politík počas posledných dvoch desaťročí, bezprecedentným smerovaním k liberalizácii, ale aj pretrvávajúcimi dôsledkami makroekonomických chýb šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov:

• Antiinflačná politika mala veľký dosah.

Uskutočňovanie takejto politiky malo veľký dosah na finančný systém a na správanie sa subjektov. Ukončili „menovú ilúziu" a zvrátenosť negatívnych úrokových mier, bežných v sedemdesiatych rokoch, ktoré boli veľkou daňou alokovania zdrojov.

• Druhým faktorom transformácie bola finančná deregulácia, liberalizácia kapitálových tokov a odstránenie devízových kontrol.

Prešlo sa od sveta zloženého z priehradok, kde kapitálové toky v podstate len „sprevádzali" fyzické toky tovarov a služieb, do otvoreného sveta, kde nad finančným trhom svojou veľkosťou a rýchlosťou dominujú kapitálové toky. Tieto zmeny ešte ďalej enormne zväčšila revolúcia v oblasti informačných technológií.

• Makroekonomické nerovnováhy šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov však pokračujú, pri vysokej verejnej zadlženosti, a ovplyvňujú dnešnú realitu.

Rozpočtové deficity uplynulých desaťročí sa naakumulovali do podstatných objemov verejného dlhu. Vo svete, kde inflácia meraná cenami tovarov a služieb je viac a viac spútavaná, kde kapitálové pohyby sú voľné, a kde sporitelia si môžu vybrať menu, v ktorej chcú investovať, vlády už nemôžu svoje dlhy vyrovnávať znehodnotenou menou. Štáty, ak si chcú požičať, musia platiť pozitívne reálne úrokové miery. Táto nová a tvrdá skutočnosť viedla vlády k tomu, aby tlačili na nezvyšovanie verejných výdavkov a znížili tak svoje rozpočtové schodky, aby zintenzívnili fiškálne tlaky a zapojili sa do zatiaľ bezprecedentného privatizačného prúdu. Cieľom je, aby sa ovládnutím a azda i znížením verejných deficitov znížila záťaž, ktorú pre ekonomiku predstavuje verejný dlh.

Hoci toto štrukturálne ozdravovanie verejných rozpočtov má od svojho skončenia ďaleko, najmä v Latinskej Amerike, už začína vykazovať určité výsledky. Celý rad priemyselných krajín (s výnimkou Japonska) a nových rozvojových krajín už dosiahlo vo svojich primárnych rozpočtoch (bez dlhovej služby) vyváženú pozíciu, a dokonca i prebytky. Primárna rozpočtová pozícia krajín Európskej únie sa takto dostala z -2,2 % HDP v roku 1982 na +2,1 % v roku 1999, čo znamená obrat o viac ako 4 percentuálne body. USA v tom istom období dosiahli obrat o viac ako 5 bodov (z -1,7 % na +3,4 %).

Výsledkom je, že v krajinách, kde sa fiškálne ozdravovanie ešte neskončilo, je rozpočtová politika zo štrukturálnych dôvodov zviazanejšia, než ako bola predtým, a ako nástroj makroekonomického prispôsobenia sa nedá len tak ľahko použiť. Viac úloh je preto kladených na menovú politiku.

2. Táto nová skutočnosť – nízka inflácia bežných tovarov a služieb, voľný pohyb kapitálu a ozdravenie verejných rozpočtov – spôsobuje hlboké zmeny fungovania medzinárodného finančného systému, poprípade je týmito zmenami sprevádzaná:

• Hlavným zdrojom svetového financovania sú súkromné kapitálové toky.

V sedemdesiatych rokoch dosahovali kapitálové toky netto do nových rozvojových ekonomík pribl. 100 miliárd dolárov ročne, z čoho asi polovica pochádzala z oficiálnych zdrojov.

Do roku 1996 (pred ázijskou krízou) sa toto množstvo v reálnom vyjadrení strojnásobilo a dosiahlo objem rádovo 300 miliárd dolárov. Avšak, a toto je azda ešte významnejšie, skoro všetky finančné toky pochádzali zo súkromných zdrojov (trhy, úvery, priame zahraničné investície). Od tých čias komerčné banky prudko znížili svoje ročné toky, o asi 100 miliárd dolárov; oficiálne toky v súčasnosti dosahujú okolo 40 miliárd dolárov. Počas posledných dvoch rokov tak celkový objem dosahoval rádovo 200 miliárd dolárov ročne, z čoho asi polovica prichádzala z priamych zahraničných investícií, ktoré boli najstabilnejším elementom vôbec.

• Súčasne sa centrálnym hráčom na makroekonomickej scéne stal súkromný sektor. Tento je teda ohniskom finančných kríz.

Podiel verejných rozpočtov na HDP v celom rade krajín klesá; treba si všimnúť, že zvyšujúcu sa nerovnováhu bežných účtov v podstatnej miere spôsobuje súkromný sektor. „Dvojité deficity" z minulosti boli nahradené deficitmi súkromného sektora. Osobitne zreteľne sa to ukázalo v juhovýchodnej Ázii. Napríklad rozpočty Indonézie, Južnej Kórey a Thajska zaznamenali v rokoch 1995 – 1996 podstatné prebytky. Tieto prebytky však prichádzali spolu s podstatným deficitom bežného účtu. A to, čo spustilo bublinu cien aktív a možno i devízovú krízu v roku 1997, bolo práve financovanie týchto deficitov explóziou stále kratších a kratších dlhov.

Inými slovami: z dôvodu nadmerného rastu úverov bolo možné v priebehu niekoľkých ostatných rokov pozorovať posun od kombinácie „fiškálne deficity/inflácia bežných tovarov a služieb" ku kombinácii „nepostačujúce súkromné úspory/inflácia cien aktív".

Toto je fundamentálna zmena makroekonomickej reality. Kladie väčšiu záťaž na menovú politiku a najmä na kontrolu rastu úveru.

3. Táto situácia má viacero následkov na fungovanie a dozor nad medzinárodným menovým systémom:

• Bankový systém je potrebné ozdraviť, posilniť a lepšie vybaviť pre vysporiadanie sa s novými rizikami.

V deväťdesiatych rokoch viedlo v mnohých prípadoch urýchlené zvyšovanie súkromného dlhu v nových rozvojových ekonomikách ku špekulatívnym investíciám sprevádzaným neudržateľnými cenami akcií a nehnuteľností.

Problémom nie je finančná liberalizácia, ale kombinácia liberalizácie a nezdravých bankových a finančných systémov neschopných vysporiadať sa s rizikami profesionálnym, zdravým a nepolitickým spôsobom. A práve toto je v centre nových rozvojových trhov. Preto národné a multilaterálne menové orgány, regulačné inštitúcie, orgány poverené bankovým dohľadom, ratingové agentúry a predovšetkým finančné inštitúcie samotné musia na seba zobrať syzifovskú a nákladnú úlohu. Okrem pokračovania „fiškálnych náprav" nastal v mnohých krajinách čas na ozdravovanie, dohliadanie a rekapitalizovanie finančných inštitúcií. Toto bude i naďalej veľkou daňou, ktorú treba zaplatiť budúcemu rastu. Skúsenosti z posledných rokov ukazujú, že vyčistenie nadmerne ohrozených bánk môže byť mimoriadne nákladné: záťaž môže v typickom prípade činiť rádovo až 10 % HDP tej-ktorej krajiny.

• Menová politika sa stáva stále zložitejšou.

Menová politika nesmie len brať do úvahy trendy menových a úverových agregátov, pohyby cien bežných tovarov a služieb, ale i cien aktív, a následne i ich „ekonomický dosah".

V neustále sa meniacom finančnom prostredí, kde trhové nástroje prevažujú nad bankovým sprostredkovaním, kde sa nebankové subjekty neustále rozširujú, kde počty defaultov v podnikovej sfére dramaticky rastú a kde finančné inovácie každodenne vytvárajú nové formy úveru, je dozor nad poskytovaním úverov tou najdôležitejšou výzvou. Ako už pred asi osemdesiatimi rokmi napísal J. Laurence Luaughlin v „Credit of the Nations": inflácia peňazí je symptómom, inflácia úverov chorobou".

Vo svete, kde spotrebiteľská psychológia v mnohých krajinách, najmä v USA, je vo veľkej miere závislá na burze, a kde hodnota kolaterálu – ktorá je už z definície volatilnou – má priamy dosah na objem úveru a na celkovú spotrebu, možno ľahko pochopiť, že úloha menových orgánov je osobitne ťažká. Je to tak najmä preto, že definovať infláciu je ťažké. Ak je táto obmedzená na bežné tovary a služby, tak jej definícia vo svete, kde dominujú silné finančné trhy a osobitne relevantné sú ceny futurít (ktoré možno definovať ako pohotové ceny za budúcu spotrebu služieb a ktoré sa odrážajú v cenách aktív), mnoho zo svojho významu stráca. Ak ju však rozšíríme o finančné aktíva, definícia inflácie prinesie delikátne problémy v oblasti svojej koncepcie, merania a interpretácie.

Ako odhadnúť strednodobú ziskovosť nejakej spoločnosti a vzťah tejto ziskovosti k hodnote jej akcií? Znižuje sa ziskovosť v účtovnom zmysle, pretože investičné náklady na informačnú technológiu sa do bežných výdavkov zaratávajú v čase ich vzniku? A naopak, je ziskovosť umelo zvyšovaná jednorazovým vytvorením rezervy pre všetky reštrukturalizačné náklady a účtovnými metódami s akumulovaním úrokov a započítavaním akciových predkupných práv? Vo svete, kde istí investori a analytici každý rok rátajú s tým, že rok bude – mohol by som povedať „náročný" – a výnos zo základného kapitálu bude 15 až 20 %, môže byť skupovanie akcií samotnými akciovými spoločnosťami pokušením, ako zvýšiť hodnoty svojich akcií. To však môže viesť k nadmernej zadlženosti. Ešte pred niekoľkými rokmi neboli tieto záležitosti predmetom bežných obáv menových orgánov.

• A nakoniec, riadenie výmenných kurzov sa zneisťuje.

Výmenný kurz je výsledkom vyváženosti kapitálových tokov a odráža názory trhu na udržateľnosť financovania bežného účtu.

Svojím spôsobom pôsobí ako systémová „poistka". Vo svete, v ktorom väčšina platobných bilancií a mien sa stále vzťahuje k štátu, kde ceny bežných tovarov a služieb sú relatívne rigidné a kapitálové toky mohutné, neobmedzované a volatilné, zdá sa byť pružnosť vnášaná touto „poistkou" neodmysliteľná.

Táto flexibilita však prináša následky, ktoré môžu veľmi nepriaznivo pôsobiť na ekonomickú a finančnú stabilitu jednotlivých krajín. Veľké menové oblasti sú relatívne lepšie chránené, najmä keď sú pevne integrované v obchodnej oblasti. Toto je prípad Spojených štátov amerických a Európskej menovej únie.

Problém je však akútnejší v prípade stredných a malých krajín, ktoré sú voči okolitému svetu otvorené. Bez ohľadu na to, aké skúsené a múdre sú, môžu byť ovplyvnené trhovou euróriou, ktorá môže niekedy i prinášať podstatné prílevy kapitálu. Avšak neskôr – dokonca i keď sú múdre – krajiny môžu byť devastované odlevmi kapitálu, ktoré môžu prísť veľmi rýchlo, v dobách politických kríz, zlých správ alebo ako dôsledok fenoménu „regionálnej nákazy". Explózie takýchto udalostí sme videli v uplynulom roku.

V určitom ohľade sú najviac dotknuté malé štáty s fungujúcim právnym systémom. Aké možnosti majú tieto krajiny? Zavedenie devízovej kontroly? Nemyslím si to, hoci lepšie kontrolovanie krátkodobého zadlženia bánk a podnikov sa mi zdá byť nevyhnutné. Čo by mali tieto krajiny podniknúť v kurzovej oblasti? Mali by svoju menu naviazať na nejakú externú kotvu? Mali by prejsť na Menový výbor? Mali by svoje meny prispôsobovane viazať? Mali by nechať svoje meny voľne plávať? Alebo by sa mali spojiť so svojimi susedmi a vytvoriť menové únie napojené na nejakú adekvátnu (z hľadiska obchodu) vonkajšiu kotvu? Posledne uvádzaný je pravdepodobne ten smer, v ktorom budeme v budúcich rokoch sledovať vývoj medzinárodného menového systému. Už nachádzame rad krajín, ktoré konvergujú k euro, napríklad v strednej a východnej Európe.

To, čo som povedal v tejto, skôr všeobecnej prednáške, sa mi zdá byť úplne v súlade s niektorými okolnosťami pozorovanými v strednej a východnej Európe, osobitne na Slovensku.

Všimnime si, že po rozdelení Česko-Slovenska Slovensko po viacero rokov dokázalo udržať svoj fiškálny deficit a infláciu na

veľmi nízkej úrovni, pri súčasnom dosahovaní výrazného rastu ekonomiky (1995 – 1997 s ročným priemerom skoro 7 %, výrazne presahujúcim regionálny priemer). Situácia sa však dosiahla na úkor zreteľného zhoršenia bežného účtu, ktorý v období od 1996 do 1998 dosahoval úrovne rádovo 10 % HDP. Je treba poznamenať i to, že väčšina z týchto deficitov bežného účtu bola financovaná zahraničnými pôžičkami, a zadlženosť súkromného sektora sa od roku 1993 skoro zdesaťnásobila. To, čo som sa pokúsil popísať v tretej časti mojej prednášky je ilustráciou nadmerného objemu pôžičiek a zraniteľnosti našich moderných ekonomík.

Treba si uvedomiť, že kombinácia uvoľnenej fiškálnej a prísnej menovej politiky – tu Národná banka Slovenska prejavila guráž a odhodlanosť – je vždy obtiažnym balansovaním. Daný prípad je súčasne i ilustráciou citlivosti výmenných kurzov na situáciu takejto externej zadlženosti, ktorá sa prejavila v roku 1998 udalosťami, ktoré viedli k odpojeniu slovenskej koruny od jej pôvodného koša.

Preto sa mi zdá byť celkom vhodné pokračovať v plnení aktuálnych úloh, do ktorých sa zaangažovala nová vláda, totiž prispôsobiť ekonomiku a najmä upraviť jej fiškálnu pozíciu. Dôležitým je i zrýchlenie štrukturálnych reforiem, s ktorými sa príliš dlho meškalo a ktoré sú mimoriadne dôležité pre konkurenčnú schopnosť a budúci rast ekonomiky. Ony sú totiž tými neodmysliteľnými piliermi, o ktoré sa môže opierať trvalý rast.

Sú teda dôležitými podmienkami zlepšenia platobnej bilancie a dôveryhodnosti výmenných kurzov.

Verím, že v dlhodobejšom pohľade, po stabilizácii makroekonomického rámca, s postupom reforiem, s rozvojom obchodu s vašimi západnými partnermi a pri súčasných negociačných rokovaniach o pristúpení do EÚ, ako som už v mojej prednáške uviedol, že sa tu vytvorí prirodzená tendencia výmenného kurzu s pohybom k eurozóne.

Záverom mi dovoľte povedať, že medzinárodný finančný systém zostane krehký a volatilný dovtedy, kým bude celý rad ekonomík charakterizovaný nadmerným úverom, slabými súkromnými úsporami, a preto i vysokou nerovnováhou bežných účtov. Perspektívy a modality financovania týchto nerovnováh sú neisté a závisia od trhového sortimentu a pociťovania rizík, do ktorých sa vstupuje. Inými slovami, klasický pojem „upraviť/prispôsobiť", ktorý bol ústredným motívom tridsiatich rokov výročných stretnutí MMF, zostáva naďalej na poprednom mieste, a to i vtedy, keď sa prostredie a zdroje nerovnováh počas rokov podstatne zmenili, ako som sa to pokúsil ukázať.

PRÍHOVOR GUVERNÉRA NÁRODNEJ BANKY SLOVENSKA MARIÁNA JUSKA NA STRETNUTÍ S BANKOU PARIBAS

Guvernér NBS Marián Jusko k prednáške pána Jacquesa de Larosiera pripojil niekoľko poznámok týkajúcich sa makroekonomického a menového vývoja na Slovensku z pohľadu osoby, ktorá je hlboko zaangažovaná do uskutočňovania menovej politiky Národnej banky Slovenska. Na úvod vystúpenia zhrnul uplynulý vývoj a naznačil smerovanie menového vývoja v roku 2000.

V októbri 1998 sa NBS rozhodla opustiť režim fixného výmenného kurzu slovenskej koruny, ktorý fungoval skoro 6 rokov. K tomuto činu nás viedlo viacero dôvodov. Na základe rastúcej nerovnováhy platobnej bilancie bežného účtu, ako i fiškálneho deficitu bolo možné pozorovať stratu dôvery v udržateľnosť výmenného kurzu, a to zo strany zahraničných, ale najmä domácich investorov. Zdá sa, že relevantným faktorom boli i parlamentné voľby. Tlak, ktorým sa znižovali medzinárodné rezervy, kulminoval v septembri 1998 a celkovo z rezerv odtiekol ekvivalent takmer 1 miliardy USD. Národná banka Slovenska, aby udržala konvertibilitu slovenskej koruny a medzinárodné rezervy v pomere primeranom k priemernému dovozu, musela zaviesť plávajúci kurzový režim. Nasledujúca depreciácia koruny bola v porovnaní s očakávaniami len mierna a do konca roka dosiahla asi 5 %.

Minulý rok by bolo možné charakterizovať tým, že sa v ňom dosiahol zlomový bod. Po zavedení floatingu začínal výmenný kurz najskôr s depreciačným, potom s apreciačným trendom. Jeho vývoj bol ovplyvnený a depreciačný trend zvrátený prijatím tzv. úsporného balíčka. Tento vládny balíček zahŕňa opatrenia orientované hlavne na zníženie dvojitého deficitu.

Najmä v poslednom štvrťroku 1999 bolo ohlásené zlepšenie mnohých makroekonomických premenných, najmä zníženie deficitu bežného účtu a fiškálneho deficitu na asi polovičnú úroveň v porovnaní s minuloročnými výsledkami. Rozbehol sa aj proces reštrukturalizácie bánk. Priaznivé vnútorné i vonkajšie prostredie spolu s nadbytkom korunovej likvidity ovplyvňovalo úrokové miery, ktoré sa pohybovali nadol. Prvý rok riadenia režimu plávajúceho výmenného kurzu nás naučil vysporiadať sa s veľkou citlivosťou výmenných kurzov na pohyby úrokových mier, indikátory reálnej ekonomiky a mimoekonomické faktory.

V blízkej budúcnosti očakávame príchod významného objemu zahraničného kapitálu nedlhového charakteru, podľa oznamovanej privatizácie štátnych balíkov akcií v podnikoch a komerčných bankách. Spolu s očakávanou konsolidáciou verejných financií a zahraničného obchodu by vývoj výmenného kurzu mohol odrážať budúce pozitívne trendy. Stlačenie inflácie na jednociferná úroveň, ako aj utlmenie úrokového diferenciálu bude, dúfajme, pôsobiť proti prílevu krátkodobého kapitálu, ktorý by v prípade rýchleho a nepredvídateľného obratu mohol na našom devízovom trhu spôsobiť turbulencie.

Od februára 1999 NBS pripravuje prechod organizácie operácií na voľnom trhu od kvantitatívnych ku kvalitatívnym, čo je v základnej línii s budúcim vstupom do EÚ. Usilujeme sa teda o konvergenciu vo všetkých oblastiach slovenskej ekonomiky, vrátane menovej politiky a jej nástrojov. Dúfame, že s využitím tohto spôsobu implementovania menovej politiky NBS budeme vedieť efektívnejšie a citlivejšie reagovať na rozličné signály tak medzinárodného, ako i domáceho pôvodu a nebudeme musieť reagovať príliš často a v dramatickom rozsahu.

V tomto rámci, potom, keď začneme operovať v ERM II, sa kurzový režim zmení na riadený s fluktuačným pásmom.

Domnievam sa, že neskôr uspejeme i s naším vstupom do EMÚ, čo si samozrejme vyžiada zavedenie eura do našich domácich ekonomických procesov. Predpokladám, že zdravá fiškálna a menová politika vytvorí vhodné prostredie pre konvergenciu s EÚ v strednodobej perspektíve.

DEFICIT VŠEOBECNEJ VLÁDY A BEŽNÉHO ÚČTU PLATOBNEJ BILANCIE

Ing. Peter Dovčiak, Inštitút menových a finančných štúdií NBS

Existencia „dvojitých deficitov" predpokladá podľa ekonomickej teórie určitú vzájomnú podmienenosť. Jednou z možností prešetrenia tejto kauzálnej súvislosti je analýza zmien v nefinančných transakciách a finančných tokoch jednotlivých sektorov ekonomiky pomocou matíc Flow of Funds (FoF).

V prvej časti stručne odvodíme princípy, na základe ktorých boli zostavené FoF za roky 1994 – 1999. V ďalších častiach budeme aplikovať FoF na podmienky slovenskej ekonomiky, pričom najprv zostavíme bilancie nefinančných transakcií a definujeme vzájomné väzby medzi sektorovými bilanciami.

Doplnením bilancií nefinančných transakcií o finančné toky zostavíme v tretej časti matice FoF, pomocou ktorých budeme analyzovať väzby medzi CAB a deficitom všeobecnej vlády. V závere uvedieme výsledky tejto analýzy a naznačíme využiteľnosť FoF na skúmanie makroekonomického vývoja.

1. Zostavenie matice Flow of Funds

Prvým krokom k zostaveniu matice FoF je odvodenie bilancie nefinančných transakcií, ktorú tiež nazývame bilanciou úspory – investície. Saldo tejto bilancie za domáce sektory ekonomiky označujeme ako bilanciu nefinančných transakcií krajiny voči externému sektoru alebo voči bežnému účtu platobnej bilancie (S – I = CAB).

Transakcie v ekonomike sú realizované tromi domácimi sektormi (súkromným, vládou[1] a bankovým sektorom) a externým sektorom. Pozitívne alebo negatívne saldá sektorových bilancií nefinančných transakcií znamenajú zmenu finančných aktív a pasív v ekonomike. Podľa konvencie pre zachytávanie položiek v rámci jednotlivých sektorov platí, že zvýšenie aktív účtujeme so znamienkom mínus (-) a zvýšenie pasív so znamienkom (+) a naopak. Napr. rast peňažnej zásoby súkromného sektora, ktorá je pasívom bankového sektora a aktívom súkromného sektora, musí byť za-

Tab. 1 Bilancia úspory – investície (v bežných cenách, v mld. Sk)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Spotreba (C)	319,0	356,6	415,8	465,8	511,9	570,8
– súkromná	222,6	252,6	286,1	322,3	360,1	402,9
– vládna	96,4	104,0	129,7	143,5	151,8	167,9
Hrubé investície	102,6	146,8	226,7	252,9	282,7	280,2
– Súkromné fixné investície	130,0	150,6	212,7	252,7	292,4	289,2
– Zmena zásob	-27,4	-3,8	14,0	0,2	-9,7	-9,0
Domáci dopyt	421,6	503,4	642,5	718,7	794,6	851,0
Export tovarov a nefaktorových služieb	287,8	325,8	334,0	396,9	456,8	487,0
Import tovarov a nefaktorových služieb	-263,4	-316,4	-403,2	-464,4	-536,9	-531,0
Štatistický rozdiel	-4,7	2,3	2,4	2,7	-0,1	0,0
Hrubý domáci produkt (HDP)	441,3	515,1	575,7	653,9	714,4	807,0
Čistý príjem faktorov zo zahraničia (YF)	-3,8	-0,4	-1,6	-3,6	-5,5	-6,9
Hrubý národný produkt (HNP = HDP + YF)	437,5	514,7	574,1	650,3	708,9	800,1
Čisté transfery (TR)	2,2	2,7	3,8	4,0	12,9	8,9
Hrubý disponibilný príjem (GDI = HNP +TR)	439,7	517,4	577,9	654,3	721,8	809,0
Národné úspory (S = GDI – C)	120,7	160,8	162,1	188,5	209,9	238,2
Hrubé investície (I)	102,6	146,8	226,7	252,9	282,7	279,9
S – I	18,1	14,0	-64,6	-64,4	-72,8	-41,7
Bežný účet PB (CAB)	21,3	11,6	64,3	65,6	74,8	42,0

[1]Pod označením vláda alebo vládny sektor rozumieme všeobecnú vládu v zmysle definície MMF. To znamená hospodárenie štátneho rozpočtu a štátnych fondov ako súčasti ústrednej správy (central government), Sociálnej poisťovne, Národného úradu práce a zdravotných poisťovní ako súčasti fondov sociálneho zabezpečenia (social security funds) a rozpočtov obcí ako miestnej správy (local government). Do štátnych fondov sa obvykle začleňuje i Fond národného majetku. FNM vzhľadom na nedostupnosť potrebných údajov o jeho hospodárení nie je súčasťou tejto definície všeobecnej vlády.

chytený dvakrát: ako mínusový zápis súkromného a súčasne ako kladný zápis bankového sektora. Ako vidieť, uvedená operácia neovplyvnila ani vládny, ani externý sektor, preto tieto stĺpce zostanú nezmenené. Suma všetkých riadkov a stĺpcov sa musí rovnať nule.

2. Bilancia nefinančných transakcií

Tabuľka na predchádzajúcej strane ilustruje výpočet úspor slovenskej ekonomiky v rokoch 1994 – 1999 a porovnáva ich s realizovanými hrubými investíciami. Ich rozdiel tvorí bilancia bežného účtu platobnej bilancie, t. j. platí S – I = CAB.

Ako vidieť z tab. 1, bilancia bežného účtu platobnej bilancie je protipoložkou bilancie úspory – investície domácej ekonomiky[2]. Našou snahou je však určiť vplyv deficitu všeobecnej vlády na výšku deficitu CAB. Z tohto dôvodu bilanciu úspory – investície domácej ekonomiky rozložíme na bilanciu úspory – investície súkromného sektora (SP – IP) a bilanciu úspory – investície vládneho sektora (SG – IG), t. j. upravíme pôvodnú rovnicu na tvar (SP – IP) + (SG – IG) = = CAB.

Bilancia úspory – investície vládneho sektora

Transformáciou príjmovej a výdavkovej strany všeobecnej vlády za roky 1994 – 1999 dostaneme bilanciu úspory – investície vládneho sektora (tab. 2). Celkové príjmy vlády sa skladajú z daňových a nedaňových príjmov, príspevkov do sociálnej poisťovne, zdravotných poisťovní, národnému úradu práce a grantov. Bežné transfery majú prerozdeľovací charakter (dávky sociálnej pomoci, príspevky do zdravotných poisťovní atď.). Rozdiel medzi celkovými príjmami a bežnými transfermi tvorí disponibilný príjem vlády, ktorý vláda z určitej časti použije na vlastnú spotrebu (mzdy, platy, nákup tovarov a služieb) a úrokové platby z úverov z predchádzajúcich rokov.

Úspory vlády sú potom definované ako rozdiel medzi disponibilným príjmom a výdavkami na vládnu spotrebu a úrokové platby. Ako ďalej vidieť z tabuľky, kapitálové výdavky sú len sčasti financované úsporami (okrem roku 1995), preto bilancia SG – IG vykazuje negatívne hodnoty. Tento rozdiel sa tiež nazýva finančné saldo vlády alebo čisté úverovanie (net lending/net borrowing).

Tab. 2 dokumentuje prudké zníženie úspor všeobecnej vlády. Pokiaľ v rokoch 1994 – 1996 úspory vlády ako podiel na HDP predstavovali v priemere 4,4 %, v rokoch 1997 až 1999 tento podiel klesne na 2 %. Kapitálové výdavky zaznamenali sledovanom období rastúci trend až do roku 1997. V rokoch 1998 – 1999 sa predpokladá ich nižšie tempo rastu, i keď ich tempo rastu ako podiel na HDP vysoko prevyšuje podiel úspor vlády na HDP. Zmenu v položke čisté financovanie vlády preto vyvolal jednak pokles úspor a prudký rast investícií.

V ďalšom budeme podrobnejšie analyzovať faktory, ktoré výrazne ovplyvnili správanie sa úspor a investícií vlády. Ich identifikácia nám poskytne informácie o potenciálnych účinkoch na CAB.

Vychádzajúc z ekonomickej teórie, úspory vlády sú z krátko- a strednodobého hľadiska určované zmenami v bežných transferoch a z dlhodobého hľadiska zmenami vo verejnej spotrebe a úrokových platbách z vládneho zadlženia.

Bežné transfery sú ovplyvňované konjunkturálnym vývojom a diskrétnymi opatreniami vlády. Vo všeobecnosti však majú tendenciu rásť približne rovnakým tempom ako HDP. Podiel bežných transferov na HDP v priebehu rokov 1994 – 1998 stagnoval a v roku 1999 sa predpokladal pokles. Vývoj bežných transferov mal negatívny a v roku 1999 pozitívny vplyv na rast úspor vlády.

Podiel verejnej spotreby má napriek určitým kolísaniam v hodnotenom období klesajúci charakter (tab. 2). Pokles spotreby sa však nespájal s rastom úspor vlády, ale naopak. V rokoch 1994 – 1996 dosahovala priemerná spotreba 14,4 % podiel na HDP a priemerné úspory boli 4,4 %. V rokoch 1997 – 1999 priemerná spotreba dosiahne asi 12,3 % HDP a priemerné úspory za toto obdobie budú asi 2 % HDP. Klesajúci podiel spotreby spolu s klesajúcou tendenciou vývoja bežných transferov pôsobia na CAB pozitívne.

Úrokové platby majú klesajúci podiel na HDP. Napriek tomu pôsobia negatívne na vývoj CAB z dôvodu rastu zahraničnej zadlženosti vlády.

V priebehu sledovaného obdobia klesal disponibilný príjem vlády ako podiel na HDP i napriek relatívne vysokým tempám ekonomického rastu. Vo fázach klesajúceho disponibilného príjmu vlády možno počítať so zhoršovaním CAB.

Tab. 2 Bilancia úspory – investície všeobecnej vlády

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Celkové príjmy	204,6	242,5	262,4	280,1	288,6	317,9
– Bežné transfery	106,7	124,5	136,6	155,1	180,8	182,7
= Disp. príjem vlády	**97,9**	**118,0**	**125,8**	**125,0**	**107,8**	**135,2**
– Spotreba	63,6	76,9	80,7	88,1	76,9	101,7
– Úrokové platby	20,2	15,8	15,2	17,9	17,5	24,4
= Úspory vlády	**14,1**	**25,3**	**29,9**	**19,0**	**13,4**	**9,1**
– Kapitálové výdavky	19,9	24,8	37,5	48,7	44,0	32,1
= Čisté úverovanie	**-5,8**	**0,5**	**-7,6**	**-29,7**	**-30,6**	**-23,0**
(% HDP)						
Bežné transfery	24,2	24,2	23,7	23,7	25,2	22,6
Disp. príjem vlády	22,2	22,9	21,9	19,1	15,0	16,8
Spotreba	14,4	14,9	14,0	13,5	10,7	12,6
Úrokové platby	4,6	3,1	2,6	2,7	2,4	3,0
Úspory vlády	3,2	4,9	5,2	2,9	1,9	1,1
Kapitálové výdavky	4,5	4,8	6,5	7,4	6,1	4,0
HDP (bežné ceny)	441,3	515,1	575,7	653,9	717,4	807,0

[2] V tabuľke vidíme mierne odchýlky medzi výpočtom bilancie úspory – investície a bilanciou bežného účtu platobnej bilancie z dôvodu štatistických nepresností. V ďalších analýzach budeme vychádzať z údajov vypočítaných pomocou bilancie úspory – investície.

Tab. 3

	SP	IP	SP – IP	SG	IG	SG – IG	S – I
1994	106,6	82,7	23,9	14,1	19,9	-5,8	18,1
1995	135,5	122,0	13,5	25,3	24,8	0,5	14,0
1996	132,2	189,2	-57,0	29,9	37,5	-7,6	-64,6
1997	169,5	204,2	-34,7	19,0	48,7	-29,7	-64,4
1998	196,5	238,7	-42,2	13,4	44,0	-30,6	-72,8
1999	229,1	247,8	-18,7	9,1	32,1	-23,0	-41,7
medziročná zmena							
1995	28,9	39,3	-10,4	11,2	4,9	6,3	-4,1
1996	-3,3	67,2	-70,5	4,6	12,7	-8,1	-78,6
1997	37,3	15,0	22,3	-10,9	11,2	-22,1	0,2
1998	27,0	34,5	-7,5	-5,6	-4,7	-0,9	-8,4
1999	32,6	9,1	23,5	-4,3	-11,9	7,6	31,1

Bilancia úspory – investície súkromného sektora

Bilanciu úspory – investície súkromného sektora vypočítame ako reziduálnu veličinu odpočítaním úspor vlády SG (tab. 2) od národných úspor (tab. 1) a vládnych investícií IG od hrubých investícií.

Tabuľka č. 3 zachytáva bilanciu úspory – investície pre celú ekonomiku, disagregovanú na vládny a súkromný sektor. Súkromný sektor sa skladá zo sektora podnikov a domácností.

Tab. 3 zobrazuje prudké zhoršenie bilancie bežného účtu platobnej bilancie a súkromného sektora v roku 1996. V roku 1999 naopak podľa predpokladaného vývoja nastane výrazné zlepšenie v bilancii bežného účtu platobnej bilancie. Pri pedikovanom znížení deficitu CAB o 31,1 mld. Sk poklesne deficit všeobecnej vlády o 7,6 mld. Sk a bilancia úspory – investície súkromného sektora o 23,5 mld. Sk.

Pre pochopenie vývoja sektorových bilancií nefinančných transakcií je potrebné odvodiť finančné toky, ktoré sa v jednotlivých rokoch uskutočnili.

3. Bilancia finančných transakcií

V tejto časti zostrojíme matice Flow of Funds, ktoré dopĺňajú bilancie nefinančných transakcií o finančné toky v ekonomike. Na základe komplexného pohľadu na nefinančné a finančné transakcie v ekonomike v rokoch 1995 – 1999 sa pokúsime formulovať hypotézu o vzájomnej podmienenosti medzi deficitom všeobecnej vlády a CAB.

Vplyv bilancie nefinančných transakcií v roku 1995 na finančné toky znázorňuje tab. 4. V zahraničnom sektore prebytok CAB vo výške 14 mld. Sk bol spojený s rastom čistej zahraničnej zadlženosti 34,3 mld. Sk a rastom čistých zahraničných aktív bankového sektora o 48,3 mld. Sk, ktoré sa stali hlavným zdrojom rastu peňažnej zásoby. Druhým dôležitým komponentom rastu peňažnej zásoby bol rast domácich bankových úverov, kde z celkového rastu o 27,7 mld. Sk absorboval 19,2 mld. Sk súkromný a 8,5 mld. Sk vládny sektor.

V súkromnom sektore vzrástli finančné aktíva o 76,0 mld. Sk (62,5 + 13,5) a finančné pasíva o 62,5 mld. Sk. Rozdiel medzi zmenou finančných aktív a pasív je krytý prebytkom bilancie nefinančných transakcií alebo domácimi úsporami súkromného sektora vo výške 13,5 mld. Sk. Nárast finančných aktív a pasív v priebehu roku 1995 sa stal dôležitým predpokladom prudkého zhoršenia CAB v roku 1996.

Vládny sektor reprezentovaný všeobecnou vládou vykázal prebytok bilancie nefinančných transakcií v objeme 0,5 mld. Sk. V oblasti finančných transakcií došlo k poklesu zahraničnej zadlženosti o 9 mld. Sk a nárastu domácej zadlženosti o 8,5 mld. Sk v dôsledku financovania schodku štátneho rozpočtu. Vzhľadom na prebytok v bilancii úspory – investície možno povedať, že hospodárenie všeobecnej vlády malo reštriktívny charakter. Z hospodárenia vládneho sektora v roku 1995 teda nevyplývajú priame dôsledky pre vývoj CAB v nasledujúcom roku. Otázkou však zostáva, či vláda svojou reštrikciou kombinovanou s poskytovaním štátnych záruk na úvery podnikateľskej sféry nepriamo neprispela k rastu zadlženosti súkromného sektora o 43,3 mld. Sk, ktorý sa stal zdrojom financovania deficitu CAB v budúcom roku. V roku 1995 štát poskytol garancie za úvery súkromného sektora vo výške 12,8 mld. Sk, kde išlo najmä o devízové úvery.

Rast zadlženosti voči bankovému sektoru možno považovať za ďalší potenciálny zdroj budúcich výdavkov vlády s negatívnym dopadom na CAB v roku 1996.

Rok 1996 možno charakterizovať z hľadiska FoF ako zlomový minimálne z dvoch dôvodov: došlo k prudkému zhoršeniu na CAB a súkromný a vládny sektor sa transformoval

Tab. 4 Matica Flow of Funds, SR 1995 (v mld. Sk)

	Domáce sektory			Zahraničný sektor*	Horizontálna kontrola
	súkromný	vládny	bankový		
1. Bilancia nefinančných transakcií	13,5	0,5		-14,0	0,0
2. Zahraničné financovanie, čisté	43,3	-9,0		-34,3	0,0
3. Zmena v čistých zahraničných aktívach bánk			-48,3	48,3	0,0
4. Zmena v domácich bankových úveroch	19,2	8,5	-27,7		0,0
5. Zmena v peňažnej zásobe (M2)	-62,5		62,5		0,0
6. Ostatné čisté položky	-13,5		13,5		0,0
7. Vertikálna kontrola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Z pohľadu zahraničného sektora prebytok (deficit) na CAB domácej krajiny predstavuje jeho deficit (prebytok)

Tab. 5 Matica Flow of Funds, SR 1996 (v mld. Sk)

	Domáce sektory			Zahraničný sektor	Horizontálna kontrola
	súkromný	vládny	bankový		
1. Bilancia nefinančných transakcií (S – I)	-57,0	-7,6		64,6	0,0
2. Zahraničné financovanie, celkom	61,9	3,5		-65,4	0,0
3. Zmena v zahraničných aktívach bánk			-0,8	-0,8	0,0
4. Zmena v domácich bankových úveroch	55,9	4,1	-60,0		0,0
5. Zmena v peňažnej zásobe (M2)	-59,5		59,5		0,0
6. Ostatné čisté položky	-1,3		1,3		0,0
7. Vertikálna kontrola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tab. 6 Flow of Funds, SR 1997 (v mld. Sk)

	Domáce sektory			Zahraničný sektor	Horizontálna kontrola
	súkromný	vládny	bankový		
1. Bilancia nefinančných transakcií (S – I)	-34,7	-29,7		64,4	0,0
2. Čisté pôžičky, vláda					0,0
3. Zahraničné financovanie, celkom	70,5	-0,6		-69,9	0,0
4. Zmena v zahraničných aktívach bánk			-5,5	5,5	0,0
5. Zmena v domácich bankových úveroch	7,8	30,3	-38,1		0,0
6. Zmena v peňažnej zásobe (M2)	-36,6		36,6		0,0
7. Ostatné čisté položky	-7,0		7,0		0,0
8. Vertikálna kontrola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

z veriteľskej do dlžníckej pozície. Deficit CAB dosiahol 64,6 mld. Sk a bol financovaný prílevom zahraničného financovania v objeme 65,4 mld. Sk, čo spôsobilo mierny rast čistých zahraničných aktív bankového sektora. Na rozdiel od roku 1995, keď rast peňažnej zásoby bol vyvolaný predovšetkým rastom čistých zahraničných aktív bankového sektora, v roku 1996 rast peňažnej zásoby zapríčinil rast domácich bankových úverov. Na celkovej zmene domácich úverov sa súkromný sektor podieľal 55,9 mld. Sk a vládny sektor výškou 4,1 mld. Sk.

Finančné aktíva súkromného sektora sa zvýšili o 60,8 mld. Sk (59,5 + 1,3) a finančné pasíva o 117,8 mld. Sk. Na vysokom náraste finančných pasív sa podieľajú zahraničné úvery vo výške 61,9 mld. Sk a úvery poskytnuté bankovým sektorom v objeme 55,9 mld. Sk. Rozdiel medzi zmenou finančných aktív a pasív tvorí deficit bilancie nefinančných transakcií vo výške 57 mld. Sk. V porovnaní s predchádzajúcim rokom, v roku 1996 bola dvojnásobná dynamika rastu finančných pasív.

Deficit vládneho sektora meraný pomocou bilancie nefinančných transakcií bol -7,6 mld. Sk. V tejto súvislosti treba poznamenať, že od roku 1996 vláda začína realizovať rozsiahle infraštrukturálne projekty, ktorých výsledkom je okrem deficitného hospodárenia všeobecnej vlády i prudký nárast poskytnutých štátnych záruk za úvery súkromného sektora vo výške 41,4 mld. Sk. Keďže opäť ide najmä o devízové úvery, možno z toho odvodzovať nepriamy podiel vládneho sektora na vzniku deficitu CAB v roku 1996.

Vysoká likvidita súkromného sektora vyplývajúca z domáceho a zahraničného zadlženia pôsobili negatívne na vývoj CAB aj v roku 1997 (tab. 6), ktorá dosiahla deficit 64,6 mld. Sk. Výška čistého zahraničného zadlženia sa v tomto roku zvýšila o 69,9 mld. Sk, čo okrem krytia deficitu na CAB znamenalo nárast 5,5 mld. Sk čistých zahraničných aktív bankového sektora. Peňažná zásoba vzrástla o 36,6 mld. Sk, čo je značný pokles oproti roku 1996. Domáce úvery bankového sektora sa na tomto raste podieľali 38,1 mld. Sk, z toho vládny sektor 30,3 mld. Sk.

Ako vidieť z tab. 6, rok 1997 sa výrazne odlišuje od vývoja hospodárenia vládneho sektora v predchádzajúcich rokoch. Prudký nárast deficitu všeobecnej vlády meranej bilanciou nefinančných transakcií o 22,1 mld. Sk (tab. 3) výrazne ovplyvnil nielen vývoj CAB, ale aj štruktúru rastu domácich úverov v prospech úverov vláde. (crowding-out efect). Tento vytláčací efekt, ktorý znamenal obmedzenie prístupu súkromného sektora k domácim úverom (tab. 6, riadok 5) vzhľadom na ohraničený rast celkových domácich úverov motivoval podnikateľskú sféru zadlžovať sa v zahraničí. Čisté zahraničné zadlženie súkromného sektora v tomto roku vzrástlo o 70,5 mld. Sk. (Podiel štátnych záruk za úvery súkromnému sektoru v tomto roku predstavoval 5,9 mld. Sk.) Možno povedať, že vláda i v roku 1997 nepriamo prispela (najmä pomocou vytláčacieho efektu) k rastu čistej zadlženosti súkromného sektora, ktorá sa stala zdrojom financovania deficitu CAB.

V roku 1998 dosiahol deficit CAB hodnotu 72,8 mld. Sk a bol krytý zahraničným financovaním (46,5 mld. Sk) a čistými zahraničnými aktívami bankového sektora, ktoré poklesli o 26,3 mld. Sk. Pokles čistých zahraničných aktív pôsobil absorbčne na rast peňažnej zásoby, ktorá vzrástla len o 19,2 mld. Sk.

Tab. 7 Matica Flow of Funds, SR 1998 (v mld. Sk)

	Domáce sektory			Zahraničný sektor	Horizontálna kontrola
	súkromný	vládny	bankový		
1. Bilancia nefinančných transakcií (S – I)	-42,2	30,6		72,8	0,0
2. Zahraničné financovanie, celkom	20,5	26,0		-46,5	0,0
3. Zmena v zahraničných aktívach bánk			26,3	-26,3	0,0
4. Zmena v domácich bankových úveroch	24,5	4,6	-29,1		0,0
5. Zmena v peňažnej zásobe (M2)	-19,2		19,2		0,0
6. Ostatné čisté položky	16,4		-16,4		0,0
7. Vertikálna kontrola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tab. 8 Matica Flow of Funds, SR 1999 (v mld. Sk)

	Domáce sektory			Zahraničný sektor	Horizontálna kontrola
	súkromný	vládny	bankový		
1. Bilancia nefinančných transakcií (S – I)	-18,7	-23,0		41,7	0,0
2. Čisté pôžičky, vláda					0,0
3. Zahraničné financovanie, čisté	29,7	17,0		-46,7	0,0
4. Zmena v zahraničných aktívach bánk			-5,0	5,0	0,0
5. Zmena v domácich bankových úveroch	17,8	6,0	-23,9		-0,1
6. Zmena v peňažnej zásobe (M2)	-42,5		42,5		0,0
7. Ostatné čisté položky	13,7		-13,7		0,0
8. Vertikálna kontrola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Vládny sektor pokračoval aj v tomto roku vo fiskálnej expanzii, keď deficit všeobecnej vlády dosiahol 30,6 mld. Sk. Vzhľadom na kapacitnú ohraničenosť domáceho finančného trhu, vstúpila vláda s cieľom prefinancovať deficitné hospodárenie na zahraničné trhy. V roku 1998 rast čistej zadlženosti všeobecnej vlády vo výške 26 mld. Sk prekročil rast čistej zadlženosti súkromného sektora, ktorá dosiahla 20,5 mld. Sk. Pritom vláda v roku 1998 poskytla štátne záruky na úvery súkromnému sektoru vo výške 13,8 mld. Sk.

Vládny sektor v roku 1998 ovplyvňoval čisté zahraničné zadlženie slovenskej ekonomiky priamo prostredníctvom vlastnej zadlženosti a nepriamo cez štátne záruky súkromnému sektoru. V závislosti od miery korelácie medzi celkovou výškou čistého zadlženia a deficitom CAB môžeme posúdiť deficit všeobecnej vlády na CAB.

Predikcia roku 1999 vychádza z nasledujúcich predpokladov:

- 5 – 6 % podiel deficitu bežného účtu platobnej bilancie na HDP,
- 2 – 3 % podiel deficitu všeobecnej vlády na HDP,
- 12 % rast nominálneho HDP,
- 9 % rast nominálnej peňažnej zásoby.

Po zohľadnení týchto predpokladov možno očakávať zmeny v nefinančných a finančných tokoch (tab. 8).

V roku 1999 by mal klesnúť CAB na 41,7 mld. Sk, čo je približne polovica z úrovne roku 1998. Tomuto zlepšeniu musia zodpovedať sektorové bilancie nefinančných transakcií domácej ekonomiky. Naša predikcia predpokladá, že súkromný sektor v tejto bilancii dosiahne deficit 18,7 mld. Sk (zlepšenie oproti roku 1998 o 23,5 mld. Sk) a vládny sektor 23,0 mld. Sk (zlepšenie oproti roku 1998 o 7,6 mld. Sk).

Čisté zahraničné financovanie sa odhaduje vo výške 46,7 mld. Sk. Malo by kryť deficit CAB vo výške 41,7 mld. Sk a navýšiť čisté zahraničné aktíva bánk o 5 mld. Sk. Čisté zahraničné zadlženie vlády sa odhaduje na 17 mld. Sk a súkromného sektora na 29,7 mld. Sk. V roku 1999 poskytla SR štátne záruky na úvery vo výške 29,2 mld. Sk. Z údajov vyplýva silný podiel vládneho sektora na raste čistej zahraničnej zadlženosti SR, t. j. na financovaní deficitu CAB.

Záver

Vplyv hospodárenia všeobecnej vlády na vývoj CAB naznačujú zostavené FoF za jednotlivé roky. Vo všetkých prípadoch sme vychádzali z hypotézy, že zmeny v čistom zahraničnom financovaní determinujú CAB. Z tohto pohľadu sme analyzovali podiel vládneho a súkromného sektora na raste čistého zadlženia ekonomiky, ako aj podiel vlády na zahraničnom zadlžení súkromného sektora. Z analýzy deficitov všeobecnej vlády a bežného účtu platobnej bilancie pomocou FoF možno pozorovať silnú závislosť oboch deficitov.

Pre hlbšie pochopenie kauzálnych súvislostí „dvojitých deficitov" je potrebné konštruovať ekonomický model. Matice FoF zachytávajú zmenu vo finančných a nefinančných transakciách v ekonomike a môžu tvoriť informačnú základňu k jeho vypracovaniu. Presná štatistika finančných a nefinačných tokov v rámci jednotlivých sektorov ekonomiky umožňuje tvorcom hospodárskej politiky odhadnúť reakciu rôznych makroekonomických premenných na zmeny menovej a fiskálnej politiky.

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE NA SLOVENSKU

Ing. Adela Hošková, PhD.
Inštitút menových a finančných štúdií Národnej banky Slovenska

Prílev priamych zahraničných investícií

Prvý polrok 1999 naznačuje spomalenie prílevu PZI na Slovensko v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. V prvom polroku 1998 objem prílevu PZI predstavoval 7 581,0 Sk, čo spôsobili predovšetkým dva objemovo vysoké vstupy do odboru spracovania kovov a do potravinárskeho priemyslu. Objem prílevu PZI v 1. polroku 1999 sleduje zatiaľ úroveň rokov 1996 a 1997 a k 30. 6. 1999 predstavuje hodnotu 1 757,31 mil. USD.

Tab. 1 Vývoj priamych zahraničných investícií (PZI) – v mil. Sk

Rok	Stav k 1. 1.	Netto zmena	Prírastok v % zohľadnením kurzových rozdielov	Kurzové rozdiely	Stav k 31. 12.
1994	15 179	8 580	–	246	24 005
1995	24 005	6 757	129,5	1 035	31 797
1996	33 092	10 304	141,1	-467	43 863
1997*	48 876	6 208	126,9	-272	54 812
1998**	54 812	14 296	125,5	1 880	70 988
1999***	70 988	4 578	–	1 348	76 914

Poznámka: údaje sú po revízii vykonanej v rokoch 1998 – 1999
* – zmena metodiky – zaradenie CZK medzi konvertibilné meny
** – zmena metodiky – zaradenie aj kapitálu v Sk (1994 – 1996 len kapitál v zahraničnej mene)
*** – stav k 30. 6. 1999

Štruktúra prílevu PZI v relatívnom vyjadrení zostáva stabilná, nastáva iba menšie zníženie vstupu do priemyselnej výroby v prospech veľkoobchodu a maloobchodu. Ostatné položky nezaznamenávajú takmer žiadny pohyb.

Objemovo najvyšší vstup v rámci priemyselnej výroby pri vstupe PZI pozorujeme v odbore výroby potravín a nápojov, čo predstavuje okolo 12 %, druhým významným odborom je výroba kovov 9,3 %, automobilový priemysel 7 %, výroba chemikálií 6,2 % a ďalej výroba kovových výrobkov okrem výroby strojov, ostatných nekovových výrobkov atď.

Tradične vysoký je podiel vstupu PZI do peňažníctva a poisťovníctva 21,6 %. Mierny nárast v absolútnych hodnotách spôsobila čiastočne skutočnosť, že trvale poskytnuté finančné prostriedky centrálou pobočkám zahraničných bánk sa mierne zvýšili. Málo uspokojivý je vstup PZI do odvetvia turistiky a dopravy, skladovania a spojov.

Z dlhodobejšieho hľadiska je vstup PZI z jednotlivých krajín pomerne stabilný. Na prvých miestach figuruje Nemecko, Rakúsko a donedávna aj Česko, čo potvrdzuje názor, že na Slovensku najviac investujú tie krajiny, ktoré nás dlhodobo dobre poznajú a v ktorých teritoriálnej blízkosti sa nachádzame. Zmeny nastali v posune USA, Holandska a V. Británie na popredné miesta už v roku 1998 v dôsledku vstupu väčších investícií do potravinárskeho priemyslu a odboru výroby a spracovania kovov.

Poznámka: Tab. 1 až 9 – zdroj NBS.

Tab. 2 Stav PZI podľa odvetvového smerovania

Odvetvie	1996		1997		1998		1. polrok 1999	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Poľnohosp. a lesné hospodárstvo	30	0,1	2	0,0	2	0,0	–	–
Ťažba nerastných surovín	741	1,7	857	1,6	910	1,3	1 078	1,4
Priemyselná výroba	21 635	49,3	23 864	43,5	35 165	49,5	36 516	47,5
Výroba a rozvod elektriny, plynu	236	0,5	405	0,7	429	0,6	440	0,6
Stavebníctvo	1 026	2,3	1 304	2,4	1 478	2,1	2 114	2,7
Veľkoobchod, maloobchod	8 817	20,1	10 305	18,8	12 151	17,1	14 551	18,9
Hotely, reštaurácie	632	1,4	686	1,3	666	0,9	1 034	1,3
Doprava, skladovanie, spoje	1 621	3,7	2 152	3,9	2 316	3,3	2 345	3,1
Peňažníctvo, poisťovníctvo	7 928	18,2	13 716	25,0	15 877	22,4	16 602	21,6
Nehnuteľnosti, prenájom a obchod. služby	1 008	2,3	1 299	2,4	1 741	2,5	2 032	2,6
Zdravotníctvo a soc. starostlivosť	8	0,0	18	0,0	18	0,0	–	–
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	181	0,4	204	0,4	235	0,3	202	0,3
Spolu	**43 863**	**100,0**	**54 812**	**100,0**	**70 988**	**100,0**	**76 914**	**100,0**

Tab. 3 Štruktúra PZI podľa krajín investora

Krajina	1996		1997		1998		1. polrok 1999	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Nemecko	9 179	20,9	11 912	21,7	14 639	20,6	15 857	20,6
Rakúsko	7 848	17,9	11 552	21,1	13 142	18,5	15 437	20,1
V. Británia	4 225	9,6	5 187	9,5	8 222	11,6	7 976	10,4
Česká republika	3 676	8,4	4 625	8,4	6 733	9,5	6 862	8,9
Francúzsko	2 916	6,6	3 952	7,2	4 872	6,9	4 683	6,1
USA	2 898	6,6	6 254	11,4	7 556	10,6	10 247	13,3
Holandsko	2 859	6,5	5 267	9,6	9 132	12,9	10 032	13,0
Švajčiarsko	712	1,6	717	1,3	801	1,1	816	1,1
Taliansko	699	1,6	1 207	2,2	1 101	1,6	1 221	1,6
Švédsko	567	1,3	529	1,0	552	0,8		
Belgicko	384	0,9	709	1,3	927	1,3	962	1,3
Ostatné krajiny	1 525	3,5	2 901	5,3	3 311	4,6	2 821	3,7
Spolu	**37 488**	**85,5**	**54 812**	**100,0**	**70 988**	**100,0**	**76 914**	**100,0**

Odlev priamych investícií zo Slovenska

Dynamika vývoja odlevu priamych investícií (PI) zo Slovenska je rozkolísaná. Prvý polrok 1999 naznačuje, že dochádza k miernemu poklesu odlevu priamych investícií.

Územné smerovanie odlevu priamych investícií zo Slovenska si v zásade zachováva doterajšiu štruktúru. Na prvých miestach striedavo figurujú Česká republika, Maďarsko a Ukrajina.

Tab. 4 Vývoj odlevu PI – v mil. Sk

Rok	Stav k 1. 1.	Netto zmena	Prírastok v % zohľadnením kurzových rozdielov	Kurzové rozdiely	Stav k 31.12.
1994	2 509	567	–	-5	3 071
1995	3 071	-1 242	59,5	18	1 847
1996	1 847	1 694	193,6	-44	3 497
1997	3 497	3 168	188,2	-615	6 050
1998	6 050	4 828	163,2	1 345	12 223
1. polrok 1999	12 223	1 363	–	145	13 733

Poznámka: údaje sú po revízii vykonanej v rokoch 1998 – 1999

Tab. 5 Smerovanie PI do jednotlivých krajín k 30. 6. 1999

Krajina	Objem v mil. Sk	%
Česká republika	4 884	35,6
Maďarsko	2 303	16,8
V. Británia	2 150	15,7
Ukrajina	1 367	9,9
Rusko	599	4,4
Juhoslávia	538	3,9
Bulharsko	404	2,9
Rakúsko	327	2,4
Nemecko	307	2,2
Švajčiarsko	231	1,7
Ostatné krajiny	623	4,5
Spolu	**13 733**	**100,0**

Výraznejšie sa na tretie miesto oproti predchádzajúcemu roku posunula V. Británia.

V smerovaní odlevu priamych investícií do jednotlivých odvetví v zahraničí nastali dosť výrazné zmeny. V porovnaní s rokom 1998 sa významne znížil objem priamych investícií do odvetvia peňažníctva, približne o 2,2 mld Sk a naopak, zvýšil sa objem priamych investícií v priemyselnej výrobe o vyše 30 %, čiastočne vo veľkoobchode, nehnuteľnostiach a službách.

Podľa vnútornej štruktúry odlevu priamych investícií v priemyselnej výrobe najväčšie objemy zaznamenávame v odbore výroby a spracovania kovov (20,7 %), vo výrobe koksu, ropných produktov a jadrových palív (6,2 %), výrobe výrobkov z gumy a plastu a výrobe farmaceutických a chemických výrobkov (7,2 %).

Tab. 6 Smerovanie PI podľa odvetví k 30. 6. 1999

Odvetvie	Objem v mil. Sk	%
Priemyselná výroba	5 532	40,3
Výroba a rozvod elektriny, plynu a ropy	1 726	12,6
Veľkoobchod a maloobchod	4 216	30,7
Peňažníctvo a poisťovníctvo	492	3,6
Nehnuteľnosti a obch. služby	1 676	12,2
Ostatné	19	0,6
Spolu	**13 733**	**100,0**

Vplyv PZI na obchodnú a platobnú bilanciu

Výpočet podielu spoločných a stopercentne vlastnených zahraničných organizácií na exporte a importe Slovenska sledujeme šiesty rok. Vychádzame zo štatistického výkazu DEV 1–12 NBS. V kombinácii s výkazom „Podrobné členenie zahraničných aktív jednotlivých podnikov" možno podľa identifikačného čísla organizácie vybrať uvedené údaje z celkového objemu aktív a pasív.

Z tabuľky 7 vyplýva, že objem aktív a pasív sa za 1. polrok prekvapivo zvýšil oproti predchádzajúcim rokom. Polročné údaje za roky 1995 – 1999 sa pohybujú v priemerných hodnotách, t. j. nevykazujú žiadne mimoriadne výkyvy. V porovnaní s rokom 1998 majú pozitívny trend na strane vývozu, ktorý predstavuje zvýšenie o 27,3 %. Na strane dovozu dochádza síce k zvýšeniu o 11,8 %, celkovo však však zaznamenávame zbližovaniu úrovne dovozu a vývozu v organizáciách s participáciou či v 100 % vlastníctve zahraničných investorov, čo možno považovať za pozitívny trend.

Novým prvkom v sledovaní aktív a pasív spoločných podnikov je podľa súčasnej metodiky možnosť kvantifikácie vnútorného obratu medzi materskými a dcérskymi organizáciami (podľa pôvodnej metodiky sa dovoz a vývoz materiálu na

Tab. 7 Vývoz a dovoz za vybraný súbor organizácií (v mil. Sk) – polročné údaje

Rok	Spoločné podniky				Slovensko spolu	
	Vývoz	Podiel na celk. vývoze v %	Dovoz	Podiel na celk. dovoze v %	Vývoz	Dovoz
1995	24 300	23	38 449	43	103 553	90 104
1996	41 324	34	52 259	32	127 583	154 562
1997	65 754	45	74 708	42	144 757	177 328
1998	51 169	29	64 576	30	179 275	217 687
1999*	65 150	33	76 194	34	196 679	223 990
1999**	130 243	66	148 662	66	196 679	223 990

* – objem vývozu a dovozu bez vnútropodnikových dodávok v 1. polroku 1999
** – objem vývozu a dovozu vrátane vnútropodnikových dodávok v 1. polroku 1999

spracovanie nedal vyčleniť), ktorý v 1. polroku 1999 predstavuje 75 093 mil. Sk pri vývoze a 72 468 mil. Sk pri dovoze, čím sa podstatne mení podiel na celkovom vývoze a dovoze spoločných organizácií, ktorý v oboch prípadoch predstavuje 66 %.

Tento pohľad zároveň zásadne mení aj význam pôsobenia etablovaných PZI z hľadiska ich zahranično-obchodnej činnosti a ich vplyvu na obchodnú i platobnú bilanciu Slovenska. Z analýzy vyplýva, že naše najvýkonnejšie podniky sú spomedzi tých, ktoré sú buď podielovo, alebo celkom vlastnené zahraničným kapitálom. Tým sa potvrdzujú výsledky výskumu z našich predchádzajúcich prác, t. j. vysoko pozitívny vplyv PZI na domáce podniky v oblasti celkovej efektívnosti. Treba poznamenať, že ide o niekoľko veľkých podnikov, ktoré dominantne ovplyvňujú celkové výsledky. V rámci vnútropodnikového obratu sú to podniky z odboru automobilového priemyslu a z bežného dovozu a vývozu spoločných podnikov sú to v rámci vývozu organizácie chemického a kovospracujúceho priemyslu a niektoré veľké obchodné organizácie. V rámci dovozu sú to automobily, potravinársky a chemický priemysel a obchodné organizácie.

Presnejší pohľad na efektívnosť pôsobenia spoločných organizácií na Slovensku dostaneme, ak od celkového objemu aktív a pasív odpočítame obchodné organizácie, čím dostaneme objem dovozu a vývozu tých spoločných organizácií, ktoré u nás vykonávajú výrobnú činnosť a svoje výrobky predávajú na svetových trhoch.

Očistenie od obchodných organizácií

V tejto časti nadväzujeme na výskum z roku 1998, kde sme po prvýkrát očistili dovoz a vývoz spoločných podnikov o zahranično-obchodnú činnosť obchodných organizácií č. OKEČ 50 – obchod s motorovými vozidlami, č. 51 – veľkoobchod a č. 52 – maloobchod. (Údaje za 1. polrok 1999 sú v tab č. 8 a 9).

Tab. 8 (v mil. Sk)

Obchodné organizácie	Dovoz	Vývoz
50 motorové vozidlá	8 933	–
51 veľkoobchod	14 980	16 009
52 maloobchod	689	–
Spolu	**24 602**	**16 009**

Rozdiel – prevýšenie dovozu: 8 593

Zovšeobecnenie výsledkov

Tak ako v roku 1998, kde síce výsledný údaj vychádzal v prospech vývozu výrobných organizácií, aj v 1. polroku 1999 môžeme konštatovať, že obchodné organizácie vo významnej miere ovplyvňujú pomerne výrazné prevýšenie salda zahraničnoobchodnej výmeny spoločných podnikov. Navyše v prvom polroku sa ešte dostatočne neprejavilo pôsobenie dovoznej prirážky a tiež skutočnosť, že v dôsledku zastavenia plavby po Dunaji vypadol významný spoločný podnik – Slovenské lodenice, Komárno, ktoré výrazným podielom prispievali na strane vývozu spoločných podnikov.

Vývoz v obchodných organizáciách je sústredný do skupiny tovarov č. 51 – veľkoobchod, kde tak ako v roku 1998 dominuje vývoz chemického priemyslu a jednej veľkej obchodnej organizácie, čo predstavuje približne 90 % celkového vývozu veľkoobchodu.

Zaujímavé sú aj relatívne údaje:

- Podiel obchodných organizácií na celkovom dovoze PZI v 1. polroku 1999 je 32 % a podiel na celkovom vývoze priamych investícií je 25 % (údaje bez vnútropodnikového obratu).
- Podiel objemu dovozu ostatných sektorov PZI (bez obchodných organizácií a bez vnútropodnikového obratu) za 1. polrok 1999 na celkovom dovoze PZI je 68 % a na celkovom vývoze priamych investícií 75 %.

Ak neberieme do úvahy vnútropodnikový zahraničný obrat, ktorý je pri dovoze a vývoze takmer vyrovnaný, môžeme konštatovať, že pomerne malý objem vstupu PZI (bez obchodných organizácií) sa na celkovom objeme dovozu Slovenska podieľa vo výške 23 % vrátane vnútropodnikového obratu 55 %. Tie isté podniky sa na celkovom objeme vývozu podieľajú v prvom prípade vo výške 25 %, v druhom 58 %.

Výsledky potvrdzujú (i keď v menšej miere ako v minulom roku), že spoločné podniky s podielovým či stopercentným vlastníctvom neodčerpávajú vo svojich nábehových rokoch väčšie množstvo devízových rezerv a pozitívne vplývajú pomerne vyrovnaným saldom aktív a pasív na obchodnú a platobnú bilanciu Slovenska.

Tab. 9

Celkový dovoz PZI	Bez vnútropodnikového obratu v mil. Sk	Vrátane vnútropodnikového obratu v mil. Sk
1. polrok 1999	76 194	148 662
z toho obchodné organizácie	24 602	24 602
Rozdiel bez obchod. org.	**51 592**	**124 060**
Celkový vývoz PZI		
1. polrok 1999	65 150	130 243
z toho obchodné organizácie	16 009	16 009
Rozdiel bez obchod. org.	**49 141**	**114 234**
Rozdiel v prospech dovozu	**2 451**	**9 826**

MARKETINGOVÁ KOMUNIKÁCIA BANKY

I. časť

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc.
Obchodná fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Každej banke záleží na tom, aby sa vryla do povedomia verejnosti, a to v čo najširšom okruhu jej pôsobnosti. Tomuto účelu slúži marketingová komunikácia. Komunikovať v marketingovej filozofii znamená na jednej strane informovať, oboznamovať s produktmi a službami, vysvetľovať ich vlastnosti a použitie, vyzdvihnúť ich úžitok, kvalitu, hodnotu a prospešnosť, a na druhej strane zostať otvorený a nebrániť sa informáciam prichádzajúcim z externého prostredia, vedieť aj počúvať, prijímať podnety a reagovať na požiadavky klientov. Je samozrejmé, že tak ako sa rozširuje sortiment bankových produktov, vznikajú nové a nové trhy, a tak musí komunikácia nachádzať nové a nové prostriedky. Už nepostačujú vnútorná a vonkajšia architektúra, jednoduché nápisy na označenie inštitúcie, logotypy a podobne, ktoré sú síce naďalej nenahraditeľné v danom mieste pôsobenia, avšak na inom mieste alebo v inom časovom úseku strácajú akýkoľvek efekt. Hľadajú sa prostriedky, ktoré by upútali klientov. Tak, ako vznikajú nové bankové produkty rovnakého druhu, tak vzniká konkurencia, ktorá vyžaduje od seba odlišovať jeden konkrétny produkt od druhého a zvýrazniť vlastnosti bankovej inštitúcie, ktorá ponúka uvedené produkty. To si vyžaduje nové formy komunikácie.

Po výrobcoch spotrebných predmetov i banky ako podnikateľský subjekt v plnej miere vstupujú do mediálnej sféry. Mnohé európske banky investujú obrovské finančné prostriedky do komunikácie. Marketingoví experti predpokladajú, že v budúcnosti rozpočty na komunikáciu sa ešte zvýšia. Takýto vývoj je podmienený dvomi faktormi:

- do mediálnej sféry vstupujú aj menšie inštitúcie,
- potreba komunikovať v európskom a svetovom meradle.

Z týchto dôvodov dochádza k multiplikácii rozpočtov na komunikáciu, a to buď v dôsledku inštitucionálnych kampaní, buď kamapaňami zameranými na produkt, distribúciu alebo segmenty trhu.

Vedenia bánk si čoraz viac uvedomujú, že ak chcú uspokojovať potreby, musia disponovať silným inštitucionálnym imidžom, a ten sa dá získať za cenu veľkého úsilia.

Aby politika komunikácie napomohla pozitívne rozvoju bánk, je potrebné ju uskutočňovať odlišným spôsobom, než ako bola realizovaná v minulosti, t. j. lepšie integrovať marketingovú stratégiu banky do procesu komunikácie. Mal by sa presadiť širší prístup ku komunikácii založený na nových možnostiach a médiach budúcnosti. Marketingová komunikácia tiež vyžaduje systematické vzdelávanie personálu, pretože komunikácia sa stáva obchodnou zbraňou, ktorú treba poznať a nemôže sa stať realitou bankovej praxe, pokiaľ personál banky a jej vedenie nebudú systematicky vzdelávaní. Je teda potrebné paralelne s vypracovaním identity banky, zabezpečiť v nej vzdelávaciu činnosť.

Stratégia komunikácie

Stratégia komunikácie by mala:

- byť súčasťou marketingovej politiky,
- mať jasný charakter,
- zaoberať sa výberom trhovej pozície,
- zaoberať sa výskumom identity.

Integrácia komunikácie s marketingovou politikou

Jedným z najdôležitejších momentov pred samotným začatím komunikačného procesu je stanovenie cieľov komunikácie. Základný cieľ komunikácie – ovplyvňovanie správania sa klientov sa konkretizuje v troch čiastkových cieľoch, a to v:

- informovaní,
- presviedčaní,
- pripomínaní.

Tieto ciele sa často interpretujú aj jako ciele predaja. Všetky komunikačné prostriedky musia byť koordinované tak, aby sa dosiahol čo najväčší komunikačný účinok. Efektívna komunikácia bankových služieb by mala robiť služby hmatateľnejšie a zaujímavejšie v porovnaní s ostatnými bankami. Bankové služby sa len v malej miere odlišujú, a aj ich ceny sú variabilné len v rámci istého úzkeho rozpätia. Preto by sa mala komunikáciou vytvoriť určitá psychologická diferenciácia, ako vhodný odrazový mostík pre následné budovanie preferencie. Tieto aktivity musia byť doplnené účinným systémom kontroly kvality poskytovaných služieb a motivácie zamestnancov tak, aby viedli k zvyšovaniu kvality banky a jej produktov a tiež motivovali zamestnancov na dosahovanie vyšších výkonov. Z toho vyplýva, že komunikácia je dôležitou časťou marketingu a nie naopak. Ten, kto chce účinne predávať produkty a služby, musí v komunikácii vychádzať z poznania trhu a cieľov banky. Zároveň si treba uvedomiť, že komunikácia:

- nemôže urobiť možným to, čo nie je možné, t. j. úspech závisí od jasnej koncepcie jej funkcie,
- môže len podporiť predaj.

V prípade, že existuje nerovnováha medzi produktom, distribúciou a komunikáciou, napríklad pokiaľ ide o podmienky, efektívnosť, servis v distribučných miestach, riskuje sa neúspech. Preto, aby komunikácia bola účinná vyžaduje kompletné informácie, ktoré jej môže poskytnúť marketingový plán, ktorý integruje nasledujúce informácie týkajúce sa:

– už vypracovanej marketingovej politiky: cieľov, stratégií, taktík, prostriedkov, ktoré pre ňu vytvárajú rámec;

– výsledkov (úspechy , resp. neúspechy) predchádzajúcej komunikačnej politiky,
- ponuky inštitúcie (obsah a prezentácia produktov a služieb, podmienky ich poskytovania),
- ponuky konkurentov a hodnotenie ich politiky marketingu a komunikácie,
- imidžu inštitúcie u klientov,
- prostredia a tendencií jeho vývoja,
- klientely, t. j. poznanie jej príjmov, štruktúry, preferencií, motivácie a názorov.

Jasný charakter stratégie komunikácie

V prípade, že banka nemá vypracovanú jasnú stratégiu, ponuka neexistujúcich a nereálnych výhod je základom omylov, ktoré sa vyskytujú v komunikácii banky. Neexistencia stratégie komunikácie je zdrojom kampaní, ktorých výsledkom je ľahostajný imidž ako výsledok nízkeho stupňa známosti. V niektorých prípadoch reklamné kampane bánk sú tak banálne a všeobecné, pokiaľ ide o používané slogany, že keby sa zmenili mená produktov a značiek, verejnosť by si to ani nevšimla. Banky by sa mali vyhnúť nepremysleným reklamným posolstvámm a vyžadovať od reklamných agentúr väčšiu dávku originality. Neorginalita niektorých reklamných kampaní spočíva v nápadnej podobnosti reklamných vizuálov imidžových kampaní, grafickom riešení a úprave celkového vzhľadu tlačovín (layoutov) bánk a podobne.

Stratégia je to, čo umožní banke potvrdiť, čo si želá urobiť a čím je. Ak v oblasti komunikácie strategické rozhodnutia nie sú jasne vyjadrené, riskuje sa, že budú kompromitované. Vzniká riziko, že komunikácia sa odchýli od zámerov a rozpočtové prostriedky boli zbytočne vynaložené. Jedine jasná stratégia pre budúcnosť, ktorá vychádza z marketingového plánu a ktorá je schválená vedením banky, môže garantovať stabilitu a kontinuitu, ktoré sú nevyhnutnou zárukou úspechu.

Prejavom profesionálnych kvalít pracovníkov, ktorí sa zaoberajú komunikáciou, je bezpochyby ich schopnosť presvedčiť vedenie banky o tejto nevyhnutnosti.

Podmienkou úspechu politiky komunikácie je, aby stratégia viedla každú finančnú inštitúciu v prvom rade k výberu pozície a imidžu pre samotnú banku, jej produkty a služby, distribučné kanály a odlišiteľné výhody.

Komunikácia a trhová pozícia

Zámery politiky komunikácie sa nedefinujú náhodne. Závisia od pozície, ktorú chce dať banka svojim produktom alebo svojmu imidžu.

Pozícia obyčajne spočíva na štyroch predpokladoch:
- na reálnych výhodách, ktorými disponuje banka (produkt, služby, personál, imidž),
- súvisí s očakávaniami trhu, na ktorý sa banka orientuje,
- na väčšej rozdielnosti vlastnej ponuky vo vzťahu ku konkurenčným ponukám,
- akceptovateľnosti pre personál banky a akcionárov.

Predbežný výskum pozície a imidžu vytvára potrebný základ na to, aby komunikácia nebola všeobecná, banálna, a tým neúspešná.

Koncepcia trhovej pozície je užitočným nástrojom marketingových manažérov, ktorý zahrňuje segmentáciu trhu, modifikáciu produktu a konkurenciu na trhu. Kým segmentácia trhu sa zaoberá reakciami klientov na určitý produkt, trhová pozícia produktu navrhuje jeho modifikácie s cieľom lepšie uspokojiť potreby veľkej časti segmentu. Vytvoriť trhovú pozíciu produktu znamená dať mu určité miesto v mysli klientov v porovnaní s konkurenčnými produktom. Aby sa produkt vryl do pamäte klientov, musí im poskytnúť konkurečnú výhodu, v opačnom prípade bude nahradený produktom konkurencie. Z tohto dôvodu trhová pozícia je predĺžením koncepcie diferenciácie produktov a zároveň doplnením koncepcie segmentácie trhu. Trhová pozícia má dôležitú úlohu v procese nákupu bankových produktov. V jeho priebehu klient zaujíma určitý postoj voči produktu. Postoj je výsledkom hodnotenia produtu na základe jednotlivých kritérií výberu vážených ich dôležitosťou pre klienta. Imidž ako komplex všetkých predstáv, poznatkov a očakávaní spojených s bankovým produktom, personálom, inštitúciou atď. Vystupuje ako profil týchto hodnotení.

Z tohto dôvodu tvorbu trhovej pozície nemožno ponechať náhode a banka sa musí zaoberať predbežným výskumom pozície rôznych zložiek svojho imidžu vo vzťahu k konkurenčným bankám.

Identita banky

Otázka inštitucionálnej identity sa čoraz viac dostávva do popredia záujmu finančných inštitúcií. Tvorba imidžu je pre banku nevyhnutná. V protiklade s podnikmi vyrábajúcimi spotrebné predmety, banky disponujú v súčasnosti príliš nízkym stupňom identity a málo významným kapitálom skrytým v imidži. V porovnaní s výrobcami spotrebných predmetov, banky sa v súčasnosti vyznačujú dosť slabou identitou, ktorú možno charakterizovať komplexom vlastností typických pre banku a umožňujúcich jej porovnanie s inými bankami. Ako rozlíšiť napr. Poštovú banku od Ľudovej banky? Kde sa nachádzajú zvláštnosti na úrovni bánk? Je zrejmé, že pojem pozícia banky na trhu, ktorý sa v marketingu často používa, má svoje limity: umožňuje základnú diferenciáciu inštitúcií, ktoré oslovujú rôznych klientov rôznymi produktmi. Naproti tomu, už nepomáha zodpovedným pracovníkom za komunikačnú politiku, ktorí sa zameriavajú na rovnaké trhy s rovnakými produktmi. Avšak táto situácia je charakteristická pre súčasnú situáciu medzi bankami. Na zmiernenie týchto rizík je možné využiť základné charakteristiky identity, ktoré umožňujú spresniť, kde sa nachádzajú zvláštnosti banky. Existujú početné postupy ako vyjadriť identitu banky. Systematická tvorba identity začína objasňovaním nasledujúcich aspektov charakterizujúcich banku, t. j. ktoré poznávacie znaky vedia najlepšie vyjadriť podstatu a vlastnosti banky a dať jej markantnú a ojedinelú podobu. V ďalšom texte ju budeme charakterizovať na základe nasledujúcich aspektov: materiálneho, charakterového, imidžu klienta, mentálneho, dvojstranného vzťahu, kultúrneho.

Materiálny aspekt

Materiálny aspekt banky predstavuje tradičnú oblasť komunikácie. Vzhľadom na to, že bankové produkty patria do sféry služieb a sú svojou podstatou nehmotné, t. j. klienti dostávajú prísľub, že po určitom čase dostanú viac peňazí, materiálne aspekty tým viac vystupujú do popredia. Väčšina hmotných dôkazov sa prejavuje v tejto zložke identity banky, a to v architektonickom riešení budovy banky, jej označení, oblečení pracovníkov banky, sloganoch, darčekoch klientom, vizitkách a podobne. Je zaujímavé využitie modrej farby, ktorá v logách slovenských bánk prevláda. To všetko pomáha vplývať na klienta a formovať jeho očakávania. Je to však aspekt, ktorý najrýchlejšie zovšednieva.

Aspekt charakteru banky

Charakter banky korešponduje s jej predstavami o činnosti človeka, ktorému vysiela reklamné posolstvo. To platí najmä pri úvahách typu, či je banka seriózna, dynamická, smelá, priateľská, či vzdialená, poctivá, resp. nepoctivá, či vyvoláva dôveru a podobne. Banku charakterizujeme ako markantnú a kompetentnú osobnosť tak, aby sa z jej vonkajších poznávacích znakov dalo jednoznačne vyvodiť podstatu banky, jej charakter a zvláštnosti. Tento aspekt identity využívajú najmä reklamné agentúry a možno sa s ním stretnúť na mnohých vizuálnych reklamných prostriedkoch.

Aspekt imidžu klienta

Tento aspekt spočíva na mechanizme identifikácie. Každá banka určuje, s akým typom jednotlivca komunikuje. Nejde o určenie cieľového trhu, ale o vytvoreného adresáta, o imidž jeho samého, ktorý mu banka navrhuje. Tento imidž nemusí byť totožný s portrétom klienta cieľového trhu. Povedať „banka tých, ktorí majú úspech", to znamená vytvoriť určitého adresáta, navrhnúť cieľovým trhom imidž ich samých. Tým imidž bezprostredne vstupuje do psychických mechanizmov zabraňujúcich stresu a sklamaniu klientov a patrí k tým faktorom, ktoré posilňujú ich sabavedomie a vnútornú integritu. Výsledkom je určitá syntetická predstava – imidž klienta, ktorá sa ďalej rozvíja ako súčasť identity banky.

Mentálny aspekt

Mentálny aspekt vyjadruje, aký vzťah klient udržiava sám v sebe na základe častého styku s bankou. Tento kontakt s bankou mu navrhuje, aby sa vnútorne považoval za chytráka, hospodára, bystrého manažéra, láskavého a pozorného rodiča a podobne. Svet klienta nemusí byť nutne v harmónii a niekedy sa nachádza priamo v rozpore s predstavami banky. Banku personifikuje v očiach klienta jej personál. Banka je pre klienta niečo abstraktné a služba, ktorú poskytuje, tiež. Personál banky dáva tvár banke. On je bankou. Personál zosobňuje banku a pôsobí v priestore vymedzenom záujmami banky a klienta, ktoré môžu byť často v rozpore. Táto zložitá situácia vyžaduje od personálu, aby bol pozorný a vedel hierarchizovať klientov, ich požiadavky a pravidlá banky. Jedným slovom, mal by vedieť posúdiť podľa situácie záujmy banky a záujmy klienta. Rozhodovanie personálu banky sa tak stáva delikátnym, vyžaduje motiváciu, solídne znalosti a svedomitosť v práci. Rovnako vyžaduje veľkú pružnosť zo strany banky.

Aspekt dvojstranného vzťahu

Aspekt dvojstranného vzťahu zodpovedá konštatovaniu, že každá komunikácia navrhuje určitý typ vzťahov medzi klientom a vysielateľom. Podstata tohto vzťahu tvorí základný aspekt identity. Môže ísť o vzťah pedagogický (banka, ktorá vás naučí...; my vieme, čo potrebujete), dominantného postavenia (kráľovná medzi bankami), úplnej starostlivosti (služby pre obyvateľstvo) a podobne.

Tento aspekt umožňuje aplikovať „stratégiu star". Považovať banku za „star" znamená navrhnúť klientovi vzťah obdivu a lichotenia. Lenže je ťažké povedať, či tento vzťah možno zovšeobecniť pre bankový svet. Nie je isté, či bude prijatý. Môže sa týkať len niektorých bánk, iné budú preferovať iný typ vzťahu. Zo svojho hľadiska by niektoré banky mohli navrhovať vzťah porozumenia medzi vysielateľom správy a adresátom. V tomto prípade by išlo o prehnané zovšeobecnenie: porozumenie je len jedným typom vzťahu spomedzi iných. K ďalším typom vzťahu patrí partnerstvo, ktorý sa zakladá na informáciách orientovaných na cieľový trh, rozvoj poradenstva primeraného potrebám klientov a na služby orientované správanie. Symbolickým vyjadrením partnerstva je angažovanosť banky v oblasti umenia a ochrany prírody, športu, v kultúrnych akciách a podobne, ktoré vždy majú bezprostredný vzťah k vlastnému bankovému obchodu. Vzťah kompetentnosti je reprezentovaný vysokou kvalitou práce manžmentu banky, fundovanými znalosťami medzinárodného a domáceho finančného trhu, obsiahlym a kvalitným poradenstvom, paletou bankových produktov orientovaných na potreby klientov. Každá banka bude definovať taký vzťah, ktorý súvisí s daným cieľovým trhom.

Kultúrny aspekt

Kultúrny aspekt pripomína kultúrne korene každej banky. Prostredníctvom banky klient dosahuje svoj svet, svoje mýty. Ľudí často ovplyvňuje vzorová skupina, do ktorej nepatria. Je potrebné zistiť tieto vzorové skupiny klientov, ktoré ich vedú k novému správaniu, k novému životnému štýlu a k prispôsobeniu sa, ktoré môže ovplyvniť človeka pri výbere bankových produktov. Mať šekovú knižku v Rotchildovej banke, to znamená symbolicky sa priblížiť k ságe. Mať účet v Credit Lyonnais predstavuje svet multinacionálny, veľkých podnikov a podobne. Klienti nevedome dekodujú formu správy, tón, znaky, ktoré sú použité, aby si osvojili myšlienku, ktorú správa vyjadruje, t. j. identitu vysielateľa.

Pokračovanie v č. 3/2000

MEDZINÁRODNÝ MENOVÝ FOND ÚLOHY, FINANČNÉ ZDROJE A DEVÍZOVÉ ÚVERY

II. časť

Doc. Ing. Anežka Jankovská, CSc.
Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Pokračovanie z č. 1/2000

Devízové úvery poskytované MMF

Na poskytovanie devízových úverov mal pôvodne slúžiť iba objem zdrojov zo splatených členských kvót, teda objem všeobecných úverových zdrojov. Na rozširovanie týchto zdrojov malo slúžiť pravidelné zvyšovanie členských kvót.

V januári 1962 desať priemyselne vyspelých krajín (pre ktoré sa ujalo pomenovanie Klub desiatich) sa rozhodlo požičať Fondu prostriedky v národných menách v úhrnnej sume 6 mld. USD. Podmienky na poskytovanie úverov z týchto prostriedkov boli vymedzené v osobitnej dohode, ktorá mala označenie General Arrangement to Borrow (GAB), t. j. Všeobecná dohoda o požičiavaní. Devízové úvery v rámci tohto zdroja sa mohli poskytovať na dobu 3 až 5 rokov pri úrokovej sadzbe 1,5 % ročne a jednorazovej provízii Fondu 0,5 %. V súčasnosti sa zúčastňuje na tejto dohode 11 priemyselne vyspelých štátov alebo ich bánk a asociovaná dohoda je uzatvorená so Saudskou Arábiou. Výška potenciálnej možnosti čerpania úverov pre členské štáty MMF je v rámci GAB 18,5 mld. SDR. Vytvárajú ju Spojené štáty americké 4,25 mld. SDR, Nemecko 2,38 mld. SDR, Japonsko 2,125 mld. SDR, Francúzsko 1,7 mld., Veľká Británia 1,7 mld. SDR, Taliansko 1,105 mld. SDR, Švajčiarska národná banka 1,02 mld. SDR, Kanada 892,5 mil. SDR, Holandsko 850 mil. SDR, Belgicko 595 mil. SDR, Švédska riziková banka 382 mil. SDR a Saudská Arábia 1,5 mld. SDR

Možnosti poskytovania úverov členským krajinám boli rozšírené rozhodnutím Rady guvernérov o vytvorení podobnej facility ako je GAB od 27. januára 1997 pod názvom **New Arrangements to Borrow**, ktorá ma dosiahnuť celkovú výšku 34 mld. SDR. Má vstúpiť do platnosti po uzavretí úverových dohôd so zúčastnenými štátmi vo výške 28,9 mld., vrátane členov alebo inštitúcií s najväčšími úverovými dohodami.

Na prelome šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov došlo na základe osobitnej dohody Fondu s členskými štátmi k rozšíreniu zdrojov o novú umelo utvorenú nenárodnú devízovú facilitu – **Special Drawing Rights** – osobitné práva čerpania (SDR).

V 70. a 80. rokoch sa utvorili ďalšie špeciálne devízovo-úverové fondy, čím došlo k rozšíreniu úverových možností MMF. Tieto fondy sa utvorili predovšetkým z príspevkov rozličných členských krajín, ale aj z iných zdrojov. Slúžia na poskytovanie úverov predovšetkým rozvojovým krajinám.

Členské krajiny môžu čerpať devízové úvery dvoma spôsobmi, a to ako devízové úvery formou swapových operácií a devízové úvery čerpané prostredníctvom SDR. Možnosti i čerpania devízových úverov, čiže úverové facility sú diferencované podľa potrieb financovania platobnej bilancie a podľa podmienok ich použitia. Za úvery MMF požaduje poplatky (s výnimkou rezervnej tranše). Pevný jednorazový poplatok (Service Charge) sa platí vo výške 0,5 % z požičanej sumy. Ďalší periodický poplatok (Periodic Charge) sa diferencuje podľa druhu čerpanej facility a odráža náklady, za ktoré MMF získal prostriedky od členských štátov. Jednorazový poplatok neplatia najchudobnejšie štáty a periodický poplatok je stanovený pre tieto krajiny len vo výške 0,5 %.

Medzinárodný menový fond poskytuje devízové úvery v rámci týchto finančných facilít:

- **Rezervná tranša (Reserve Tranche)** – slúži na krytie potrieb platobnej bilancie a MMF nemá žiadnu možnosť ovplyvniť členské štáty pri jej čerpaní. Predstavuje 25 % členskej kvóty a z hľadiska členského štátu je rezervou, ktorú môže kedykoľvek použiť.
- **Úverové tranše (Credit Tranches)** je to najstaršia a najrozšírenejšia facilita. Úvery z tejto tranše sú k dispozícii štátom v štyroch tranšiach, z ktorých každá predstavuje 25 % ich kvóty. Pri prvej tranši úveru musia členské štáty prejaviť vôľu obnoviť rovnováhu platobnej bilancie a pri vyšších tranšiach úveru sa žiada dohoda o pohotových zdrojoch, tzv. pohotovostná dohoda, nazývaná aj stand-by dohoda (stand-by-arrangement). Tieto dohody sa uzatvárajú na 3 – 4 roky s odkladom splácania o 3 roky. Splácajú sa v štvrťročných splátkach.. Prístup k úverovým zdrojom sa prehodnocuje každý rok. V roku 1994 bolo rozhodnuté zvýšiť ročný limit čerpania úveru pri úverovej tranši a EFF z 68 % na 100 % kvóty, zatiaľ čo kumulatívny limit sa nezmenil a zostal na úrovni 300 % členskej kvóty,
- **Rozšírené dohody (Extended Fund Facility – EFF)** – predstavujú mechanizmus rozšíreného úverovania. Je určený štátom, ktoré majú také štrukturálne problémy, ktoré nemožno odstrániť v krátkom období. Úvery dosahujú až 140 % kvóty po 3 roky, ale celkový rozsah čerpania v rámci úverovej tranše nesmie prekročiť 165 % členskej kvóty. Splácajú sa v polročných splátkach so splatnosťou 7 rokov, pričom prvá splátka môže mať odklad 3,5 roka,
- **Facilita kompenzačného a neočakávaného financovania (Compensatory and Contigency Financing Facility – CCFF)** – má za cieľ kryť prechodné strany v príjmoch z vývozu a financovať zvýšené náklady na dovozy, ktoré boli spôsobené objektívnymi príčinami. Členské štáty môžu čerpať úvery takto: pri znížení príjmov z vývozu 40 % členskej kvóty, pri vzniku nepredvídateľných okolností okolností 40 % členskej kvóty, pri zvýšení nákladov na dovoz obilnín 17 %

a okrem toho sa môže čerpať dodatočná čiastka ku všetkým uvedeným možnostiam do výšky 25 %. Maximálne možno čerpať úvery do výšky 122 % členskej kvóty. Doba splatnosti úveru je 5 rokov a odklad splácania je množný o 3 roky a 3 mesiace. Úver sa spláca štvrťročnými splátkami.

• **Finančná facilita sezónnych zásob (Buffer Stock Financing Facility – BSFF)** – existuje od roku 1969. Jej účelom je poskytnúť úver na krytie potrieb platobnej bilancie, spojených so sezónnym výkyvom cien pri zvyšovaní zásob primárnych produktov. Výška úveru nesmie prekročiť 45 % členskej kvóty. V súčasnosti sa používa pri vytváraní zásob vína, kakaa, kaučuku a cukru.

• **Facilita štrukturálnej adaptácie (Structural Adjustment Facility – SAF)** – zaviedla sa v roku 1976 ako reakcia na neúspech tradičných programov adaptácie v najchudobnejších štátoch. Podmienkou jej poskytnutia je spracovanie trojročného hospodárskeho programu v spolupráci s MMF a Svetovou bankou. Táto facilita je zameraná na podporu hospodárskeho rastu, na boj proti chudobe a štrukturálne reformy. Zdroje pre túto facility poskytujú vyspelé štáty. Úver môže dosiahnuť výšku 70 % kvóty a môže sa čerpať po dobu troch rokov v čiastkach 20, 30 a 20 % kvóty. Úroková sadzba je 0,5 % a odklad splácania je 5,5 rokov. Poskytovanie úverov je obmedzené iba na vybrané krajiny.

• **Zosilnená (rozšírená) facilita štrukturálnej adaptácie (Enhaced Structural Adjustment Facility – ESAF)** – bola zavedená v roku 1987 a určená pre najchudobnejšie rozvojové krajiny. Zdroje pre túto facilitu poskytujú vyspelé štáty. Úver sa môže čerpať do výšky 250 % členskej kvóty, výnimočne až do výšky 350 % členskej kvóty. Pretože ide o vysoké sumy, poskytuje sa za veľmi prísnych podmienok . V roku 1994 sa začali uskutočňovať operácie na rozšírenie a zväčšenie ESAF.

• **Facilita systémovej transformácie (Systemic Transformation Facility – STF** – jej cieľom je poskytnúť úver štátu v transformačnom procese, ktorému vznikajú problémy v dôsledku rozpadu tradičných obchodných vzťahov (napríklad rozpad obchodných vťahov v rámci RVHP) alebo zvýšenie cien dovážanej energie.

• V decembri 1997 bola vytvorená nová facilita **Supplemental Reserve Facility.** Je to facilita, ktorá umožňuje členským štátom čerpať krátkodobé úvery do 1 roka v prípade vzniku mimoriadnych problémov platobnej bilancie z dôvodu náhlych a neočakávaných strát v dôsledku straty dôvery štátu na finančných trhoch.

Tabuľka č. 1 Prehľad o stave čerpaných a splácaných úverov z MMF k 30. 4. 1998 (v mld. SDR)

Finančný rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
				v priebehu finančného roka					
Celkové čerpané úvery	**5,266**	**6,823**	**5,903**	**5,877**	**5,903**	**11,178**	**12,303**	**5,644**	**19,924**
Stand-By a prvá úverová tranša 1)	1,183	1,975	2,343	2,940	1,052	7,587	9,123	1,836	16,127
Extended Fund Facility	2,449	2,146	1,571	2,254	0,746	1,595	1,554	2,820	2,824
Compensatory and Contigency Financing Facility	0,888	2,127	1,381	0,090	0,718	0,287	0,009	0,282	–
Systemic Transformation Facility	–	–	–	–	2,725	1,123	0,136	–	–
SAF/ESAF arrangement	0,826	0,575	0,608	0,593	0,662	0,587	1,477	0,705	0,973
Special Disbursement Account	0,584	0,180	0,138	0,049	0,068	0,019	0,185	–	–
ESAF Trust Fund	0,242	0,395	0,470	0,544	0,594	0,568	1,292	0,705	0,973
Čerpanie úverov podľa regiónov:									
Afrika	1,289	0,577	0,740	0,377	1,185	1,022	2,304	0,992	0, 876
Ázia	0,525	1,714	1,476	1,806	0,690	0,383	0,367	0,181	16,446
Európa	0,268	1, 960	1,516	1,343	3,258	2,896	5,156	3,381	2,170
Stredný východ	0,066	–	0,333	0,026	0,011	0,076	0,129	0,153	0,148
Západná pologuľa	3,119	2,572	1,838	2,325	0,758	6,801	4,427	0,937	0,283
Splácanie úverov (spätné odkupy meny)	**6,399**	**5,608**	**4,770**	**4,117**	**4,509**	**4,231**	**7,100**	**7,196**	**4,385**
				ku koncu obdobia					
Celkový stav poskytnutých úverov	**24,388**	**25,603**	**26,736**	**28,496**	**29,889**	**36,837**	**42,040**	**40,488**	**56,026**
Z toho:									
General Resources Account	22,098	22,906	23,432	24,635	25,533	32,140	36,268	34,539	49,701
Special Disbursement Accont	1,549	1,729	1,865	1,879	1,835	1,651	1,545	1,220	0,922
Riadené účty :									
Trust Fund	0,326	0,158	0,158	0,158	0,105	0,102	0,095	0,090	0,090
ESAF Trust 2)	0,416	0,811	1,281	1,824	2,416	2,944	4,132	4,639	5,314

1) Vrátane rezervnej tranše

2) Vrátane Saudského rozvojového fondu

Prameň: Annual Report IMF, Washington D. C., 1998, str. 87.

Z uvedeného vyplýva, že členská krajina môže čerpať úvery z MMF maximálne do výšky 550 – 600 % členskej kvóty a súčasne maximálna úroveň držby domácej meny danej členskej krajiny v MMF nesmie prekročiť 650 – 700 % kvóty. Výnimkou sú iba rozvojové krajiny v rámci štrukturálnej facility. V doterajšej histórii sa vyskytovali aj ďalšie finančné facility, ktoré už zanikli.

Okrem toho môže MMF poskytovať ďalšie prostriedky z osobitne riadených účtov, ako je **Supplementary Financing Subsidy Account, Trust Fund** (neaktívny od roku 1981).

Všetky úvery, ktoré sa čerpajú z MMF, okrem úverov v rámci rezervnej tranše a v rámci pridelených SDR, sú podmienené, kondicionálne. Je potrebné vopred dohodnúť podmienky, ktorých splnenie povedie k odstráneniu príčin, ktoré viedli k ich čerpaniu.

V priebehu finančného roka 1997/1998 objem čerpaných úverov z MMF vzrástol takmer štvornásobne. Väčšina úverov sa čerpala v rámci Stand-by úverov a z účtu všeobecných zdrojov. Z regionálneho hľadiska najviac úverov smerovalo do Ázijských krajín, oveľa menej do Európy a Afriky a na Stredný východ. Začínajú sa roztvárať nožnice medzi čerpanými a splácanými úvermi, zrýchľuje sa tempo rastu úverov. Prehľad o čerpaných a splácaných úveroch podáva tabuľka č. 1.

Special Drawing Rights – osobitné práva čerpania

Ako sme už uviedli, v roku 1969 MMF utvoril umelú peňažnú jednotku – **osobitné (zvláštne) práva čerpania – Special Drawing Rights**. Emisie SDR boli rozdelené medzi členské štáty MMF na neúverovom princípe vo forme prídelov. Podiely jednotlivých členov boli určené úmerne k výške ich členských kvót.

Význam SDR je daný jednak prudkým rastom ich objemu, jednak úlohami, resp. funkciami, ktoré plnia v súčasnom medzinárodnom menovom systéme. Plnia funkciu miery hodnoty pre operácie s Fondom, vyjadrujú sa v nich všetky aktíva Fondu, ako sú členské kvóty, výška jednotlivých fondov a podobne, sú potenciálnou devízovou facilitou (možnosť čerpať devízový úver) a súčasne zložkou devízových rezerv. Otázka použitia SDR v medzinárodnej menovej sústave nie je zatiaľ doriešená.

Prvá alokácia sa uskutočnila v celkovej sume 9,314 mld. SDR, a to v troch termínoch:

k 1. januáru 1970 v sume 3,414 mld. SDR,

k 1. januáru 1971 v sume 2,949 mld. SDR,

k 1. januáru 1972 v sume 2,951 mld. SDR.

V roku 1978 Fond rozhodol, že k 1. januáru rokov 1979, 1980 a 1981 sa uskutočnia ďalšie alokácie SDR v čiastkach po 4 mld. SDR. V roku 1981 celková čiastka emitovaných a pridelených SDR prekročila sumu 21 mld. SDR. Túto facilitu utvára priamo MMF, ktorý ju rozdeľuje členským štátom v závislosti od výšky ich členských kvót. Rada Guvernérov rozhodla v septembri 1997 o špeciálnej jednorazovej alokácii SDR vo výške 21,433 mld. SDR, ktorou sa zvýši držba SDR členov úmerne o výšku 29,315788813 % z ich členskej kvóty po 9. revízii členských kvót.

Podstatná zmena nastala aj v určovaní hodnoty SDR. Pôvodne ich hodnota bola určená na základe zlatého obsahu, ktorý bol zhodný s americkým dolárom, teda vo výške 0,888671 g rýdzeho zlata, čo sa rovnalo aj zlatému obsahu amerického dolára. Na základe toho až do decembra 1971 bol kurz SDR voči americkému doláru určený na úrovni 1 SDR = 1 USD. Po devalváciách amerického dolára sa kurz SDR voči americkému doláru zhodnocoval.

Od júla 1974 sa začala odvodzovať hodnota SDR od súboru 16 národných mien členských krajín, ktorých podiel zahraničného obchodu na svetovom obchode prekračoval 1 %.

Neskôr došlo k zmenám súboru národných mien v jednotke SDR a od 1. januára 1981 tento súbor pozostáva iba z piatich mien, a to z amerického dolára, nemeckej marky, japonského jenu, francúzskeho franku a britskej libry. Postupne sa menili aj podiely a účasti jednotlivých mien v menovom koši. Možno očakávať, že dôjde k ďalšej zmene v štruktúru menového koša SDR v súvislosti s vytvorením Európskej menovej únie a zavedením jednotnej meny euro a súčasným vylúčením národných mien z obehu (DEM, FRF a pravdepodobne aj GBP). Hodnotu menového koša SDR platného od 1. januára 1996 určujú tieto podiely a účasti jednotlivých mien v menovom koši SDR:

SDR neboli, a nie sú kryté nijakým množstvom zlata, aj keď vo svojom počiatočnom štádiu existencie ich hodnota bola vymedzená zlatým obsahom. Existovali a existujú iba vo

Menová jednotka	Percentuálna váha	Menová účasť
USD	39 %	0,582
DEM	21 %	0,446
JPY	18 %	27,2
FRF	11 %	0,813
GBP	11 %	0,105
Hodnota SDR k 30. 4. 1998 bola 1 SDR = 1,34666 USD		

forme zápisov na účte osobitných zdrojov Fondu. Preto sa tiež často nazývali tzv. „papierovým zlatom". Ich emisiou sa Fond usiluje doplniť existujúce devízové rezervy takým spôsobom, aby zabezpečil plnenie svojich úloh a predchádzal na jednej strane hospodárskej stagnácii a deflácii a na druhej strane nadmernému dopytu a inflácii vo svete.

Použitie SDR sa môže uskutočniť na základe direktívneho určenia partnerskej krajiny pre swap zo strany MMF alebo na základe dobrovoľnej dohody členských štátov medzi sebou. V počiatočnom období existencie SDR prevláda prvá forma použitia SDR. Krajina, ktorá mala pridelené SDR a rozhodla sa ich použiť na získanie potrebného devízového úveru v určitej voľne vymeniteľnej mene, najskôr tento úmysel oznámila MMF. Ten jej potom direktívne určil partnera pre swapovú operáciu SDR do požadovanej národnej meny. Uskutočnenie swapu môže krajina odmietnuť, ak jej skutočná držba SDR je trikrát vyššia než jej pôvodný individuálny prídel. Od 2. polovice osemdesiatych rokov prevláda druhá forma použitia SDR. Členské krajiny sa môžu dohodnúť na promptných, termínových alebo swapových operáciách s SDR, môžu si poskytnúť úvery v SDR alebo splácať svoje záväzky.

MMF pravidelne kótuje **kurz a úrokovú sadzbu SDR.**

Kurz sa určuje v denných intervaloch a úroková miera jedenkrát týždenne. Úroková miera pre osobitné práva čerpania sa určuje ako priemer úrokových sadzieb bezrizikových cenných papierov tých štátov, ktorých meny vchádzajú do menového koša SDR.

Členská krajina, ktorej skutočná držba SDR prevyšuje pôvodnú výšku prídelu, má prevyšujúci objem SDR úročený. Naproti tomu členská krajina, ktorej skutočná držba SDR je nižšia než pôvodný prídel, musí platiť úroky zo záporného rozdielu.

Organizácia a riadenie Medzinárodného menového fondu

Členské krajiny MMF sú rozdelené do 24 skupín, resp. samostatných štátov, ktoré majú výkonných riaditeľov. Slovenská republika je zaradená do tzv. belgickej skupiny, ktorej výkonným riaditeľom je belgičan Willy Kiekens. Do tejto skupiny patria štáty s celkovou kvótou 7,356 mld. SDR (5,08 % z celkových členských kvót) a hlasovacou silou 75 983 hlasov (5,09 % z celkového počtu hlasov). Zloženie belgickej skupiny je uvedené v tabuľke č. 2.

Tabuľka č. 2 Členské kvóty a hlasovacia sila členských štátov v belgickej skupine

Členský štát	Členská kvóta		Hlasovacia sila	
	v mil. SDR	% z celku	počet	% z celku
Rakúsko	1 188,3	0,81	12 133	0,82
Bielorusko	280,4	0,19	3 054	0,21
Belgicko	3 102,3	2,14	31 273	2,10
Česká republika	589,6	0,41	6 146	0,41
Maďarsko	754,8	0,52	7 798	0,52
Kazachstan	247,5	0,17	2 725	0,18
Luxembursko	135,5	0,09	1 605	0,11
Slovenská republika	257,4	0,18	2 824	0,19
Slovinsko	150,5	0,13	1 755	0,14
Turecko	642,0	0,44	6 670	0,45
SPOLU	7 356,3	5,08	75,983	5,099

Prameň: Annual Report, International Monetary Fund, Washington, D. C., 1998, str.169.

Riadiacimi orgánmi Fondu sú rada guvernérov, rada výkonných riaditeľov, vedúci riaditeľ a výkonný aparát.

Rada guvernérov sa skladá z guvernérov a ich námestníkov, ktorými sú buď ministri financií, alebo guvernéri ústredných bánk členských štátov. Spomedzi svojich členov si volí predsedu. Rada guvernérov je vrcholným riadiacim orgánom Fondu, ktorý prijíma zásadné rozhodnutia o činnosti Fondu.

Výkonná rada je zodpovedná za operatívne riadenie činnosti fondu a vykonáva všetky oprávnenia, ktoré na ňu preniesla rada guvernérov. Pozostáva z 24 výkonných riaditeľov. Z nich päť sa menuje z členov, ktorí majú najväčšie členské kvóty a ostatní sa volia. Výkonná rada zvolí vedúceho riaditeľa, ktorý nezastáva funkciu guvernéra alebo výkonného riaditeľa. V súčasnosti je ním Michel Camdessus.

Vedúci riaditeľ zastáva funkciu predsedu výkonného zboru, ale nemá hlasovacie právo okrem rozhodujúceho hlasu v prípade rovnosti hlasov. Vedúci riaditeľ je vedúcim činného aparátu Fondu a riadi bežnú činnosť Fondu.

Začlenenie Slovenskej republiky do MMF

Bývalá ČSFR sa stala znovu členom MMF ako 153. krajina. MMF jej určil členskú kvótu vo výške 509 mil. SDR a po deviatej revízii kvót 847 mil. SDR. Po rozdelení ČSFR na dva samostatné štáty, Českú republiku a Slovenskú republiku, došlo 1. januára 1993 k prijatiu obidvoch štátov ako samostatných členov. Členská kvóta a všetky aktíva a pasíva sa rozdelili v pomere 2,29 : 1 v prospech Českej republiky.

Bývalá ČSFR čerpala úvery z MMF v rámci dvoch dohôd o pohotovostných úveroch – Stand by Arrangement a v rámci devízovej facility Compensatory and Contingency Financing Facility. Tieto úvery boli rozdelené medzi obidva nástupnícke štáty v pomere 2,29 : 1. Okrem toho Slovenská republika čerpala tiež dva druhy úverov, a to v rámci Systemic Transformation Facility a v rámci facility Stand by Arrangement. V roku 1997 Slovenská republika obdržala aj špeciálnu alokáciu SDR v sume 75,458 mil. SDR. Prehľad o rozdelení členskej kvóty a čerpaných úverov znázorňuje tabuľka č. 3.

Slovenská republika sa zúčastnila zvýšenia členských kvót v súvislosti s 11. revíziou členských kvót, čím jej členská kvóta sa zvýšila o 100,2 mil. SDR. Od 1. marca 1999 jej členská kvóta predstavuje sumu 357,5 mil. SDR. Držba slovenskej koruny v MMF bola k 30. 4. 1998 420,147 mil. SDR, t. j. 163,2 % dovtedajšej kvóty, čo znamená, že Slovenská republika má ešte nevyčerpané možnosti získať devízový úver z MMF.

Medzinárodný menový fond predstavuje fórum medzinárodnej menovej spolupráce a porozumenia a zabezpečuje vývoj medzinárodného menového systému. Je zodpovedný za fungovanie medzinárodného menového systému, a preto pozoruje, konzultuje a odporúča určité as-

Tabuľka č. 3 Prehľad o rozdelení členskej kvóty a čerpaných úverov (v mil. SDR)

	ČSFR	ČR	SR
Členská kvóta	847,00	589,55	257,45
Rezervný podiel	198,00	137,82	60,18
Menový podiel	649,00	451,74	197,26
Prijaté úvery v ČSFR:			
1. Stand by Arrangement	655,50	456,26	199,24
2. Compensatory and Contingency Financing Facility	466,00	324,36	141,64
Samostatne prijaté úvery SR:			
1. Systemic Transformation Facility			128,70
2. Stand by Arrangement			115,80

Prameň: Interné materiály MF SR, Annual Report 1994,1997,1998, IMF, Washington, D. C.

pekty menovej, finančnej a hospodárskej politiky členským štátom. Musí byť pripravený riešiť situácie, ktoré vplývajú nielen na jeho členov, ale predstavujú hrozbu pre medzinárodný menový systém. Je zodpovedný za koordinovanie a riadenie mnohostranného platobného styku a regulovanie globálneho dlhového problému vo svete. Sústavne musí riešiť menové a finančné problémy, ktoré sústavne prináša život.

Mimoriadnu pozornosť venuje celkovej medzinárodnej likvidite, predovšetkým výške a zloženiu devízových rezerv prístupných členským štátom. Drží značný objem prostriedkov, ktoré sú odvodené z členských príspevkov, z SDR a ktoré dopĺňa pôžičkami a príspevkami od priemyselne vyspelých štátov. Tieto zdroje používa na poskytovanie devízových úverov členským štátom v prípade nepriaznivého vývoja ich platobných bilancií a devízových rezerv.

Medzinárodný menový fond prekonal v svojej doterajšej činnosti vývoj, počas ktorého sa menil medzinárodný menový systém a menili a rozširovali sa jeho úlohy. Pôvodné ciele sa týkali najmä odstránenia devízových obmedzení, dosiahnutia voľnej vymeniteľnosti mien členských štátov a stabilizácie celej povojnovej menovej sústavy. Postupne sa čoraz výraznejšie zameriaval na udržanie stability menových kurzov a predchádzanie porúch v medzinárodnej menovej sústave, ktoré by mohli viesť k rozsiahlym devalváciam alebo revalváciám mien, a to predovšetkým poskytovaním úverovej výpomoci pri prechodných ťažkostiach v platobných bilanciách členských štátov. V poslednom období riešil najmä prejavy dlžníckej krízy vo svete a pomáhal pri transformácií ekonomík bývalých socialistických štátov.

Pohľady na jeho činnosť môžu byť rozporné, často je podrobovaný kritike zo strany najmä rozvojových krajín, ale aj priemyselne vyspelých a transformujúcich sa krajín. Kritika sa týka predovšetkým orientácie jeho odporúčaní zameraných skôr na obmedzovanie globálneho dopytu členských krajín, než na podporu globálnej ponuky pri stabilných cenách, nedostatku finančných zdrojov na krytie potrieb členských štátov, prílišnej strnulosti a následnosti pri riešení vznikajúcich menových a finančných problémov, riešení finančných kríz, neexistencie jasnej finančnej stratégie a politiky do budúcnosti a pod. Napriek týmto kritikám MMF historicky zohral a zohráva významnú úlohu pri formovaní medzinárodného menového systému, pri vytváraní ovzdušia dôvery medzi štátmi, pri zabezpečovaní finančných zdrojov pre členské krajiny a pri rozvoji ekonomík členských štátov.

Zoznam použitej literatúry:

1. Lenain, P.: Medzinárodný menový fond, Elita, Bratislava 1995.
2. Jankovská, A.: Medzinárodné financie, Elita, Bratislava 1997.
3. Driscoll, D. D.: What is the International Monetary Fund, External Relations Department IMF, Washingtom, D. C, 1998.
4. International Monetary Fund, Annual Report 1997, 1998, Wahington, D. C.
5. Zbierka zákonov č. 500/1992, Dohoda o medzinárodnom menovom fonde.

LEGISLATÍVA

LEGISLATÍVNA ČINNOSŤ NÁRODNEJ BANKY SLOVENSKA

Legislatívne kompetencie Národnej banky Slovenska vyplývajú zo zákona NR SR č. 566/1992 Zb. o NBS v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o NBS").

V rámci týchto legislatívnych kompetencií Národnej banky Slovenska predkladá vláde návrhy zákonov v oblasti meny a peňažného obehu. Ďalej Národná banka Slovenska spolu s Ministerstvom financií Slovenskej republiky predkladá vláde návrhy zákonov v oblasti devízového hospodárstva a bankovníctva. Legislatívna činnosť Národnej banky Slovenska spočíva v príprave a vydávaní ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, ako sú vyhlášky a opatrenia NBS. Tieto všeobecne záväzné právne predpisy však môže NBS vydávať iba na základe splnomocnenia uvedeného v zákonoch.

Vyhlášky NBS sú publikované a vyhlásené v plnom znení v Zbierke zákonov Slovenskej republiky tak ako zákony.

Opatrenia NBS vyhlasuje Národná banka Slovenska formou oznámení v Zbierke zákonov SR, pričom úplné znenie je publikované vo Vestníku Národnej banky Slovenska, do ktorého možno nazrieť vo všetkých organizačných jednotkách NBS.

V rozsahu svojich legislatívnych kompetencií Národná banka Slovenska spolu s Ministerstvom financií Slovenskej republiky pripravila viaceré zákony a vydala množstvo ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov. Zoznam týchto zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov bol uverejnený v časopise Biatec č. 5/1999 a bol zostavený s platnosťou k 30. 4. 1999. V tomto čísle **predkladáme zoznam aktualizovaný o zmeny uskutočnené od 30. 4. 1999 do 31. 1. 2000.**

V tomto období boli novelizované všetky zákony dotýkajúce sa oblasti bankovníctva, niektoré vyhlášky vykonávajúce tieto zákony a tiež boli zmenené viaceré opatrenia Národnej banky Slovenska. Posledné novely zákonov a vyhlášok vyhlásené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky od 30. 4. 1999 sú uvedené v zozname zákonov a vyhlášok a sú zvýraznené hrubším písmom. Zvýraznené sú tiež zmeny v zozname opatrení vydaných Národnou bankou Slovenska.

Na záver poznamenávme že, zákon o NBS má byť podľa Plánu legislatívnych úloh vlády SR v roku 2000 novelizovaný a mal by byť predložený na rokovanie vlády SR v júni 2000.

ZÁKONY

Zákony platné k 31. 1. 2000, ktorých príprava a zmeny spadajú do legislatívnej kompetencie Národnej banky Slovenska:

1. zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov **(posledná novela zákon č. 348/1999 Z. z.)**

2. zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov **(posledná novela zákon č. 252/1999 Z. z.)**

3. zákon Slovenskej národnej rady č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení v znení neskorších predpisov **(posledná novela zákon č. 242/1999 Z. z.)**

4. zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 202/1995 Z. z. Devízový zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov **(posledná novela zákon č. 388/1999 Z. z.)**

5. zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov **(posledná novela zákon č. 154/1999 Z. z.).**

Ďalšie všeobecne záväzné právne predpisy vydáva NBS na základe splnomocnení uvedených v týchto uvedených zákonoch. Ide najmä o vyhlášky a opatrenia NBS, ktoré upravujú zásady platobného styku, usmerňujú komerčné banky pri vykonávaní ich bankovej činnosti, prípadne upravujú pravidlá devízového režimu.

Vyhlášky a opatrenia Národnej banky Slovenska platné k 31. 1. 2000 vydané v legislatívnej kompetencii NBS:

VYHLÁŠKY

1. vyhláška č. 275/1994 Z. z. o zásadách platobného styku medzi bankami **v znení vyhlášky č. 351/1999 Z. z.**

2. vyhláška č. 390/1999 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Devízového zákona

3. vyhláška č. 16/1997 Z. z. o registri hypoték a činnosti hypotekárneho správcu.

OPATRENIA

1. opatrenie NBS č. 233/1993 o rozšírení úhrad vo voľne vymeniteľnej mene pri reexportných operáciách

2. opatrenie NBS č. 3/1994 o úverovej angažovanosti bánk (oznámenie NBS č. 28/1994)

3. opatrenie NBS č. 4/1994 o pravidlách likvidity bánk (oznámenie č. 29/1994) v znení opatrenia NBS č.4/1995 (oznámenie NBS č. 110/1995) a v znení opatrenia NBS č. 7/1997 (oznámenie NBS č. 221/1997)

4. opatrenie NBS č. 3/1995 o pravidlách hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík (oznámenie NBS č. 71/1995)

5. opatrenie NBS č. 12/1996, ktorým sa ustanovuje spôsob vedenia registra bankových úverov a záruk a rozsah oznamovania údajov zapísaných v registri bankových úverov a záruk (oznámenie NBS č. 345/1996) v znení opatrenia NBS č. 1/1997 (oznámenie NBS č. 109/1997)

6. opatrenie NBS č. 5/1997 o kapitálovej primeranosti bánk (oznámenie NBS č. 184/1997)

7. opatrenie NBS č. 1/1998, ktorým sa ustanovujú pre devízové miesta podmienky na vykonávanie niektorých obchodov s devízovými hodnotami (oznámenie NBS č. 98/1998 Z. z.)

8. opatrenie NBS č. 2/1998, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o vydávaní a správe platobného prostriedku elektronickej peňaženky (oznámenie NBS č. 121/1998 Z. z.)

9. opatrenie NBS č. 5/1998, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o povolenie pôsobiť ako banka, minimálna výška peňažného vkladu do základného imania banky a spôsob preukazovania podmienok, na ktoré je viazané povolenie pôsobiť ako banka (oznámenie NBS č. 210/1998 Z. z.)

10. opatrenie NBS č. 6/1998, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o povolenie pôsobiť ako banka pre pobočku zahraničnej banky a minimálna výška trvale poskytnutých finančných prostriedkov zahraničnou bankou svojej pobočke na území Slovenskej republiky a spôsob preukazovania podmienok, na ktoré je viazané povolenie pôsobiť ako banka pre pobočku zahraničnej banky (oznámenie NBS č. 211/1998 Z. z.)

11. opatrenie NBS č. 7/1998, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o predchádzajúci súhlas a podmienky pre udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa § 16 ods. 1 zákona o bankách (oznámenie NBS č. 212/1998 Z. z.)

12. opatrenie NBS č. 8/1998, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti banky o predchádzajúci súhlas na zriadenie pobočky v zahraničí (oznámenie NBS č. 296/1998 Z. z.)

13. opatrenie NBS č. 9/1998, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti banky o predchádzajúci súhlas na nadobudnutie akcií alebo podielových účastí na právnickej osobe, ktorá nie je bankou a podmienky na udelenie predchádzajúceho súhlasu (oznámenie NBS č. 297/1998 Z. z.)

14. opatrenie NBS č. 10/1998, ktorým sa ustanovujú náležitosti žiadosti o zriadenie zastúpenia zahraničnej banky alebo obdobnej zahraničnej finančnej inštitúcie a podmienky na jeho prevádzku (oznámenie NBS č. 322/1998 Z. z.)

15. opatrenie NBS č. 13/1998, ktorým sa ustanovujú podmienky na obchodovanie s peňažnými prostriedkami v cudzej mene vykonávané bankami na vnútornom devízovom trhu (oznámenie NBS č. 325/1998 Z. z.)

16. opatrenie NBS č. 2/1999, ktorým sa vydávajú zoznamy skutočností tvoriacich predmet štátneho tajomstva a služobného tajomstva v podmienkach NBS (oznámenie NBS č. 36/1999 Z. z.)

17. opatrenie NBS č. 3/1999 o zrušení opatrenia Národnej banky Slovenska č. 11/1998 o devízovej pozícii bánk a pobočiek zahraničných bánk na menové účely (oznámenie č. 50/1999 Z. z.) (opatrenie bolo zrušené bez náhrady)

18. opatrenie NBS č. 4/1999 o zrušení opatrenia NBS č. 1/1996, ktorým sa ustanovuje minimálna výška likvidných prostriedkov v znení neskorších predpisov (oznámenie č. 51/1999 Z. z.), toto opatrenie bolo nahradené rozhodnutím NBS č. 1/1999 o povinných minimálnych rezervách a rozhodnutím NBS č. 2/1999 o podmienkach tvorby povinných minimálnych rezerv bánk v roku 1999.

19. opatrenie NBS č. 6/1999, ktorým sa ustanovujú podmienky na usmerňovanie platobnej bilancie Slovenskej republiky (oznámenie NBS č. 358/1999 Z. z.)

20. opatrenie NBS č. 7/1999 o predkladaní výkazov bankami a pobočkami zahraničných bánk NBS (oznámenie NBS č. 360/1999 Z. z.)

21. opatrenie NBS č. 1/2000, ktorým sa ustanovuje postup devízových miest pri uskutočňovaní platieb do zahraničia, zo zahraničia a voči cudzozemcom (oznámenie NBS č. 9/2000 Z. z.)

Pripravila: JUDr. Renáta Kuklišová

ŽIVOT TRVALEJŠÍ AKO KOV

Vzal som na seba neľahkú úlohu: do vymedzeného rámca riadkov vtesnať slová o jubilantovi, ktorý sa 20. januára t. r. dožil osemdesiatky. A neviem, či sa mi to podarilo, lebo čo už len vybrať z bohatého života pána **Rudolfa Návrata**, bankovníka i archivára, publicistu i spisovateľa, dobrého človeka, výnimočného starého otca a vzácneho priateľa? Čo neopomenúť?

Pri príležitosti významného životného jubilea prijal p. Rudolfa Návrata viceguvernér NBS Jozef Mudrík

Spoznal som ho v prvých chvíľach pri zakladaní Národnej banky Slovenska, keď spolu s ďalšími staršími pánmi – bankovníkmi prišli podať pomocnú ruku. Odkedy pracujem v Archíve NBS, je mojím častým spoločníkom. Múdry, vzácny človek, jeden z najrýdzejších ľudí, akého som kedy stretol. Prichodilo mu prežiť vojnu aj päťdesiate roky so všetkým, čo my, mladší poznáme len zo spomienok a z literatúry.

Vedel a dodnes vie „rozžhavovať" problémy a perspektívy, s neobvyklým elánom, za ktorým nestojí „mamona", podnecovať záujem, živiť ho, len aby dobré myšlienky a zámery nezapadli! Nemá veru rád, ak narazí na stojaté vody, na ľahostajnosť, ležérnosť.

Roku 1938 nastúpil pracovať do filiálky Slovenskej banky v „ďalekých" Michalovciach, skade chcel v prvej chvíli zutekať. Len čo sa mu začalo na Zemplíne páčiť, prišla vojna a on sa ako vojak Slovenskej armády dostal ešte ďalej na východ, na Ukrajinu. Ale aj do Rakúska, kam doprevádzal konvoj odvážajúci slovenské menové zásoby. Dostal sa však aj do styku s rozhlasom, moderoval vojenské spravodajstvo, a to ovplyvnilo jeho ďalší život. Keď po vojne nastúpil do bratislavského ústredia Slovenskej banky, „zapojil sa do rozvíjania nových, adekvátnych koncepcií, smerov, metód a foriem bankovej práce aj využívaním tlače, časopisu" – čítam v dobovej zdravici.

V roku 1946 začal vydávať cyklostylovaný mesačník SAMI SEBE, ako „zvesti zamestnancov Slovenskej banky". V archíve NBS máme všetky vydania tohto časopisu (ktorý od roku 1947 vychádzal už tlačený). Ak v ňom listujete, za literami a obrázkami cítite neúnavného človeka s odvahou púšťať sa do riešenia problémov všetkého druhu. Osud chcel, aby bol pri tom, keď sa centralizovali banky a zo SAMI SEBE sa roku 1950 stal HLAS BANKY, týždenník zamestnancov oblastného ústavu Štátnej banky československej v Bratislave. A potom, roku 1956 sa „Návratov" časopis stáva celoštátnym odborným časopisom jednotnej štátnej banky s ústrednou redakciou v Prahe a so slovenskou redakciou v Bratislave. A tak z Návratovej kolísky vzišiel vlastne aj dnešný náš BIATEC, ktorý po roku 1993 nahradil pokračovateľa HLASU BANKY, časopis ČESKOSLOVENSKÉ BANKY. A zase pán Návrat bol v určitom zmysle – ako občasný prispievateľ – aj pri tomto kroku. Bol pri zakladaní predchodcu dnešného Archívu NBS v rámci oblastného ústavu ŠBČS. Zachránilo sa zhruba 150 archívnych fondov bývalých komerčných bánk, ktoré roku 1950 splynuli do jednotnej ŠBČS.

S ďalšími nadšencami využili sprofanované „socialistické záväzky" a prostredníctvom spravodajcov zo všetkých okresov sústredili vzácny pramenný materiál o bankách i ústavoch spolkového charakteru, ktoré kedy na Slovensku pôsobili.

Skupina nadšencov na čele s pánom Návratom pokračovala ďalej. Po nociach a na kolenách pripravili trojdielne dejiny bankovníctva na Slovensku, ktoré pod názvom „PEŇAŽNÍCTVO NA SLOVENSKU" vyšli v rokoch 1975 až 1984. Navonok bez priamej spoluautorskej angažovanosti pána Návrata, ale autori tejto základnej a dosiaľ jedinej monografie o vývoji slovenského bankovníctva (Štefan Horváth a Ján Valach) napísali, že „bez neho (teda R. N.) si ťažko predstaviť, žeby bola vyšla a dostala sa do rúk záujemcov".

To sú piliere bankovej kariéry pána Návrata, ale zaiste nie je to všetko, čo pre banku urobil. Nemyslím na agendu, ktorú zabezpečoval počas štyridsiatich piatich rokov v jedinej banke svojho života, on vždy robil aj dačo navyše. Nevenoval sa len technickému zvládnutiu pracovnej problematiky, ale aj filozofii tejto činnosti.

Pán Návrat je iniciátorom zvyšovania úrovne bankového jazyka. To on (spolu s jazykovedným ústavom) trvá na tom, že „bankovník" nie je „bankárom".

Prihovára sa i mladým pracovníkom bankového sektora na seminároch, v ktorých sa zameriava na možno nepohodlnú, ale základnú myšlienku, akou je etika bankovej práce.

Uzavrime text o priekopníkovi modernej slovenskej bankovej žurnalistiky, o mužovi vzácnych vlastností konštatovaním, že rozširovaním vedomostí o vývoji bankovníctva, ale i peňazí ako matérie, v ktorej našiel ekonomický, právny, filozofický, sociologický i sociálny, umelecký a predovšetkým ľudský rozmer, propagáciou ľudských čŕt bankovníkov, a to aj v širších súvislostiach, neúnavnosťou, obetavosťou a nezištnosťou si vybudoval pomník, ktorý čas nezničí. Ak je vhodné prirovnať človeka k stromu, tak potom pán Návrat vtesnal do svojho kmeňa mnohonásobne viac ako osemdesiat letokruhov. Lebo svoj život neprežil a neprežíva jednostranne.

Pre pána Návrata bolo a je najväčšou odmenou, „keď spraví dobrú vec" – takto o ňom zmýšľajú jeho priatelia.

Marián Tkáč

VLADIMÍR JESENSKÝ
1879 – 1960

Vladimír Milan Gustáv Jesenský, najmladší z bratov Jesenských, sa narodil 27. 8. 1879 v Turčianskom svätom Martine. Jeho otec Ján Jesenský-Gašparé patril medzi zakladateľov Tatra banky, kde vykonával funkciu predsedu dozorného poverenictva. S bratom Fedorom ho spájali podobné životné osudy, pričom obaja sú v prvom rade známi pôsobením v jednom z najvýznamnejších slovenských peňažných ústavov v Tatra banke, kde po dlhé roky zastávali vysoké funkcie. V tejto banke pracoval aj najstarší syn Jána Jesenského-Gašparé, známy spisovateľ Ján Jesenský, ktorý v 20-tych rokoch zasadal v jej správnej rade.

Úplné vyššie vzdelanie získal na gymnáziu v Banskej Bystrici, na Evanjelickom lýceu v Kežmarku a Československej obchodnej akadémii v Prahe. Po štúdiách nastúpil do Trnavskej a vídenskej ľudovej banky, kde od roku 1899 pracoval ako účtovník. Po niekoľkých rokoch odtiaľ koncom októbra 1901 odišiel, aby na poste účtovníka Tatra banky, filiálky vo Veľkej Bytči, vymenil svojho brata Fedora. Od toho roku sa datuje jeho 30-ročné účinkovanie v Tatra banke. Účtovnícke miesto vo filiálke zastával do jari roku 1909, keď bol po smrti dirigenta Jána Reháka vymenovaný na jeho miesto. Veľkobytčiansku filiálku riadil až do roku 1919. Ako dirigent filiálky bol Vladimír Jesenský ex offo členom správy a zároveň aj členom direktória. Na valnom zhromaždení dňa 12. júna 1913 bol zvolený do jej výkonného poverenictva. Okrem Tatra banky sa v tom období angažoval aj v iných finančných inštitúciách – bol členom Bánovskej ľudovej banky a predsedom dozorného poverenictva Meštianskej banky v Topoľčanoch.

Počas 1. svetovej vojny bol kapitánom v zálohe. Svoje vojenské schopnosti však preukázal až po vojne ako kapitán veľkobytčianskej gardy. Keď v polovici novembra 1918 začalo z Považia ustupovať československé vojsko pred maďarskou presilou, zabezpečil Jesenský výzbroj pre gardu zo zásob v Trenčíne. Začiatkom decembra sa zúčastnil ako dobrovoľník na obranných bojoch pri Veľkej Bytči a obsadení Žiliny, kde veľkobytčianska garda dočasne pôsobila ako miestna národná garda, ktorej súčasne velil. Po obsadení západného Slovenska československým vojskom a stabilizácii vojenských pomerov krátko vykonával funkciu vedúceho okresného politického úradu vo Veľkej Bytči. Pravdepodobne za vojenské zásluhy mu bolo ponúknuté miesto novohradského župana, ktoré však odmietol. Neskôr sa presťahoval do Bratislavy a naďalej sa venoval finančníctvu.

Po reorganizácii vrcholných orgánov ústavu v roku 1920 sa dostal na popredné miesta v Tatra banke. Stal sa členom novovytvorenej správnej rady a výkonného výboru, z čoho mu vyplývalo aj členstvo v direktóriu, s titulom námestník hlavného direktora. Súčasne vykonával funkciu obvodového direktora Bratislavského obvodu a teda aj vedúceho direktora bratislavskej filiálky. Povojnové zmeny mu priniesli množstvo funkcií a zabezpečili nemalý vplyv nielen v Tatra banke. Už vtedy bol jedným z rozhodujúcich účastinárov banky a v roku 1923 vlastnil a zastupoval najväčší počet účastín tohto peňažného ústavu. V dvadsiatych rokoch vďaka postaveniu v Tatra banke a tiež funkciám v iných finančných ústavoch a združeniach patril Vladimír Jesenský medzi najznámejšie a možno povedať aj najvplyvnejšie osobnosti slovenskej finančnej sféry. Postupne bol menovaný do dozorného výboru Účastinárskej spoločnosti liečivých kúpeľov Trenčianske Teplice, členom správy Drevárskej banky a Ústrednej odpredajne dreva a predsedom správy Zväzu slovenských peňažných ústavov, ako aj predsedom správy Drevárskeho účastinného spolku. Okrem toho bol členom direktória Slovenskej poisťovne, členom Obchodnej a živnostenskej komory, Plodinovej burzy a predsedom správnej rady Bratislavskej obchodnej a úvernej banky. Rovnako ako Fedor Jesenský, aj Vladimír sa mal stať jedným z najvyšších predstaviteľov nového peňažného ústavu, ktorý mal vzniknúť v roku 1921 fúziou Tatra banky, Americko-slovenskej banky a Slovenskej roľníckej banky v Košiciach pod názvom Tatra banka. Tento projekt sa však nerealizoval.

Vladimír Jesenský je známy aj ako jeden z aktérov neslávne známej „Sigmundovskej transakcie", pre ktorú bol v polovici 20-tych rokov vyšetrovaný komisiou Tatra banky. V tejto kauze išlo o machinácie s účastinami Tatry a Drevárskej banky, následkom čoho on i jeho traja vysokopostavení kolegovia, medzi ktorými bol aj brat Fedor, poškodili Tatra banku o niekoľko miliónov korún. Vďaka intervencii ministra Milana Hodžu nemal ešte tento prípad, vzhľadom na zachovanie dobrej povesti ústavu, veľký dopad na jeho kariéru. Jedným z argumentov M. Hodžu pre zotrvanie Vladimíra Jesenského v Tatra banke bola aj skutočnosť, že v roku 1925 bol ako jediný zástupca zo Slovenska menovaný za člena 17-členného kuratória „Zvláštneho fondu pre zmiernenie strát povstalých z povojnových pomerov" v Prahe. Po novej reorganizácii ústavu v roku 1926 bol zvolený za podpredsedu správnej rady a výkonného výboru. Súčasne bol pozbavený titulu námestníka hlavného direktora, čo bol jeden z dôsledkov spomínanej aféry. Elegantným riešením tejto delikátnej záležitosti bolo jeho delegovanie ako dôvernika Tatra banky do Eskontnej a hospodárskej banky vo funkcii úradujúceho predsedu.

Začiatkom 30-tych rokov začalo nové vyšetrovanie, tentoraz v súvislosti s financovaním Drevárskeho úč. spolku v období rokov 1921 – 1925, ktoré zabezpečovala bratislavská filiálka Tatra banky. Pod vplyvom obrovských strát, ktoré Drevársky spolok utrpel pod vedením Vladimíra Jesenského, bola vytvorená komisia banky na objasnenie priamej zodpovednosti za tento stav. Výsledná správa komisie konštatovala porušenie predpisov, ktorých sa Vladimír Jesenský dopustil pri povoľovaní úverov, ako aj zanedbanie povinností vedúceho pracovníka. V máji 1931 sa pod vplyvom týchto okolností vzdal všetkých funkcií v Tatra banke a v jej afilovaných ústavoch a podnikoch. Zároveň rozviazal pracovný pomer s Tatra bankou a utiahol sa na svoj statok v Topoľníkoch pri Dunajskej Strede. Zomrel v Bratislave 8. augusta 1960.

Mgr. Miloš Mazúr

TISÍCKORUNOVÁ BANKOVKA VZORU 1999

V súlade s hlavnými úlohami Národnej banky Slovenska rozhodla Banková rada NBS v roku 1999 realizovať dotlač bankoviek šiestich nominálnych hodnôt (okrem 500 Sk, ktorých tlač sa v týchto dňoch pripravuje a do peňažného obehu sa dostanú koncom roku 2000). Ich dotlač bola zabezpečená tak, že počnúc dvestokorunovou budú mať bankovky vyšších nominálnych hodnôt aj vyššiu úroveň ochrany proti falšovaniu. O dvesto a päťtisíckorunových bankovkách sme vás informovali na stránkach nášho časopisu v júni minulého roku. Posledná z nich, tisíckorunová bankovka vzoru 1999, bola daná do obehu 22. decembra 1999.

Líca a rubová strana 1000-korunovej bankovky vzoru 1999

Zmeny v bankovkovom papieri

V porovnaní s bankovkami vytlačenými v roku 1993 a 1995 sa bankovkový papier, na ktorom sú vytlačené bankovky vzoru 1999 odlišuje dvoma novými ochrannými prvkami, ktoré zvyšujú úroveň jeho ochrany. Okrem lokálneho stupňovitého vodoznaku s portrétom Andreja Hlinku, ktorý zostal nezmenený, je v 43 mm širokom nepotlačenom okraji bankovky umiestnený ďalší vysokosvetlý vodoznak v tvare štylizovanej ruže.

Druhým novým ochranným prvkom aplikovaným na rubovej strane bankovky je írisujúci povlak. Nachádza sa na pravom okraji tlačového obrazca, kde je v smere zhora nadol rovnobežne so šírkou bankovky papier potiahnutý v 23 mm širokom pruhu írisujúcim povlakom červenej farby, na ktorom sú nepotlačenými linkami vytvorené viacnásobne sa opakujúce obrysy štylizovaných tŕňov ruže.

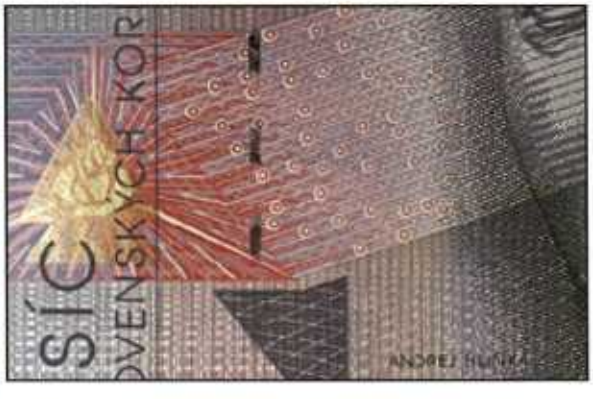

Bankovkový papier obsahuje okrem lokálneho stupňovitého vodoznaku ďalší vysokosvetlý vodoznak v tvare štylizovanej ruže.

Zmeny na lícnej strane bankovky

Vzhľadom na skutočnosť, že tisíckorunová bankovka je v sústave slovenských papierových platidiel bankovkou s druhou najvyššou nominálnou hodnotou, je na bankovke vzoru 1999 podobne ako už na päťtisíckorunovej bankovke aplikovaná vyso-

Novým ochranným prvkom na tisíckorunovej bankovke je vysokoreflexná fólia zlatej farby, na ktorej je tlačou z plochy vytvorený štylizovaný obraz ruže v trojuholníku s vychádzajúcimi lúčmi.

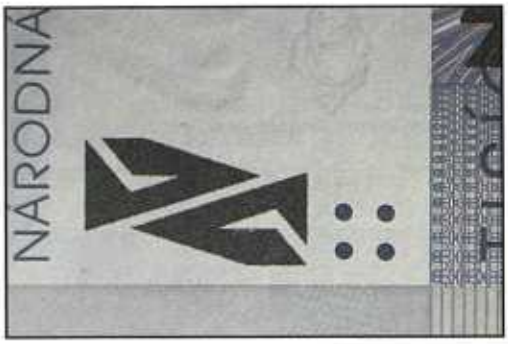

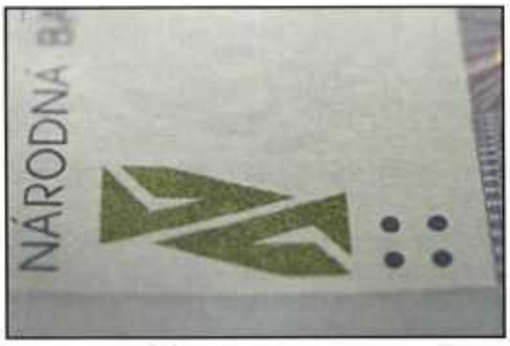

V spodnej časti kupónu sú umiestnené dva štylizované tŕne ruže vytlačené opticky premenlivou farbou, ktorej odtieň sa mení z fialovočervenej farby na zlatozelený.

koreflexná fólia. Okrem toho, že zvyšuje jej ochranu proti falšovaniu, kompozične a výtvarne dopĺňa hlavný tlačový obrazec, na ktorom je dominantný portrét Andreja Hlinku. Vysokoreflexná fólia zlatej farby je vlisovaná do papiera vo farebnom geometrickom svetelnom pruhu, pri ľavom okraji tlačového obrazca. Má tvar dvoch trojuholníkov, z ktorých horný prekrýva vrchol spodného. Fólia je potlačená štruktúrami modrej, fialovej a červenej farby technikou tlače z plochy, čím je vytvorený obraz štylizovanej ruže v trojuholníku s vychádzajúcimi lúčmi.

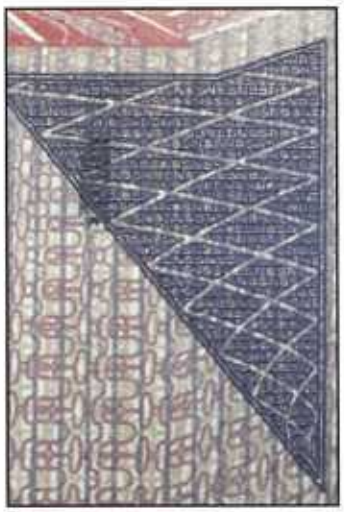

Namiesto pôvodného trojuholníka vytlačeného opticky premenlivou farbou je vytlačený technikou tlače z hĺbky fialovočervenou farbou rovnaký obrazec, v ktorom je opakujúci sa negatívny mikrotext „NBS".

Na bankovke je aplikovaný 23 mm široký pruh s irisujúcim povlakom červenej farby s viacnásobne sa opakujúcimi štylizovanými vyobrazeniami tŕňov ruže, ktorých obrysy sú vytvorené nepotlačenými linkami.
Na tisíckorunovej bankovke je vedľa podpisu vrchného riaditeľa peňažného úseku prvýkrát vytlačené faximile podpisu guvernéra NBS Mariána Juska.

Významnou zmenou, ktorá je na bankovke vzoru 1999 viditeľná už pri prvom pohľade, je použitie ochranného prvku vytlačeného optickou premenlivou farbou. Na bankovkách vzoru 1993 a 1995 bol pôvodne vytlačený ako trojuholník v spodnej časti hlavného tlačového obrazca. Na bankovke vzoru 1999 je tento obrazec vytlačený technikou tlače z hĺbky fialovočervenou farbou. Je v ňom však opakujúci sa negatívny mikrotext „NBS".

Optickou premenlivou farbou, ktorej odtieň sa pri zmene uhla pohľadu mení z fialovočervenej farby na zlatozelený, sú vytlačené sieťotlačou uprostred spodnej časti kupónu dva štylizované tŕne ruže.

Pre lícnu stranu bankoviek vzoru 1999 je tiež charakteristické doplnenie dizajnu drobnými krúžkami. Sú vytlačené na viacerých miestach technikou tlače z plochy; v hornej časti kupónu pod ochrannou líniovou štruktúrou sú žlté a vo farebnom geometrickom svetelnom pruhu, vľavo od portrétu červené.

Zmeny na rubovej strane bankovky

V porovnaní s lícnou stranou tisíckorunovej bankovky vzoru 1999 je na jej rubovej strane viditeľných menej zmien a okrem irisujúceho povlaku sú podobne ako na lícnej strane bankovky v hornej časti tlačového obrazca, vľavo a vpravo od svetelného geometrického pruhu vytlačené drobné krúžky fialovou farbou. V 5 mm širokom okraji a v kupóne pod mnohonásobne sa opakujúcim mikrotextom „1000 Sk" a nad ním sú krúžky vytlačené žltou farbou.

Faximile podpisov guvernéra Národnej banky Slovenska a vrchného riaditeľa peňažného úseku Národnej banky Slovenska sú vytlačené technikou tlače z hĺbky, pričom prvýkrát je na bankovke faximile podpisu Mariána Juska, ktorý bol za guvernéra NBS vymenovaný 29. júla 1999. V 5 mm širokom bielom okraji je v jeho nepotlačenej spodnej časti drobným písmom uvedený názov tlačiarne „DE LA RUE", ktorá bankovky vytlačila. Pre zaujímavosť uvádzame, že na rozdiel od sto, päťsto a tisíckorunových bankoviek predchádzajúcich vzorov, ktoré boli vytlačené v tlačiarni firmy na ostrove Malta, boli bankovky vzoru 1999 vytlačené v Newcastle-Gateshead vo Veľkej Británii.

Výtvarné riešenie nových ochranných prvkov navrhol akademický maliar Jozef Bubák, ktorý je aj autorom výtvarných návrhov všetkých pôvodných bankoviek.

Čitateľom pripomíname, že tisíckorunové bankovky vzoru 1999 sú v obehu spolu s bankovkami rovnakej nominálnej hodnoty vzoru 1993 a 1995, ako aj bankovkami s aplikovanou metalizovanou fóliou, ktoré Národná banka Slovenska vydala pri príležitosti roku 2000 – Bimilénia.

Ing. Štefan Fröhlich
Národná banka Slovenska

ABY ANALÝZY UĽAHČOVALI A ZJEDNOCOVALI RIADENIE FINANČNEJ INŠTITÚCIE

Analýzy informácií pomocou CRM Front (na podporu interakcie so zákazníkom) a Middle Office aplikácií umožňujú **posúvať rozvoj a špecializáciu finančnej inštitúcie smerom k poznaniu špecifického v poskytovaní služieb a produktov.** Tá časť, ktorá sa zaoberá analyzovaním informácií či už o obchodnej jednotke, produkte alebo zákazníka, či na podporu modelovania vývoja aktív a pasív a riadenia rizika, predstavujú súčasť Oracle CRM Middle Office riešení. Tradičné transakčné bankové a poisťovacie informačné systémy neumožňujú analytický a prehľadný spôsob narábania s informáciami pre operatívne a strategické riadenie. Ani nie sú na to predurčené, ich miestom je spoľahlivo a bezpečne zaznamenať vykonanú transakciu. Ak sa inštitúcia stretáva s nedostatkami z nasledujúcich oblastí, je čas obzrieť sa po štandardných osvedčených riešeniach využívaných úspešnými inštitúciami.

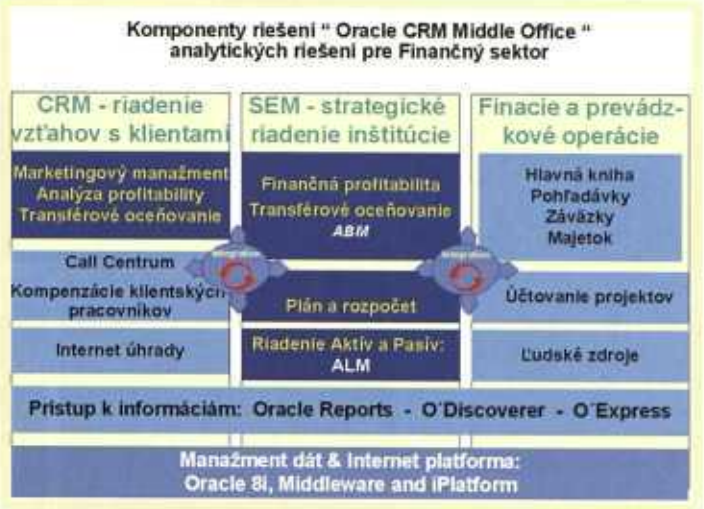

Financial Performance – Finančná profitabilita: Obchodný pohľad sa stáva kľúčovým pri hodnotení profitability inštitúcie, jej organizačných zložiek (pobočiek, útvarov). Súčasné transakčné systémy sú zamerané a navrhované na potreby legislatívneho výkazníctva a zaznamenanie transakcie poskytnutia produktu, služby.

Budgenting and Planning – Plánovanie a rozpočtovanie: Využívanie ukazovateľov merania výkonnosti poskytuje finančnému analytikovi merateľné a porovnateľné nástroje pre plánovanie a kontroling. Tradičné transakčné systémy neumožňujú prispôsobovanie sa plánu a rozpočtu zmeneným obchodným podmienkam a modelovanie scenára „čo keď" v niekoľkých variantoch na schvaľovanie upraveného rozpočtu počas roka.

Risk Manangement – Riadenie aktív a pasív – ALM: Prečo sa zaujímať o nasadzovanie riešení na Riadenie aktív a pasív tzv. ALM? Umožňuje súčasný stav s informáciami rozdrobenými do fragmentov zjednotiť ho na poskytnutie užitočnej analýzy? Nemožnosť merať riziko môže deštruovať inštitúciu a na druhej strane prehnané očakávania rizika môžu znižovať profitabilitu.

Transfer pricing –Transférové oceňovanie: Dáva nástroj identifikovať tri hlavné zdroje tvorby profitability finančnej inštitúcie: výnosový spread na aktívach, na pasívach, a spread zisku/straty ako výsledok vystavenia sa úrokovému riziku.

Market Management – Marketingový manažment: Komerčné inštitúcie poskytujú služby klientom za odmenu a nemôžu do nekonečna poskytovať neprofitabilné produkty a služby, alebo podporovať neziskových zákazníkov. A naopak, ich záujmom je poznať možnosti rastu profitability inštitúcie na službách poskytovaných zákazníkom. Poznať tzv. klientský account s jeho vlastnosťami, ktorú ďalšiu službu by produkt rád využil od finančnej inštitúcie.

PREČO ŠTANDARDNÉ RIEŠENIA

Prečo Oracle Performance Analyzer (OPA)

Štandardný analytický systém má poskytovať komplexné prostredie na modelovanie, aby finanční analytici mohli identifikovať a analyzovať trendy, nedostatky, príležitosti, ktoré sú uzamknuté v narastajúcom množstve operačných transakčných systémov a dátových skladov. Takéto riadenie výkonnosti identifikuje profitabilitu produktov a súvisiacich nákladov na poskytovanie lepších podkladov na ich oceňovanie, určenie vzťahov medzi produktmi na identifikáciu príležitostí na tzv. cross-selling.

Prečo Oracle Budgeting and Planning (OBP)

Rozpočtovanie spočíva v pravidelnosti uskutočňovania rozpočtovacieho procesu. Znižuje čas potrebný na tvorbu a zahŕňanie zmien do plánovacieho procesu a znižuje počet opakovaných úprav do finalizácie rozpočtu. Podstatnou je oblasť bezpečnosti rozpočtovania a využívania informácií rôznymi stupňami riadenia.

Prečo Oracle Risk Management (ORM)

Riadenie aktív a pasív bilancie vyžaduje schopnosť zabezpečovať komplexné ciele od value-at-risk celej inštitúcie až po denný cash flow na úrovni tzv. account, market value, simuláciu príjmov vrátane gap, duration analýz. Flexibilita tohto riešenia umožňuje pracovať s dátami na úrovni tzv. klientský account alebo na zvolenej kastomizovanej agregovanej produktovej úrovni. Modelovanie podporuje široké spektrum amortizačných metód od caps, floors, ďalších derivátov, po negatívnu amortizáciu hypoték a ich preceňovania so stanovovaním si limitov.

Prečo Oracle Transfer pricing (OTP)

Poskytuje flexibilitu analýz, zahrňujúc výber z deviatich transférov oceňovacích metód plne postačujúcimi na identifikáciu hodnôt obchodnej zložky. Spolupracuje v tandeme s ostatnými analytickými softvérovými aplikáciami.

Prečo Oracle Marketing management (OMM)

Identifikovať vzťahy zákazníka a jeho preferencií zacieľuje marketingovú kampaň na produkt, služby očakávané zákazníkom tzv. cross-selling a znižuje náklady pri jej uskutočňovaní (ROI – návratnosť investícií). Aplikácia umožňuje využívať demografické a ďalšie dáta tretích strán. Riešenia CRM sú postavené na jednotnom modely dát pre riadenie prifitability a rizika.

CRM riešenia využívajú klienti Oracle na každom kontinente. Spomenieme niektoré z referencií: National Bank of Canada, Cedel Bank, Banko Commercial de Portuguese, Komerční banka, Citibank Austrália. Ukážky riešení z oblasti e-business Vám sprostredkujeme akciami a špecializovanými seminármi pripravovanými v najbližšom období a za účasti našich celosvetových a lokálnych partnerov.

Eva Gálová, Oracle Slovensko
egalova@sk.oracle.com

Z rokovania Bankovej rady NBS

Dňa 14. 1. 2000 sa v Bratislave uskutočnilo 2. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

• BR NBS zobrala na vedomie vyjadrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktoré z vecného hľadiska nemá námietky proti potvrdeniu prvostupňového rozhodnutia úseku bankového dohľadu NBS, ktorým AG Banke odobral povolenie pôsobiť ako banka.

• BR NBS po podrobnom preskúmaní všetkých skutočností súvisiacich s konaním úseku bankového dohľadu NBS proti AG Banke konštatovala, že vrchný riaditeľ tohto úseku NBS, Tibor Kašiak, konal v celej veci nezaujato, a preto BR NBS zamietla námietku AG Banky, a. s., Nitra o zaujatosti Tibora Kašiaka vo veci konania proti AG Banke.

• BR NBS potom potvrdila prvostupňové rozhodnutie, ktorým úsek bankového dohľadu NBS uložil AG Banke povinnosť zdržať sa prijímania vkladov, poskytovania úverov a vykonávania ďalších činností uvedených v bankovej licencii vydanej AG Banke, okrem tých, ktoré sú nevyhnutné na vyrovnanie pohľadávok a záväzkov AG Banky vzniknutých pred nadobudnutím účinnosti tohto rozhodnutia (t. j. pred 1. decembrom 1999). Súčasne BR NBS rozhodla, že AG Banka môže v záujme riešenia jej situácie prijímať len také nové úvery, pri ktorých sa na celú pohľadávku poskytovateľa úveru vzťahuje záväzok podľa Obchodného zákonníka o podriadenosti (teda o zaradení tejto pohľadávky). Iné činnosti môže AG Banka vykonávať len po predchádzajúcom písomnom súhlase NBS.

Vzhľadom na mimoriadne veľký rozsah spisu k rozkladu AG Banky proti prvostupňovému rozhodnutiu úseku bankového dohľadu NBS o odobratí povolenia pôsobiť ako banka pre AG Banku a vzhľadom na vznesenú požiadavku na dostatočný časový priestor na preštudovanie materiálu, bolo rokovanie BR NBS o tomto bode odložené.

Dňa 24. 1. 2000 sa uskutočnilo v Bratislave 3. rokovanie Bankovej rady NBS pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

• BR NBS sa zaoberala rozkladom AG Banky, a. s., Nitra zo 14. 12. 1999 proti prvostupňovému rozhodnutiu úseku bankového dohľadu NBS z 1. 12. 1999 o odobratí povolenia AG Banke pôsobiť ako banka.

• BR NBS po preskúmaní prvostupňového rozhodnutia dospela k záveru, že toto rozhodnutie je z vecného hľadiska správne. AG Banka dlhodobo porušovala viaceré záväzné pravidlá obozretného podnikania bánk a dosahovala vysokú stratu, ktorá na konci minulého roka vyvrcholila stratou likvidity a neschopnosťou AG Banky vyplácať vklady. Na základe toho BR NBS dospela k stanovisku, že naďalej je daný dôvod na odobratie povolenia pôsobiť ako banka podľa § 26 ods. 1 písm. b) bodu 10 a § 34 ods. 1 zákona o bankách kvôli pretrvávaniu závažných nedostatkov v činnosti AG Banky.

Súčasne však BR NBS dospela k záveru, že až po vydaní prvostupňového rozhodnutia úseku bankového dohľadu sa objavila nová skutočnosť v podobe dôvodného podozrenia, že AG Banka porušila aj § 12 ods. 4 písm. e) zákona o ochrane vkladov o povinnosti každej banky osobitne evidovať v jej informačnom systéme všetky zákonom chránené vklady. Preto BR NBS vzhľadom na existujúcu súdnu judikatúru (prax v rozhodovaní súdov) dospela k záveru, že v tomto smere treba doplniť dokazovanie, aby bolo možné rozhodnúť, či v prípade AG Banky nie sú splnené podmienky na odobratie povolenia pôsobiť ako banka aj podľa § 34 ods. 2 písm. e) zákona o bankách kvôli porušeniu zákona o ochrane vkladov. Vzhľadom na dôvodné podozrenie o porušení zákona o ochrane vkladov BR NBS zrušila prvostupňové rozhodnutie a celú záležitosť vrátila úseku bankového dohľadu NBS na doplnenie dokazovania a ďalšie konanie. V praxi toto rozhodnutie BR NBS znamená, že úsek bankového dohľadu NBS bude pokračovať v konaní proti AG Banke o odobratí povolenia pôsobiť ako banka, ktoré sa začalo 1. 12. 1999, pričom naďalej v celom rozsahu platí rozhodnutie NBS o predbežnom opatrení, ktorým bolo AG Banke uložené zdržať sa vykonávania nových bankových obchodov (prijímania vkladov, poskytovania úverov).

Konanie proti AG Banke o odobratí povolenia pôsobiť ako banka nemá nijaký vplyv na vyplácanie náhrad za nedostupné vklady v AG Banke.

Dňa 28. 1. 2000 sa v Bratislave uskutočnilo 4. rokovanie Bankovej rady NBS pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

• BR NBS rozhodla na svojom rokovaní o úrokových sadzbách pre jednodňové operácie Národnej banky Slovenska na peňažnom trhu. Platné úrokové sadzby od 1. februára 2000 sú 8 % pre sterilizačné operácie NBS a 12 % pre refinančné operácie NBS. Rozhodnutie BR NBS vyplýva zo schváleného menového programu NBS na rok 2000, kde bol deklarovaný prechod na kvalitatívne riadenie výkonu menovej politiky prostredníctvom vyhlasovania jednodňových úrokových sadzieb, a to od 1. 2. 2000. Pre prvú etapu boli stanovené len úrokové sadzby pre jednodňové operácie s obchodnými bankami, v budúcnosti pristúpi NBS aj k stanovovaniu úrokových sadzieb pre REPO-obchody dlhších splatností.

Pri svojom rozhodovaní BR NBS zohľadnila doterajší vývoj na peňažnom trhu, očakávanú tendenciu vývoja makroekonomických indikátorov pre nadchádzajúce obdobie, ako aj doterajšie a očakávané plnenie základných cieľov menovej politiky NBS. Menovou politikou v oblasti stanovovania úrokových sadzieb bude NBS smerovať predovšetkým k ovplyvňovaniu cenovej stability a zabráneniu cenovej nákazy z oblasti regulovaných cien do cien ostatných tovarov a služieb.

NBS očakáva, že vývoj inflácie bude v priebehu roka determinovaný predovšetkým zmenami regulovaných a vecne usmerňovaných cien. Zvýšenie regulovaných cien

pre podnikateľskú sféru by nemalo mať výrazný vplyv na spotrebiteľské ceny, pretože by malo byť utlmené trhovými faktormi. V oblasti domáceho dopytu, vzhľadom na očakávané len mierne oživenie, nie je predpoklad vzniku výraznejších tlakov na cenovú úroveň alebo na obchodnú bilanciu. Vývoj výmenného kurzu slovenskej koruny by podľa predpokladu NBS mal tiež pôsobiť na domácu cenotvorbu stabilizujúco.

Rizikovými faktormi pre rok 2000 ostávajú najmä ceny na svetových trhoch, predovšetkým v oblasti ropy. Ďalším rizikovým faktorom je vývoj cien potravín, kde je však možné očakávať zmierňovanie vplyvu zvýšenia regulovaných cien vývojom ponuky a dopytu.

Pre budúci pohyb úrokových sadzieb považuje NBS za určujúci faktor vývoj domáceho dopytu, predovšetkým vývoj miezd, vývoj obchodnej bilancie v previazanosti na celkovú platobnú bilanciu a vývoj vo fiškálnej oblasti. Z krátkodobého hľadiska môže byť ich vývoj ovplyvnený aj neočakávanými turbulenciami na devízovom trhu.

V súvislosti s vývojom medzibankových úrokových sadzieb NBS očakáva aj postupnú korekciu primárnych úrokových sadzieb z vkladov a úverov. Pokles úrokových sadzieb z úverov by nemal mať negatívny dopad na makroekonomický vývoj, pretože pri súčasnej kvalite úverového portfólia bankového sektora a stave celej slovenskej ekonomiky NBS predpokladá dodržiavanie dostatočnej obozretnosti obchodných bánk pri poskytovaní nových úverov.

Stanovením úrokových sadzieb Bankovou radou Národnej banky Slovenska od 1. 2. 2000 sa začína nová etapa realizácie menovej politiky v Slovenskej republike. Tento krok predstavuje nielen posun v kvalite riadenia, ale zvýrazňuje aj integračné ambície Slovenska smerom k Európskej únii, resp. k Európskej menovej únii. Za predpokladu priaznivého vývoja jadrovej inflácie v intenciách menového programu NBS, pri eliminácii domácich spotrebných tlakov na rast cenovej hladiny a za predpokladu efektívnej reštrukturalizácie ekonomiky, NBS očakáva zo strednodobého hľadiska ďalšie postupné približovanie domácich a zahraničných úrokových sadzieb a súčasne aj postupnú harmonizáciu menovopolitických nástrojov.

Ján Onda

Možnosť investovať v zahraničí

Na základe povolení MF SR a NBS sa od 1. februára 2000 na Slovensku začínajú predávať podielové listy nemeckých podielových fondov spravovaných investičnou spoločnosťou VERITAS SG Investment Trust GmbH, Frankfurt nad Mohanom. Výhradným partnerom tejto spoločnosti je na Slovensku brokerská spoločnosť CERTUS, o.c.p., a. s., patriaca do finančnej skupiny BELAR – GROUP, a. s., Bratislava. Pre slovenských investorov boli na začiatok vybrané tri veľmi úspešné podielové fondy zo siedmich, ktoré spoločnosť VERITAS SG spravuje. Ide o otvorené podielové fondy, čo pre investorov znamená rýchly prístup k svojim vkladom bez akýchkoľvek výpovedných lehôt. Fondy garantujú vkladateľom výhodné emisné podmienky, možnosť opätovného vkladu bez emisnej prirážky v prípade, že sa uskutoční do 12 mesiacov po výbere max. 90 % vkladu, ako aj možnosť až štyroch bezplatných presunov vkladov medzi jednotlivými podielovými fondmi spravovanými spoločnosťou VERITAS AG v rámci jedného roku.

–pol–

Deloitte & Touche na Slovensku

Deiloitte & Touche ako jedna z najuznávanejších firiem vo svete, ktorá poskytuje odborné konzultácie v oblasti auditu, finančného a daňového poradenstva. Pôsobí na Slovensku od roku 1991. Kancelárie má v Bratislave a Košiciach, zamestnáva 130 pracovníkov vrátane zahraničných odborníkov z rôznych krajín.

Ako informoval na tlačovej konferencii dňa 2. 2. 2000 Robert K. Wood, vedúci partner Deloitte & Touche na Slovensku, do funkcie prezidenta národnej audítorskej a konzultačnej spoločnosti Deloitte & Touche na Slovensku bol 1. februára 2000 menovaný exguvernér NBS, Vladimír Masár.

„Sme presvedčení, že skúsenosti V. Masára nám pomôžu nielen vo vzťahoch k národným bankám v jednotlivých krajinách, ale aj v kontaktoch so Svetovou bankou", povedal pán Wood. Vladimír Masár pôsobil v oblasti bankovníctva takmer dvadsať rokov. Na tlačovej konferencii uviedol, že Deloitte & Touche mu „dáva možnosť pozrieť sa na finančný sektor z druhej strany. Je to príležitosť využiť moju doterajšiu prax na Slovensku, ako aj medzinárodné skúsenosti."

Skúšky audítorov informačných systémov

Medzinárodná organizácia ISACA (Information Systems Audit and Control Association) združuje profesionálov v oblasti auditu, bezpečnosti a kontroly informačných systémov vo viac ako 140 sekciách na celom svete. Začiatkom roka 1999 vznikla slovenská sekcia s názvom ISACA Slovensko.

ISACA je medzinárodne uznávaná a rešpektovaná organizácia v oblasti auditu a kontroly IT. Certifikát CISA (Certified Information Systems Auditor), ktorý ISACA vydáva profesionálom v tejto oblasti s aspoň 5-ročnou praxou po úspešnom vykonaní špeciálnej odbornej skúšky, zaručuje istú overenú odbornú úroveň jeho nositeľa. Už po druhýkrát sa budú konať skúšky na certifikát CISA v Bratislave, a to dňa 10. júna 2000. Informácie o slovenskej sekcii ISACA, ako aj o certifikáte CISA možno nájsť na internetovej stránke www.isaca.sk.

Ing. Kristína Lachová

VYBRANÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRSKEHO A MENOVÉHO VÝVOJA SR
SELECTED INDICATORS ON ECONOMIC AND MONETARY DEVELOPMENTS OF THE SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	1996	1997	1998	1999			Unit	Indicator
					9.	10.	11.		
REÁLNA EKONOMIKA									**REAL ECONOMY**
Hrubý domáci produkt [1] [2]	mld. Sk	550,8*	586,8*	612,7*	469,0*			Sk billion	Gross domestic product [1] [2]
Medziročná zmena HDP [3]	%	6,6*	6,5*	4,4*	1,8*			%	Year-on-year change of GDP [3]
Miera nezamestnanosti [4]	%	12,8	12,5	15,6	17,8*	17,7	18,3	%	Unemployment rate [4]
Spotrebiteľské ceny [3]	%	5,4	6,4	5,6	14,7	14,0	13,9	%	Consumer prices [3]
OBCHODNÁ BILANCIA [2]									**TRADE BALANCE** [2]
Vývoz (fob)	mil. Sk	270 643	324 017	377 807	303 295	343 310	384 568	Sk milion	Export (fob)
Dovoz (fob)	mil. Sk	340 903	393 973	460 736	336 192	377 666	422 742	Sk milion	Import (fob)
Saldo	mil. Sk	-70 260	-69 956	-82 929	-32 897	-34 356	-38 174	Sk milion	Balance
PLATOBNÁ BILANCIA [2]									**BALANCE OF PAYMENTS** [2]
Bežný účet	mil. Sk	-64 301,0	-65 630,0	-74 844,0	-32 733,0	-33 090,0		Sk milion	Current account
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	66 770,0	58 832,0	67 538,3	33 105,2	34 702,6		Sk milion	Capital and financial account
Celková bilancia	mil. Sk	7 367,9	1 776,2	-19 543,2	7 940,9	7 384,8		Sk milion	Overall balance
DEVÍZOVÉ REZERVY [4]									**FOREIGN EXCHANGE RESERVES** [4]
Celkové devízové rezervy	mil. USD	5 685,5	6 488,5	6 055,1	4 154,5	4 235,3	4 125,1	USD milion	Total foreign exchange reserves
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 473,3	3 284,9	2 923,3	2 934,5	2 952,1	2 868,6	USD milion	Official reserves of NBS
ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ [4] [9]									**FOREIGN DEBT** [4] [9]
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	7,8	9,9	11,9	10,4	10,6		USD billion	Total gross foreign debt
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	1 473	1 867	2 209	1 923	1 972		USD	Gross foreign debt per capita
MENOVÉ UKAZOVATELE									**MONETARY INDICATORS**
Devízový kurz [5] [8]	Sk/USD	30,647	33,616	35,242	41,657	40,681	41,750	Sk/USD	Exchange rate [5] [8]
Peňažná zásoba [M2] [4]	mld. Sk	416,2	453,9	466,1	466,1	504,4	504,9	Sk billion	Money supply [M2] [4]
Medziročná zmena M2 [3]	%	16,5	8,9	2,8	10,7	12,4	11,7	%	Year-on-year change of M2 [3]
Úvery podnikom a obyvateľstvu [4]	mld. Sk	361,3	370,1	386,8	405,8	405,8	404,6	Sk billion	Credit to enterprises and households [4]
Diskontná sadzba [6]	%	9,75/8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	%	Discount rate [6]
ŠTÁTNY ROZPOČET [2] [4]									**STATE BUDGET** [2] [4]
Príjmy	mld. Sk	166,3	180,8	177,8	140,9	160,6	177,5	Sk billion	Revenue
Výdavky	mld. Sk	191,9	217,8	197,0	153,3	173,0	189,3	Sk billion	Expenditure
Saldo	mld. Sk	-25,6	-37,0	-19,2	-12,4	-12,4	-11,8	Sk billion	Balance
PRIMÁRNY TRH									**PRIMARY MARKET**
Priemerná úroková miera									Average interest rate
– jednoročné vklady	%	9,43	10,33	11,17	12,33	12,38	12,44	%	– 12 -month deposits
– krátkodobé úvery	%	14,29	17,31	20,61	18,91	18,58	18,37	%	– short-term loans
– krátkodobé čerpané úvery	%	13,27	18,88	19,72	16,82	15,40	15,98	%	– short-term new loans
PEŇAŽNÝ TRH / Priemerná úroková miera z medzibank. vkladov (BRIBOR)**									**MONEY MARKET** / Average interbank deposit interest rate (BRIBOR)**
– overnight	%	11,57	24,18	14,41	10,57	10,19	9,42	%	– overnight
– 7-dňová	%	11,79	23,93	15,88	10,80	10,65	11,17	%	– 7-day
– 14-dňová	%	11,82	23,60	16,54	11,17	10,94	11,38	%	– 14-day
– 1-mesačná	%	11,87	23,50	18,39	12,31	11,76	13,18	%	– 1-month
– 2-mesačná [7]	%	11,86	23,31	19,82	13,19	12,09	14,32	%	– 2-month [7]
– 3-mesačná	%	11,86	23,18	20,82	14,73	13,67	14,62	%	– 3-month
– 6-mesačná	%	11,93	22,74	22,14	15,66	14,34	14,57	%	– 6-month

[1] stále ceny, priemer roka 1995
[2] kumulatívne od začiatku roka
[3] zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka
[4] stav ku koncu obdobia
[5] kurz deviza stred, priemer za obdobie
[6] rok 1995 zmeny sadzby od 17.3. a 6.10., rok 1996 zmena sadzby od 13.1.
[7] rok 1995 priemer za obdobie júl-december
[8] od 1. 10 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu
[9] od 1. 1 1999 zmena metodiky
* predbežné údaje
** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR"

[1] Constant prices, average for 1995
[2] Cumulative figures since the beginning of the year
[3] Change compared with the same period of previous year
[4] As the end of period
[5] Midpoint rate, average of period
[6] Year 1995 changes since 17.3. and 6.10., year 1996 change since 13.1.
[7] Year 1995 average of period July-December
[8] The fixed foreign exchange regime repleaced by floating, since 1. 10. 1998
[9] Change of the methodology since 1. 1 1999
* Preliminary data
** From 29. 5. to 15. 10. 1997 'Monitoring of interest rates on Slovakia's interbank deposit market'

DEFICIT IN GENERAL GOVERNMENT AND THE CURRENT ACCOUNT OF THE BALANCE OF PAYMENTS

Ing. Peter Dovčiak, Institute of Monetary and Financial Studies, NBS

The existence of 'a double deficit' assumes a certain interdependence according to economic theory. One way to examine this casual dependence is an analysis of changes in non-financial transactions and financial flows within the individual sectors of the economy, by means of Flow of Funds (FoF) matrixes.

In the first section, we shall briefly describe the principles on the basis of which the FoF matrixes were compiled for the years 1994–99. In the following sections, we shall apply the FoF matrixes to the conditions of the Slovak economy, but we shall first compile the balance of non-financial transactions and define the relations between the sectoral balances.

By including the flows of funds in the balances of non-financial transactions in the third section, we shall compile FoF matrixes which will be used for the analysis of relations between CAB and the deficit of general government. In conclusion, we will present the results of this analysis and show the suitability of FoF matrixes for the study of macroeconomic development.

1. Compilation of a Flow of Funds Matrix

The first step in the compilation of a Flow of Funds (FoF) matrix is the drawing up of a balance of non-financial transactions, which is also referred to as balance of savings and investments. The result of this balance made in respect of the domestic sectors of the economy will be referred to as the country's balance of non-financial transactions in relation to the external sector or the current account of the balance of payments (S – I = CAB).

Transactions in the economy are conducted in three domestic sectors (private, government[1], and banking sectors) and in the external sector. The positive or negative values of sectoral balances of non-financial transactions represent a change in the balance of financial assets and liabilities in the economy. According to the convention on the accounting of items within the individual sectors, an increase in assets is to be entered with a minus sign (-) and an increase in liabilities with a plus sign (+) and vice versa. For example, an increase in the

Tab. 1 Balance of Savings and Investments (at current prices in Sk billions)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Consumption (C)	319.0	356.6	415.8	465.8	511.9	570.8
– Private	222.6	252.6	286.1	322.3	360.1	402.9
– Government	96.4	104.0	129.7	143.5	151.8	167.9
Gross investment	102.6	146.8	226.7	252.9	282.7	280.2
– Private fixed investment	130.0	150.6	212.7	252.7	292.4	289.2
– Change in stocks	-27.4	-3.8	14.0	0.2	-9.7	-9.0
Domestic demand	421.6	503.4	642.5	718.7	794.6	851.0
Export of goods and non-factor services	287.8	325.8	334.0	396.9	456.8	487.0
Import of goods and non-factor services	-263.4	-316.4	-403.2	-464.4	-536.9	-531.0
Statistical difference	-4.7	2.3	2.4	2.7	-0.1	0.0
Gross domestic product (GDP)	441.3	515.1	575.7	653.9	714.4	807.0
Net factor income from abroad (YF)	-3.8	-0.4	-1.6	-3.6	-5.5	-6.9
Gross national product (GNP = GDP + YF)	437.5	514.7	574.1	650.3	708.9	800.1
Net transfers (TR)	2.2	2.7	3.8	4.0	12.9	8.9
Gross disposable income (GDI = GNP + TR)	439.7	517.4	577.9	654.3	721.8	809.0
National savings (S = GDI - C)	120.7	160.8	162.1	188.5	209.9	238.2
Gross investment (I)	102.6	146.8	226.7	252.9	282.7	279.9
S – I	18.1	14.0	-64.6	-64.4	-72.8	-41.7
Current account PB (CAB)	21.3	11.6	64.3	65.6	74.8	42.0

[1] The term 'government' or 'government sector' refers to general government as defined by the IMF. This covers the budgetary performance of the State and State funds as part of central administration (central government), the Social Insurance Company, National Labour Office, health care funds as parts of social security (social security funds), and the budgets of municipalities as parts of local administration (local government). The National Property Fund is also included in the category 'State funds'. Since we have no access to data on its budgetary performance, the National Property Fund (NPF) is not included in the definition of general government.

money supply in the private sector, which represents a liability for the banking sector and an asset for the private sector, must be entered twice: as a minus entry for the private sector and a plus entry for the banking sector. We can see that the described operation affects neither the government nor the external sector, hence these columns will remain unchanged. The sum of all lines and columns must equal zero.

2. Balance of Non-Financial Transactions

The table below illustrates the calculation of savings in the Slovak economy in the years 1994–99 and compares them with the existing gross investments. The difference represents the balance of payments on current account, i.e. S - I = CAB.

Tab. 1 shows that the balance of payments on current account is a counter-component to the balance of savings and investments in the domestic economy[2]. However, our goal is to determine the effect of general government deficit on the level of deficit in CAB. For that reason, we divide the balance of savings / investments within the domestic economy into the balance of savings / investments in the private sector (SP-IP) and the balance of savings / investments in the government sector (SG-IG), i.e. we modify the original equation to the form (SP-IP) + (SG-IG) = CAB.

Balance of Savings / Investments in the Government Sector

By transforming the revenue and expenditure sides of the general government budget for 1994–99, we obtain the balance of savings / investments in the government sector (Tab. 2). The total revenue of the government consists of tax and non-tax revenues, contributions to social insurance and health care funds, the unemployment fund, and grants. Current transfers are reallocated as a rule (as social benefits, contributions to health care funds, etc.). The difference between total revenues and current transfers represents the disposable income of the government, which is used in part for the government's own needs (wages, purchase of goods and services) and the payment of interest on loans from previous years.

Government savings are defined as the difference between disposable income and spending on government consumption and interest payments. The table below shows that capital expenditures are only partly financed from savings (except 1995), therefore the balance of SG-IG shows negative values. This difference is also referred to as the financial balance of the government or net credit (net lending/net borrowing).

Table 2 documents a sharp fall in general government savings. While in 1994–96, government savings represented an average of 4.4% of GDP; in 1997–99, their share decreased to 2.0%. During the period under review, capital expenditures followed an upward trend, up to 1997. In 1998–99, they grew at a slower rate, though their dynamics expressed as a share of GDP well exceeded the share of government savings in GDP. Therefore, the change in the item 'net government financing' led to a fall in savings and a steep increase in investments.

In the remainder of the article, we shall analyse the factors that have significantly affected the development of government savings and investments. The identification of these factors should yield information about their potential effects on CAB.

According to the economic theory, government savings are determined in the short and medium-term by changes in current transfers and, in the long-term, by changes in public spending and the payment of interest on government debts.

Current transfers are determined by the pace of economic growth and the measures of the government. In general, they tend to grow roughly at the same rate as GDP. During 1994–98, the share of current transfers in GDP was stagnant; in 1999, a decrease is expected. The development of current transfers had a negative, and then in 1999, a positive effect on the growth in government savings.

Despite some fluctuations, the share of public consumption followed a downward trend over the period under review (Tab. 2). However, the fall in consumption was not connected with the growth in government savings, just the opposite in fact. In 1994–96, the level of consumption reached 14.4% of GDP and average savings stood at 4.4%. In 1997–99, average consumption is expected to reach roughly 12.3% of GDP and average savings will account for about 2% of GDP in this period. The decreasing share of consumption, combined with a downward trend in current transfers, is having a positive effect on CAB.

Interest rates show a tendency to fall in relation to GDP. Despite this, they exert a negative effect on the development of CAB due to a rise in the external debt of the government.

During the period under review, the disposable income of

Tab. 2 Balance of Savings / Investments of the General Government

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Total revenue	204.6	242.5	262.4	280.1	288.6	317.9
– Current transfers	106.7	124.5	136.6	155.1	180.8	182.7
= Disposable government income	**97.9**	**118.0**	**125.8**	**125.0**	**107.8**	**135.2**
– Consumption	63.6	76.9	80.7	88.1	76.9	101.7
– Interest payments	20.2	15.8	15.2	17.9	17.5	24.4
= Government savings	**14.1**	**25.3**	**29.9**	**19.0**	**13.4**	**9.1**
– Capital expenditure	19.9	24.8	37.5	48.7	44.0	32.1
= Net lending	**-5.8**	**0.5**	**-7.6**	**-29.7**	**-30.6**	**-23.0**
(% of GDP)						
Current transfers	24.2	24.2	23.7	23.7	25.2	22.6
Disposable government income	22.2	22.9	21.9	19.1	15.0	16.8
Consumption	14.4	14.9	14.0	13.5	10.7	12.6
Interest payments	4.6	3.1	2.6	2.7	2.4	3.0
Government savings	3.2	4.9	5.2	2.9	1.9	1.1
Capital expenditures	4.5	4.8	6.5	7.4	6.1	4.0
GDP (at current prices)	441.3	515.1	575.7	653.9	717.4	807.0

[2] The Table shows moderate differences between the balance of savings – investments and the balance of payments on current account, due to statistical inaccuracies. In future analyses, we will rely on data calculated on the basis of the balance of savings – investments.

Tab. 3

	SP	IP	SP – IP	SG	IG	SG – IG	S – I
1994	106.6	82.7	23.9	14.1	19.9	-5.8	18.1
1995	135.5	122.0	13.5	25.3	24.8	0.5	14.0
1996	132.2	189.2	-57.0	29.9	37.5	-7.6	-64.6
1997	169.5	204.2	-34.7	19.0	48.7	-29.7	-64.4
1998	196.5	238.7	-42.2	13.4	44.0	-30.6	-72.8
1999	229.1	247.8	-18.7	9.1	32.1	-23.0	-41.7
year-on-year change							
1995	28.9	39.3	-10.4	11.2	4.9	6.3	-4.1
1996	-3.3	67.2	-70.5	4.6	12.7	-8.1	-78.6
1997	37.3	15.0	22.3	-10.9	11.2	-22.1	0.2
1998	27.0	34.5	-7.5	-5.6	-4.7	-0.9	-8.4
1999	32.6	9.1	23.5	-4.3	-11.9	7.6	31.1

the government fell in relation to GDP, despite the relatively strong rate of economic growth. It is considered that CAB will deteriorate during a period of decline in disposable government income.

Balance of Savings / Investments in the Private Sector

The balance of savings / investments in the private sector will be calculated as a residual variable, by deducting government savings SG (Tab. 2) from national savings (Tab. 1) and government investments IG from gross investments.

Table 3 shows the balance of savings / investments for the entire economy, broken down in government and private sectors. The private sector consists of the corporate and household sectors.

Table 3 illustrates the severe deterioration in the balance of payments on current account and the balance of the private sector in 1996. In 1999, a marked improvement is expected to take place in the balance of payments on current account. If the deficit in CAB improves by Sk 31.1 billion (forecast), the size of the general government deficit will diminish by Sk 7.6 billion and the balance of savings / investments in the private sector by Sk 23.5 billion.

For a deeper understanding of the sectoral balances of non-financial transactions, it is necessary to analyse the financial flows that took place in the individual years.

3. Balance of Financial Transactions

This section is devoted to the compilation of Fund-Flow matrixes, which extend the balances of non-financial transactions to include the flow of funds within the economy. Based on a broad view of financial and non-financial transactions concluded in the economy during 1995–99, we have attempted to formulate a hypothesis concerning the mutual dependence between the deficit in general government and CAB.

The effect exerted by the balance of non-financial transactions on the flows of funds in 1995, is illustrated in Table 5. In the foreign sector, the surplus of CAB (Sk 14 billion) was associated with the growth in net foreign indebtedness (Sk 34.3 billion) and net foreign assets in the banking sector (Sk 48.3 billion), which have become the main source of growth in the money supply. The second important component of the money supply was the growth in domestic bank lending (Sk 27.7 billion), of which Sk 19.2 billion was absorbed by the private sector and Sk 8.5 billion by the government sector.

In the private sector, financial assets increased by Sk 76.0 billion (62.5 + 13.5) and financial liabilities by Sk 62.5 billion. The difference between the changes in financial assets and liabilities is covered by a surplus in the balance of non-financial transactions or domestic savings in the private sector, amounting to Sk 13.5 billion. The increase in financial assets and liabilities in 1995 was a salient factor in the substantial deterioration in CAB in 1996.

The government sector represented by the general government recorded a surplus of Sk 0.5 billion in the balance of non-financial transactions. In the area of financial transactions, the level of foreign debt fell by Sk 9 billion, while domestic indebtedness increased by Sk 8.5 billion, as a consequence of deficit financing. With regard to the surplus in the balance of savings / investments, we may say that the budgetary performance of the general government was restrictive in nature. The budgetary performance of the government sector in 1995 had no direct impact on the development of CAB over the following year. However, it remains a question whether the government had made an indirect contribution, with its restrictive policy combined with the issue of government guarantees for loans to the corporate sector, to the rise in the level of debt in the private sector (Sk 43.3 billion), which became a source of financing for the deficit in CAB in the ensuing year. In 1995, the State provided guarantees for loans to the private sector (which were predominantly foreign exchange loans) in the amount of Sk 12.8 billion

Tab. 4 Slovak Republic: Flow of Funds Matrix, 1995 (in Sk billions)

	Domestic sectors			Foreign sector*	Horizontal control
	Private	Government	Banking		
1. Balance of non-financial transactions	13.5	0.5		-14.0	0.0
2. Foreign financing, net	43.3	-9.0		-34.3	0.0
3. Change in net foreign assets of banks			-48.3	48.3	0.0
4. Change in domestic bank loans	19.2	8.5	-27.7		0.0
5. Change in the M2 money supply	-62.5		62.5		0.0
6. Other items net	-13.5		13.5		0.0
7. Vertical control	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

* From the view-point of the foreign sector, the surplus (deficit) in the home country's CAB, represents its deficit (surplus).

Tab. 5 Slovak Republic: Flow of Funds Matrix, 1996 (in Sk billions)

	Domestic sectors			Foreign sector	Horizontal control
	Private	Government	Banking		
1. Balance of non-financial transactions (S-I)	-57.0	-7.6		64.6	0.0
2. Foreign financing, total	61.9	3.5		-65.4	0.0
3. Change in net foreign assets loans			-0.8	-0.8	0.0
4. Change in domestic bank úveroch	55.9	4.1	-60.0		0.0
5. Change in the (M2) money supply	-59.5		59.5		0.0
6. Other items net	-1.3		1.3		0.0
7. Vertikal control	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Tab. 6 Slovak Republic: Flow of Funds, 1997 (in Sk billions)

	Domestic sectors			Foreign sector	Horizontal control
	Private	Government	Banking		
1. Balance of non-financial transactions (S-I)	-34.7	-29.7		64.4	0.0
2. Net loans, government					0.0
3. Foreign financing, total	70.5	-0.6		-69.9	0.0
4. Change in net foreign assets of banks			-5.5	5.5	0.0
5. Change in domestic bank loans	7.8	30.3	-38.1		0.0
6. Change in the M2 money supply	-36.6		36.6		0.0
7. Other items net	-7.0		7.0		0.0
8. Vertical control	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

The increase in the level of indebtedness vis-à-vis the banking sector may be regarded as another potential source of government spending with a negative impact on CAB in 1996.

In terms of FoF, the year 1996 may be regarded as a turning point for at least two reasons: (a) there was a sudden deterioration in CAB and (b) the private and government sectors shifted from a creditor to a debtor position. The deficit in CAB reached Sk 64.6 billion and was financed from an inflow of foreign funds in the amount of Sk 65.4 billion, which led to a moderate increase in net foreign assets in the banking sector. In contrast with 1995, when growth in the money supply was due primarily to an increase in the net foreign assets of banks; in 1996, money supply growth was due to an increase in domestic bank loans. Of the total change in domestic loans, the private sector accounted for Sk 55.9 billion and the government sector Sk 4.1 billion.

Financial assets in the private sector increased by Sk 60.8 billion (59.5 + 1.3) and financial liabilities by Sk 117.8 billion. The marked increase in financial liabilities was due to foreign loans (Sk 61.9 billion) and loans granted by the banking sector (Sk 55.9 billion). The difference between the change in financial assets and liabilities causes a deficit in the balance of non-financial transactions (amounting to Sk 57 billion). In comparison with the previous year, the dynamics of growth in financial liabilities doubled in 1996.

The deficit in the government sector, expressed in terms of the balance of non-financial transactions, stood at Sk -7.6 billion. In this connection, we should mention that the government has, since 1996, been involved in large-scale infrastructural projects, which are responsible for the deficit in general government and the marked increase in government guarantees for loans in the private sector, in the amount of Sk 41.4 billion. Since the guarantees concerned mainly foreign currency loans, we may say that the government sector is indirectly responsible for the deficit of CAB in 1996.

The high degree of liquidity in the private sector due to domestic and foreign indebtedness had a negative effect on the development of CAB in 1997 (Tab. 6), which resulted in a deficit of Sk 64.6 billion. In the same year, the level of net foreign debt rose by Sk 69.9 billion, which sufficed to cover the deficit of CAB and generate an increase of Sk 5.5 billion in net foreign assets in the banking sector. The money supply grew by Sk 36.6 billion, representing a sharp fall in comparison with the level of 1996. Of this increase, lending by domestic banks accounted for Sk 38.1 billion; of this amount, Sk 30.3 billion came from the government sector.

Table 6 shows that the year 1997 differs substantially from previous years in terms of budgetary performance in the government sector. The steep increase (Sk 22.1 billion) in the size of general government deficit expressed in terms of the balance of non-financial transactions (Tab. 3) had a marked influence both on the development of CAB and the structure of growth in domestic credit, in favour of loans to the government. This crowding-out effect, representing a restriction on the access of the private sector to domestic loans (Tab. 6, line 5) due to limited growth in total domestic credit, motivated the entrepreneurial sector to borrow funds from abroad. The level of net foreign debt in the private sector rose that year by Sk 70.5 billion. (Government guarantees granted for bank loans to the private sector amounted to Sk 5.9 billion the same year). We may say that in 1997 the government contributed indirectly (through the crowding-out effect) to the rise in the level of net debt in the private sector, which then became a source for financing the deficit in CAB.

Tab. 7 Slovak Republic: Flow of Funds Matrix, 1998 (in Sk billions)

	Domestic sectors			Foreign sector	Horizontal control
	Private	Government	Banking		
1. Balance of financial transactions (S-I)	-42.2	30.6		72.8	0.0
2. Foreign financing, total	20.5	26.0		-46.5	0.0
3. Change in net foreign assets of banks			26.3	-26.3	0.0
4. Change in domestic bank loans	24.5	4.6	-29.1		0.0
5. Change in the M2 money supply	-19.2		19.2		0.0
6. Other items net	16.4		-16.4		0.0
7. Vertical control	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Tab. 8 Slovak Republic: Flow of Funds Matrix, 1999 (in Sk billions)

	Domestic sectors			Foreign sector	Horizontal control
	Private	Government	Banking		
1. Balance of non-financial-transactions (S-I)	-18.7	-23.0		41.7	0.0
2. Net loans, government					0.0
3. Foreign financing, total	29.7	17.0		-46.7	0.0
4. Change in net foreign assets of banks			-5.0	5.0	0.0
5. Change in domestic bank loans	17.8	6.0	-23.9		-0.1
6. Change in the M2 money supply	-42.5		42.5		0.0
7. Other items net	13.7		-13.7		0.0
8. Vertical control	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

In 1998, the deficit in CAB reached Sk 72.8 billion and was financed from foreign resources (Sk 46.5 billion) and the net foreign assets of the banking sector, which fell by Sk 26.3 billion. The fall in net foreign assets had an absorbing effect on the money supply, which grew by only Sk 19.2 billion.

The government sector continued to pursue a policy of fiscal expansion, with general government deficit reaching Sk 30.6 billion. With regard to the limited capacity of the domestic financial market, the government entered foreign markets with the aim of raising funds for deficit financing. In 1998, the growth in the volume of net debt owed by the general government (Sk 26.0 billion) exceeded the rise in the level of net debt in the private sector (Sk 20.5 billion). In 1998, the government gave guarantees for loans to the private sector, in the amount of Sk 13.8 billion.

In 1998, the government sector influenced the level of net foreign debt in the Slovak economy directly through its own indebtedness and indirectly through government guarantees to the private sector. Depending on the ratio of correlation between the total level of net debt and the deficit in CAB, we can work out the size of general government deficit in CAB.

The forecast for 1999 is based on the following assumptions:

- deficit in the balance of payments current account: 5–6% of GDP;
- deficit in general government: 2–3% of GDP;
- growth in nominal GDP: 12%;
- growth in the nominal money supply: 9%

Taking the aforementioned assumptions into account, we may expect certain changes in non-financial and financial flows (Tab. 8).

In 1999, CAB is expected to fall to Sk 41.7 billion, which is roughly half of the level of 1998. This improvement should be reflected in the sectoral balances of non-financial transactions within the domestic economy. We predict that the private sector will produce a deficit of Sk 18.7 billion in this balance (representing an improvement of Sk 23.5 billion compared with 1998) and the government sector Sk 23.0 billion (a year-on-year improvement of Sk 7.6 billion).

Net foreign financing is estimated at Sk 46.7 billion, and is expected to cover the deficit in CAB up to Sk 41.7 billion and to increase the net foreign assets of banks by Sk 5 billion. The net foreign debt of the government is estimated at Sk 17 billion and that of the private sector at Sk 29.7 billion. In 1999, the Slovak Government gave guarantees for loans in the amount of Sk 29.2 billion. This indicates that the government sector had a high share in the increase in Slovakia's net foreign debt, i.e. in the financing of the deficit in CAB.

Conclusion

The influence exerted by the budgetary performance of the general government on the development of CAB is indicated by the FoF matrixes for the individual years. In all cases, we relied on the hypothesis that CAB is determined by changes in net foreign financing. With this in mind, we analysed the share of the government and private sectors in the increase in the net indebtedness of the economy, and the share of the government in the indebtedness of the private sector vis-à-vis abroad. The analysis of the deficit in general government and the current account of the balance of payments by means of FoF matrixes indicates strong interdependence between the two deficits.

For a deeper understanding of casual relations between the two deficits, it is necessary to construe an economic model. The FoF matrixes show the changes that occur in financial and non-financial transactions in the economy and could form an information basis for its compilation. The exact statistics of financial and non-financial flows within the individual sectors of the economy enable the makers of economic policy to estimate the responses of various macroeconomic variables to changes in monetary and fiscal policies.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN SLOVAKIA

Ing. Adela Hošková, PhD.
Institute of Monetary and Financial Studies, NBS

Inflow of Investment Capital from Abroad

In comparison with the previous period, the first half of 1999 saw a slowdown in the inflow of foreign investment capital into the Slovak economy. During the first half of 1998, the volume of foreign direct investment (FDI) reached Sk 7,581.0 million, due primarily to two large investments in metal working and food processing. During the first half of 1999, the volume of FDI followed the trend from 1996 and 1997, and totalled US$ 1,757.31 million at 30 June 1999.

In relative terms, the structure of foreign direct investments remained stable, only the share of investment in industrial production decreased somewhat in favour of wholesale and retail trade. The other items remained virtually unchanged.

In industrial production, the largest volume of foreign capital was invested in the processing of food and beverages, representing 12% in percentage terms, followed by metal working (9.3%), car industry (7.0%), chemical production (6.2%), and the manufacturing of metal-based products except machines, other non-metal goods, etc.

A large portion of foreign capital was again invested in banking and insurance (21.6%), where a moderate increase in absolute terms was attributable to the fact that the amount of permanently available funding contributed by foreign banks to their branch offices had increased slightly. The level of foreign direct investment in tourism, transport, warehousing, and telecommunications is unsatisfactory.

In the long-term, the structure of FDI by country is relatively stable. Most capital came from Germany, Austria, and until recently from the Czech Republic, which confirms the opinion that Slovakia is most often selected by investors from neighbouring countries having long-standing relations with us. This situation changed in 1998, when the USA, Holland, and Great Britain moved to leading places on the list of investors as a result of large investments in food industry and metal working.

In 1996 and 1997, the structure of FDI in Slovakia by region was stable in relative terms. In 1998, the structure changed somewhat in favour of the Prešov and Košice regions, due to a large investment in metal working, which improved the overall structure of FDI in Slovakia.

Tab. 1 Survey of foreign direct investments (FDI) — **Sk millions**

Year	Volume as at January 1	Net change	Increase in % with respect to exchange-rate differences	Exchange -rate differences	Volume as at December 12
1994	15,179	8,580	–	246	24,005
1995	24,005	6,757	129.5	1,035	31,797
1996	33,092	10,304	141.1	467	43,863
1997*	48,876	6,208	126.9	-272	54,812
1998**	54,812	14,296	125.5	1,880	70,988
1999***	70,988	4,578	–	1,348	76,914

Note: The table shows data revised in 1998 and 1999.
* – Change in methodology – inclusion of CZK among convertible currencies
** – Change in methodology – inclusion of capital in Sk (from 1994 to 1996 only capital in foreign currency)
*** – Volume as at 30 June 1999

Tab. 2 Structure of foreign direct investment by sector

Sectors	1996		1997		1998		1st half of 1999	
	Sk millions	%	Sk millions	%	Sk millions	%	Sk millions	%
Agriculture and foresty	30	0.1	2	0.0	2	0.0	–	–
Extraction of raw materials	741	1.7	857	1.6	910	1.3	1,078	1.4
Industrial production	21,635	49.3	23,864	43.5	35,165	49.5	36,516	47.5
Production and distribution of electricity, gas	236	0.5	405	0.7	429	0.6	440	0.6
Building and construction	1,026	2.3	1,304	2.4	1,478	2.1	2,114	2.7
Wholesale and retail trades	8,817	20.1	10,305	18.8	12,151	17.1	14,551	18.9
Hotels and restaurants	632	1.4	686	1.3	666	0.9	1,034	1.3
Transport, warehousing, telecommunications	1,621	3.7	2,152	3.9	2,316	3.3	2,345	3.1
Banking and insurance	7,928	18.2	13,716	25.0	15,877	22.4	16,602	21.6
Real estate, renting and business services	1,008	2.3	1,299	2.4	1,741	2.5	2,032	2.6
Health and social work	8	0.0	18	0.0	18	0.0	–	–
Other public, social security, and personal services	181	0.4	204	0.4	235	0.3	202	0.3
Total	**43,863**	**100.0**	**54,812**	**100.0**	**70,988**	**100.0**	**76,914**	**100.0**

Tab. 3 Structure of foreign direct investment by origin

Country	1996		1997		1998		1st half of 1999	
	Sk mln	%	Sk mln	%	Sk mln	%	Sk mln	%
Germany	9,179	20.9	11,912	21.7	14,639	20.6	15,857	20.6
Austria	7,848	17.9	11,552	21.1	13,142	18.5	15,437	20.1
Great Britain	4,225	9.6	5,187	9.5	8,222	11.6	7,976	10.4
Czech Republic	3,676	8.4	4,625	8.4	6,733	9.5	6,862	8.9
France	2,916	6.6	3,952	7.2	4,872	6.9	4,683	6.1
USA	2,898	6.6	6,254	11.4	7,556	10.6	10,247	13.3
Netherlands	2,859	6.5	5,267	9.6	9,132	12.9	10,032	13.0
Switzerland	712	1.6	717	1.3	801	1.1	816	1.1
Italy	699	1.6	1,207	2.2	1,101	1.6	1,221	1.6
Sweden	567	1.3	529	1.0	552	0.8		
Belgium	384	0.9	709	1.3	927	1.3	962	1.3
Other countries	1,525	3.5	2,901	5.3	3,311	4.6	2,821	3.7
Total	**37,488**	**85.5**	**54,812**	**100.0**	**70,988**	**100.0**	**76,914**	**100.0**

Outflow of Investment Capital from Slovakia

The outflow of capital from Slovakia shows changing dynamics. The first half of 1999 indicates that the volume of capital outflow is following a moderately downward trend.

The structure of capital export from Slovakia by destination remained basically unchanged. Most capital is exported to the Czech Republic, Hungary, and the Ukraine. In comparison with the previous year, a marked change was recorded in the 3rd place, which is now occupied by Great Britain.

Tab. 4 Export of capital from Slovakia since 1994 Sk millions

Year	Volume as at Jan. 1	Nett change	Increase in % with respect to exchange rate differences	Exchange rate differences	Volume as at Dec. 31
1994	2,509	567	–	-5	3,071
1995	3,071	-1,242	59.5	18	1,847
1996	1,847	1,694	193.6	-44	3,497
1997	3,497	3,168	188.2	-615	6,050
1998	6,050	4,828	163.2	1,345	12,223
1st half of 1999	12,223	1,363	–	145	13,733

Note: The table contains data revised in 1998 and 1999

Tab. 5 Export of capital by destination (as at 30 June 1999)

Country	Volume (in Sk million)	%
Czech Republic	4,884	35.6
Hungary	2,303	16.8
Great Britain	2,150	15.7
Ukraine	1,367	9.9
Russia	599	4.4
Yugoslavia	538	3.9
Bulgaria	404	2.9
Austria	327	2.4
Germany	307	2.2
Switzerland	231	1.7
Other countries	623	4.5
Total	**13,733**	**100.0**

The structure of capital export by sector underwent marked changes in 1999. In comparison with 1998, the volume of foreign direct investment in the banking sector fell significantly, by roughly Sk 2.2 billion; whilst the volume of direct investment increased in industrial production (by over 30%), and partially in wholesale trade, real estate, and services.

With regard to the structure of capital export in industrial production, the largest volumes were recorded in metal working and production (20.7%); the production of coke, oil products, and nuclear fuels (6.2%); gum and plastics goods, pharmaceuticals and chemicals (7.2%).

Tab. 6 Structure of capital export by sector (at 30 June 1999)

Sector	Volume (in Sk mln)	%
Industrial production	5,532	40.3
Production and distribution of electricity, gas and oil	1,726	12.6
Wholesale and retail trade	4,216	30.7
Banking and insurance	492	3.6
Real estate and business service	1,676	12.2
Other	19	0.6
Total	**13,733**	**100.0**

Effects of FDI on the Balance of Trade and Payments

The share of joint ventures and 100% foreign-owned organisations in the exports and imports of Slovakia has now been monitored for six years. Our calculations are based on data from the statistical reports DEV 1 – 12 of the NBS. When used in combination with the report called 'Detailed Survey of Foreign Assets of Companies', the data can be extracted from the total amount of assets and liabilities according to the identification numbers of organisations.

Tab. 7 shows an unexpected increase in the volume of assets and liabilities for the 1st half of the year in comparison with the previous year.

The mid-year data for 1995 – 1999 show no marked deviations from the average figures. In comparison with 1998, a positive trend was recorded in exports, which grew in volume by 27.3%. Although imports increased by only 11.8%, the difference between imports and exports is on the decrease in both joint ventures and companies 100% owned by foreign investors, which is a positive trend.

According to the currently applied method, a new element in the monitoring of assets and liabilities in joint ventures is the possibility to quantify the internal turnover between parent and affiliated companies (according to the original method, the import and export of materials for processing could not be extracted), which reached Sk 75,093 million in exports and Sk

Tab. 7 Export and import by selected organisations (in Sk millions) – mid-year data

Year	Joint ventures				Slovakia in total	
	Export	Share in total exports (in %)	Import	Share in total imports v %	Exports	Import
1995	24,300	23	38,449	43	103,553	90,104
1996	41,324	34	52,259	32	127,583	154,562
1997	65,754	45	74,708	42	144,757	177,328
1998	51,169	29	64,576	30	179,275	217,687
1999*	65,150	33	76,194	34	196,679	223,990
1999**	130,243	66	148,662	66	196,679	223,990

* Volume of exports and imports, excluding intra-company trading during the 1st half of 1999

** Volume of exports and imports, including intra-company trading during the 1st half of 1999

72,468 million in imports over the 1st half of 1999. As a result, the share in total exports and imports in joint ventures has changed substantially, to 66% in both cases.

At the same time, this view has principally changed the significance of FDI in terms of foreign trade and its effect on the country's balance of trade and payments. The analysis indicates that the best performing domestic companies are those with foreign capital interests or 100% owned by foreign investors. This confirms the results of previous analyses, i.e. the highly positive effect of FDI on domestic companies in terms of overall effectiveness. In essence, all this means is that the larger companies have a dominant effect on the overall results. In terms of intra-company turnover, the above applies to companies in the car industry; and in terms of export, to joint ventures in the chemical and metal-working industries, and to some large trading companies. On the import side, such companies are in the car industry, food and chemical industries, and trade in general.

We get a more precise view of the effectiveness of joint ventures operating in Slovakia if we exclude commercial organisations from the total balance of assets and liabilities to obtain the import and export figures of joint ventures in the production sector in Slovakia, but which sell their products on the world market.

Exclusion of commercial organisations

In this section, we rely upon research conducted in 1998, when we first separated the volumes of imports and exports of joint ventures from the foreign-trade activities of commercial organisations in the following groups: OKEC No. 50 – trade in motor vehicles; No. 51 – wholesale trade; and No. 52 – retail trade (data for the 1st half of 1999 are shown in Tab. 8 and 9).

Tab. 8 (in Sk millions)

Commercial organisations	Import	Export
50 Motor vehicles	8,933	–
51 Wholes ale trade	14,980	16,009
52 Retail trade	689	–
Total	**24,602**	**16,009**

Difference – surplus of imports: 8,593

Generalisation of the results

As in 1998, when the final result was in favour of exports in production companies, we may say that commercial organisations made a significant contribution to the relatively high surplus of imports in the category 'joint ventures' during the 1st half of 1999. Furthermore, the import surcharge failed to produce the desired effect during the first half of the year and a leading joint venture – Slovenské lodenice, Komárno [Slovak Shipyard], which had previously made a significant contribution to growth in exports in joint ventures, was no longer included due to the suspension of shipping on the Danube.

Exports of commercial organisations are concentrated in the commodity group No. 51 – wholesale trade, which is dominated by the exports of one industrial conglomerate in the chemical sector (as in 19980, representing approximately 90% of total exports in wholesale trade.

The relative data are also of interest:

- The share of commercial organisations in the total import of foreign capital in the 1st half of 1999 was 32%, and in the total export of capital from Slovakia 25% (data excluding intra-company turnover).
- The volume of capital imports by other sectors (excluding commercial organisations and intra-company turnovers) accounted for 68% of the total volume of capital imports during the 1st half of 1999, and 75% of the total exports of capital from Slovakia.

If we leave out intra-company foreign turnover (which is almost the same volume in export and import), we may say that the relatively small volume of capital inflow from abroad (excluding commercial organisations) accounts for 23% of Slovakia total imports, including intra-company turnover 55%. The same companies account for 25% of the total volume of exports, or 58% in the second case.

The results confirm (even if to a lesser extent than in the previous year) that companies with foreign capital participation or those 100% owned by foreign investors, do not absorb a large amount of foreign exchange reserves during their initial years, on the contrary, they have a positive effect on the country's balance of trade as well as payments with a relatively stable balance of assets and liabilities.

Tab. 9

Note: Tab. 1 to 9 – Source: NBS

Total imports of FDI	Excluding intra-company turnover (in Sk millions)	Including intra-company turnover (in Sk millions)
1st half of 1999	76,194	148,662
of which: commercial organisations	24,602	24,602
Difference excluding organisations	**51,592**	**124,060**
Total exports of FDI		
1st half of 1999	65,150	130,243
of which: commercial organisations	16,009	16,009
Difference excluding organisations	**49,141**	**114,234**
Difference in favour of imports:	**2,451**	**9,826**

MARKETING COMMUNICATION OF BANKS

Part I

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc.
Business School, Economic University of Bratislava

To become ingrained into the public's awareness is an important factor for every bank, with such to the widest possible scope of its activities. Marketing communication serves for this purpose. On the one hand, communicating using a marketing philosophy means to inform, to familiarise with products and services, to explain their nature and use, as well as to acclaim their benefit, quality, value, and utility. On the other hand, it means being able to remain open and not prevent the influx of information from the external environment, being able to listen, and capable of receiving signals and reacting to the needs of clients. Of course, expansion in the range of products on offer brings with it a corresponding entry into increasingly new market areas, and so communication also must adapt to newer and newer tools. Internal and external architecture no longer prove sufficient, and although simple signs of the institution, logos and the like, continue to be irreplaceable at their given location, they lose their effect in a different location or period of time. Other means are therefore sought that will attract the attention of clients. Just as new banking products of the same type appear, so does competition and the need to differentiate one particular product from another, as well as the need to emphasise the unique features of the banking institution that is offering such a product. This then, requires a new form of communication.

Following on from producers of consumer goods, banks as business entities must also enter into the media arena. Many European banks invest huge sums of money into the area of communication, with marketing experts anticipating that budgets set aside for this purpose will be even greater in future. Such a development is influenced by two basic factors:

- smaller institutions also utilise such media,
- there is a need for communication at both a European and an international scale.

It is such reasons that lead to the multiplication of budgets designated to communication, whether it be as a result of institutional campaigns, or campaigns targeted at products, distribution, or market segments.

The management of banks are becoming increasingly aware that if they are to satisfy needs, they must possess a strong institutional image, with this only being achievable by way of great effort.

In order for communication policy to assist the positive development of a bank, it must be implemented in a manner quite different from that used to date, i.e. to better integrate the marketing strategy of banks into the communication process. Greater access to communication founded on new possibilities and media of the future should also be made possible. Even marketing communication demands the systematic education of personnel, as communication represents a sales weapon which must be understood, and which cannot become an accepted part of the bank's practice until its personnel and management are systematically trained. It is therefore essential to secure training activities in the bank, parallel to development of the identity of the bank.

Communication Strategy

Communication strategy should:

- be part of marketing policy,
- have a distinct character,
- deal with market position selection,
- deal with researching identity.

Integrating Communication with Marketing Policy

One of the most important moments before the communication process itself begins, is that used for establishing the objectives of communication. The principal objective of communication – influencing client behaviour, can be classified into three constituent objectives:

a) informing,
b) persuading,
c) urging.

These objectives are also often interpreted as sales objectives. All means of communication must be so co-ordinated as to achieve the greatest possible communicative impact. Effective communication of banking services should make such services more tactile and interesting compared to that of other banks. Banking services differ only to a small degree, with their prices also being confined to a certain narrow price range. Communication then, should adopt the role of creating a psychological differentiation, like a starting block for consequent cultivation of preference. Such activities must be supplemented by an effective system for checking motivation of personnel and the quality of services provided, so that it leads to advancing the quality of the bank and its products, and motivates employees to improved performance. Saying that, we can see that communication is an important part of marketing, and not vice versa. When we wish to sell products and services effectively, communication must be based on an understanding of the market and the goals of the bank. At the same time, it must be realised that communication:

- cannot make possible that which is impossible, i.e. success depends on a clear conception of the function of communication,
- can only provide sales support. If there is an imbalance between the product, distribution, and communication, for example when pertaining to conditions, effectiveness, or the service at distribution outlets, there is a risk of failure. Consequently, communication requires complete information for it to be effective, with such information being provided by the marketing plan, which integrates resulting information concerning:

– already elaborated marketing policy: objectives, strategies, tactics, and means for creating its framework;

– results (successes, or failures) of previous communication policy,

• what the institution has to offer (contents and presentation of products and services, conditions for their provision),

• competitive offers and assessment of their marketing and communication policies,

• the institution's image in the eyes of clients,

• the environment and its development tendencies,

• clientele, i.e. knowledge of income, structures, preferences, motivation and opinions.

Distinct Nature of Communication Strategy

In the event that a bank does not have a clear strategy elaborated, the offer of non-existent and unreal advantages is the basis for mistakes that arise in the communication activity of banks. The absence of a communication strategy is the origin of a campaign resulting in an indifferent image, caused by a lack of connections. In certain cases, the advertising campaign of a bank is so trifling and general where the use of slogans are concerned, that if the names of products and types were changed, the public would not even notice. Banks should avoid the use of undiscerning advertising messages and instead demand a greater degree of originality. The unoriginal nature of certain advertising campaigns comprises conspicuous affinities to the advertising visuals of an image campaign, graphic design layouts of the bank, and so on.

Strategy is what enables the bank to acknowledge that which it wishes to achieve, and what it is. If strategic decisions are not clearly established in the area of communication, there is a risk of them being compromised. There is a risk that communication will diverge from its objectives, and so designated funds will have been expended superfluously. Only a clear strategy for the future coming from the marketing plan and which has been approved of by the bank's management, can guarantee stability and continuity, these representing a necessary guarantee of success.

The professional quality of employees dealing with the area of communication is undoubtedly manifested in their ability to persuade the bank's management of such necessities.

A prerequisite of success for communication policy is for the strategy to lead each financial institution first of all towards selection of a position and image for itself, its products and services, distribution channels, and distinctive advantages.

Communication and Market Position

The objectives of communication policy are not defined merely by chance. These depend on the position that a bank wishes to grant its image, or its product.

The position usually comprises four elements:

• on real advantages that the bank has to offer (product, services, personnel, image),

• it is linked to expectations of the market that the bank is orientated towards,

• on greater distinctions between its offers and competitive offers,

• acceptability for the bank's personnel and shareholders. Preliminary research on position and image provides the necessary foundation for preventing communication from being general, trivial, and thereby unsuccessful.

The conception of market position is a useful instrument for marketing managers, with it including market segmentation, modification of the product, and competition on the market. Whereas segmentation of the market deals with reactions of clients to a specific product, the market position of a product proposes its modification with the aim of satisfying the needs of a large section of the segment. Creating a market position for a product means designating it a certain place in the minds of clients, in contrast to that of competitive products. In order for a product to become ingrained into the minds of clients, it must provide them with a competitive advantage or it will otherwise be substituted by a competitive product. Market position is therefore an extended conception of the differentiation of products, while concurrently supplementing the conception of market segmentation. Market position plays an important role in the process of purchasing bank products, whereby the client develops a certain attitude towards a product. Attitude comes as the result of assessing a product on the basis of individual selection criteria, considered according to their importance for the client. Image, as a compound of all ideas, observations and expectations related to a bank product, its personnel, the institution, etc., represents a profile of such assessment.

Consequently, market positioning should not be ignored and a bank must focus on preliminary surveys of its positioning related to various components of its image as compared with its peers.

Bank Identity

The question of institutional identity is becoming an increasingly dominant matter for financial institutions, with the creation of an image being a necessity for a bank. In contrast to companies producing consumer goods, banks currently possess too little identity and too little significant capital is contained in their image. In comparison with producers of consumer goods, banks display a fairly weak identity, which can be characterised as a combination of features that are all too typical for banks in general. How to distinguish 'Komerčná Banka' from 'Ľudová Banka'? Where are the specific features of a bank located? Of course, the commonly applied marketing expression concerning the position of a bank on the market also has its limitations: it allows for basic differentiation between institutions that address various clients with various products. Contrastingly, even a responsible employee for communication policy does not help, with them targeting the same markets with identical products. This state of affairs is however, all too characteristic of the current situation among banks. In order to mitigate such risks, we can use basic features of identity, which enable the pinpointing of where the individual features of the bank are to be found. There are numerous ways of expressing a bank's identity. The systematic creation of an identity commences with elucidating certain aspects characterising the bank, i.e. which cognitive features best capture the basic nature and features of the bank, and give it a distinctive and unique semblance. In the following text, we shall characterise this from the aspects: material, character, client image, mental, two-way relationship, and cultural.

Material Aspect

The material aspect of a bank represents a traditional area of communication. With regard to the fact that banking products belong to the services sphere and are essentially intangible, i.e. clients are given a promise that after a certain period of time they will receive more money, the material aspect therefore comes increasingly to the foreground. More pronounced tangible credentials are expressed in elements of the bank's identity, such as the architectonic design of the bank's offices, its signs, the attire of its employees, slogans, promotional gifts to clients, business cards, and so on. It is interesting how the colour blue for example predominates in the logos of Slovak banks. Everything serves to influence the client and form his expectations. It is an aspect that soon wears off however.

Character Aspect of a Bank

Character corresponds to the anthropomorphic notion of the bank as emitted by its advertising. This is particularly true when considering type, whether the bank is serious, dynamic, bold, friendly, or distanced, virtuous, or whether it invokes trust and the like. We characterise a bank as a distinctive and competent entity such that from its external cognitive indications, we can irrefutably conclude the fundamental nature, character, and properties of the bank. This aspect of identity is used in particular by advertising agencies, which we can witness in various visual advertising mediums.

Client Image

Such an aspect comprises the mechanism of identification. Each bank determines with which type of individual it is communicating. This does not mean determining the target market, but the creation of an addressee together with the actual image itself, which the bank is proposing. Such an image need not necessarily identify with a portrait of the target market client. To say 'a bank for those who are successful', means to create a specific type of addressee, proposing a target market image for them. Thereby, the image plays directly on mental mechanisms preventing clients' stress and disappointment, and so is one of the factors that reinforces their self-assurance and subjective integrity. The outcome is a distinctive synthetic concept – client image, which is further developed as part of the bank's identity.

Mental Aspect

The mental aspect represents the relationship that a client maintains in himself on the basis of regular contact with the bank. Such contact suggests that the client consider himself as a wise person, good administrator, smart manager, kind and considerate parent, and so on. The client's world need not essentially be in harmony and is in fact sometimes in direct opposition to how the bank conceives it. In the eyes of the client, the bank is personified by its personnel, with him conceiving the bank, and the service that it offers for that matter, as something abstract. It is the personnel of the bank that gives the bank its appearance. They are the bank. They are the embodiment of the bank, operating within the scope of interests of the bank and the client, which may often be in opposition to one another. Such a complex situation demands that personnel be attentive, and be able to apply a certain hierarchy in relation to clients, their demands, and the rules of the bank. Simply said, the personnel should know how to assess the interests of the bank and the interests of the client according to the situation. Decision-making of the bank's personnel then becomes a delicate matter, requiring motivation, a firm knowledge, and prudence at work. Commensurately, it requires a great amount of flexibility from the side of the bank.

Two-way Relationship

The aspect of a two-way relationship corresponds to the claim that each form of communication suggests a certain type of relationship between a client and a provider. The basis of such a relationship is formed by the basic aspect of identity. This may involve a pedagogic relationship (the bank instructs you.; we know what you need), a dominant position (a king among banks), completely caring (services for the public), and the like.

Such an aspect allows for application of the so-called 'star strategy', whereby considering the bank as a star means suggesting to clients a relationship of admiration and flattery. However, it is difficult to say whether this type of relationship can be universally applied to the banking sector, as there is no guarantee it will be accepted. This might apply to certain banks only, with others preferring a different type of relationship. From their own point of view, certain banks might suggest a relationship of understanding between the provider and the addressee. In such a case, this would be excessive generalisation: understanding being only one type of relationship among others. Another type of relationship is that of partnership, based on information orientated towards the target market, development of consultation concerning the appropriate needs of clients, and to behaviour orientated services. A symbolic expression of partnership is the bank's involvement in the areas of art and nature protection, sport, cultural events, and so on, which always have a direct connection to its own banking business. A relationship of competence is represented by the high standard of work of the bank's management, a sound knowledge of international and domestic financial markets, comprehensive and quality advice, or a palette of banking products aimed at the needs of clients. Each bank defines such a relationship that correlates to the target market in question.

Cultural Aspect

The cultural aspect brings into play the cultural roots of each bank. By way of the bank, the client can reach his world, his myths. People are often influenced by a model group to which they do not belong. It is necessary to discover such model groups of clients that lead them to new behaviour, to a new lifestyle, and to assimilation, which in turn can influence a person in his choice of bank product. To have a chequebook in Rothchild's Bank means to be symbolically associated with a saga. To have an account in Credit Lyonnais represents a multinational world, large corporations, and the like. Clients unconsciously decode the forms of messages, speech, and symbols that are used, to embrace the idea the message represents, i.e. the provider's identity.

To be continued in NO. 3/2000

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 31. 12. 1999 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 20.12.99
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,942.9	(78.1)
2.1 V cudzej mene	4,942.3		(78.1)
2.2 V slovenských korunách	26,000.6		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciáchv cudzej mene		4,882.5	(3,674.5)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	4,344.1		(3,664.7)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	538.4		(9.8)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		16,430.0	(-3,406.9)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		40,225.1	(-2,034.9)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	2,172.1		(0.0)
5.2 Ostatné pohľadávky	38,053.0		(-2,034.9)
6 Cenné papiere		142,679.5	(970.6)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	138,801.2		(18,870.6)
6.2 Štátne v slovenských korunách	1,778.3		(0.0)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	2,100.0		(-17,900.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(-1,450.9)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(-1,450.9)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		10,807.2	(-28,180.3)
8.1 Úvery klientom	487.1		(-48.5)
8.2 Ostatné	10,320.1		(-28,131.8)
		247,453.1	**(-30,349.8)**

PASÍVA			Zmena oproti 20.12.1999
1 Emisia obeživa		67,491.5	(-3,839.1)
2 Záväzky voči MMF		36,539.0	(166.5)
2.1 V cudzej mene	10,538.4		(166.5)
2.2 V slovenských korunách	26,000.6		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		27,988.9	(618.9)
3.1 V cudzej mene	27,494.8		(618.9)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		14,139.5	(-9,886.7)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	4,139.5		(113.3)
4.2 Ostatné	10,000.0		(-10,000.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		46,623.5	(922.8)
5.1 Peňažné rezervy bánk	41,432.9		(1,127.7)
5.2 Ostatné	5,190.6		(-204.9)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		18,801.2	(14,697.7)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	16,216.7		(16,216.7)
6.2 Štátne fondy	2,584.5		(-1,519.0)
7 Ostatné pasíva		25,401.1	(-5,902.5)
7.1 Vklady klientov	7,009.4		(938.2)
7.2 Ostatné	18,391.7		(-6,840.7)
8 Čisté obchodné imanie		10,468.4	(-27,127.4)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.4		(270.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	0.0		(-27,397.4)
		247,453.1	**(-30,349.8)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 10. 01. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 31.12.99
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,942.9	(0.0)
2.1 V cudzej mene	4,942.3		(0.0)
2.2 V slovenských korunách	26,000.6		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciáchv cudzej mene		2,359.7	(-2,522.8)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	1,821.3		(-2,522.8)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	538.4		(0.0)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		21,023.1	(4,593.1)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		38,758.1	(-1,467.0)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,134.8		(-1,037.3)
5.2 Ostatné pohľadávky	37,623.3		(-429.7)
6 Cenné papiere		149,674.8	(6,994.8)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	142,374.3		(3,573.1)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(-1,778.3)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	7,300.0		(5,200.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		11,136.2	(329.0)
8.1 Úvery klientom	488.1		(1.0)
8.2 Ostatné	10,648.1		(328.0)
		255,380.2	**(7,927.1)**

PASÍVA			Zmena oproti 31.12.1999
1 Emisia obeživa		66,097.2	(-1,394.3)
2 Záväzky voči MMF		36,539.0	(0.0)
2.1 V cudzej mene	10,538.4		(0.0)
2.2 V slovenských korunách	26,000.6		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		32,840.1	(4,851.2)
3.1 V cudzej mene	32,346.0		(4,851.2)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		24,139.5	(10,000.0)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	4,139.5		(0.0)
4.2 Ostatné	20,000.0		(10,000.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		42,830.5	(-3,793.0)
5.1 Peňažné rezervy bánk	38,061.4		(-3,371.5)
5.2 Ostatné	4,769.1		(-421.5)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		19,833.9	(1,032.7)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	16,859.0		(642.3)
6.2 Štátne fondy	2,974.9		(390.4)
7 Ostatné pasíva		22,631.6	(-2,769.5)
7.1 Vklady klientov	4,179.2		(-2,830.2)
7.2 Ostatné	18,452.4		(60.7)
8 Čisté obchodné imanie		10,468.4	(0.0)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.4		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	0.0		(0.0)
		255,380.2	**(7,927.1)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 20. 01. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 10.01.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,870.4	(-72.5)
2.1 V cudzej mene	4,869.8		(-72.5)
2.2 V slovenských korunách	26,000.6		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		2,237.0	(-122.7)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	1,704.8		(-116.5)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	532.2		(-6.2)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		27,893.6	(6,870.5)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		38,663.5	(-94.6)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,068.2		(-66.6)
5.2 Ostatné pohľadávky	37,595.3		(-28.0)
6 Cenné papiere		146,607.7	(-3,066.6)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	135,207.7		(-7,166.6)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(0.0)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	11,400.0		(4,100.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		11,979.6	(843.4)
8.1 Úvery klientom	503.9		(15.8)
8.2 Ostatné	11,475.7		(827.6)
		259,737.7	**(4,357.5)**

PASÍVA			Zmena oproti 10.01.2000
1 Emisia obeživa		65,885.8	(-211.4)
2 Záväzky voči MMF		36,384.5	(-154.5)
2.1 V cudzej mene	10,383.9		(-154.5)
2.2 V slovenských korunách	26,000.6		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		32,636.9	(-203.2)
3.1 V cudzej mene	32,142.8		(-203.2)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		23,940.4	(-199.1)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	3,940.4		(-199.1)
4.2 Ostatné	20,000.0		(0.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		40,230.3	(-2,600.2)
5.1 Peňažné rezervy bánk	37,901.4		(-160.0)
5.2 Ostatné	2,328.9		(-2,440.2)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		27,965.9	(8,132.0)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	24,514.9		(7,655.9)
6.2 Štátne fondy	3,451.0		(476.1)
7 Ostatné pasíva		22,225.5	(-406.1)
7.1 Vklady klientov	3,120.2		(-1,059.0)
7.2 Ostatné	19,105.3		(652.9)
8 Čisté obchodné imanie		10,468.4	(0.0)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.4		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	0.0		(0.0)
		259,737.7	**(4,357.5)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Údaje v dekádnych bilanciách sú predbežné z dôvodu auditu RÚZ a ich časový harmonogram je k dispozícii na internetovej adrese http://www.nbs.sk